UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ”
FACULTATEA DE FILOLOGIE ŞI ISTORIE
CATEDRA DE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

NATALIA STRATAN

CULEGERE DE EXERCIȚII LA MORFOLOGIE

CHIȘINĂU - 2025

Aprobat de Senatul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, proces-verbal nr. 13 din 30.06.25

Autor:
Natalia Stratan, doctor în filologie, conferențiar universitar

Recenzenți:
Stela Spînu, doctor în filologie, conferențiar universitar
Marcela Vîlcu, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
din Republica Moldova

Stratan, Natalia.
Culegere de exerciții la morfologie / Natalia Stratan; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie şi Istorie, Catedra de Limba şi Literatura română. – Chişinău: [S. n.], 2025 (CEP UPSC). – 192 p.: fig. color.
Bibliogr.: p. 191-192 (18 tit.). – [100] ex.
ISBN 978-9975-48-265-3.
811.135.1’366(076)
S 90

Tipărit la Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice
de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069

ARGUMENT

Culegerea de Exerciții la morfologie este destinată studenților *Facultății de Filologie și Istorie,* specialitatea *Limba și literatura română și limba engleză/franceză* și are drept **scop** formarea la studenți a unei viziuni de ansamblu despre funcționarea sistemului gramatical al limbii române și, de asemenea, formarea competențelor lingvistice prin înțelegerea structurii gramaticale a cuvintelor și a relațiilor acestora în comunicare. Se atinge, astfel scopul major al predării gramaticii, nerămânând la elementele teoretice, ci imprimând procesului de învățământ o notă practică de formare a unor deprinderi de cultură.

Obiectivele propuse:

- cunoașterea și aprofundarea principalelor noțiuni de gramatică românească;
- asigurarea însușirii conștiente a fenomenelor gramaticale și a structurii morfologice a limbii române prin sisteme de exerciții, atât sub îndrumarea profesrului, cât și în mod individual;
- dezvoltarea practicii gramaticale sub forma analizei morfologice;
- rezolvarea argumentată a controverselor științifice asupra unor noțiuni gramaticale;
- conștientizarea faptului că între diferitele clase de cuvinte nu există limite rigide și perceperea relațiilor dintre acestea din perspectiva dinamicii și a particularităților de asociere;
- însușirea principiilor moderne de abordare a fenomenului gramatical (eterogenitatea funcțională, perspectiva integratoare, luarea în considerare a situației de vorbire și a contextului etc.);
- identificarea noilor tendințe manifestate în structura gramaticală a limbii române contemporane.

Finalitățile de studii

La finalul cursului studenții vor fi capabili:

- să identifice corect părțile de vorbire în enunțuri diverse;
- să descrie trăsăturile morfologice ale părților de vorbire flexibile și neflexibile;
- să se familiarizeze cu algoritmul analizei diverselor parti de vorbire;
- să aplice analizele morfosintactice și a cunoștințelor teoretice în practică;
- să ofere variante de soluționare a situațiilor de problemă propuse;
- să generalizeze și să sistematizeze cunoștințele asimilate, să verifice priceperile de identificare și de analiză a faptelor de limbă;
- să utilizeze corect elementele de morfologie în limba scrisă și orală;
- să aplicare în situații concrete de comunicare cunoștințele și abilitățile în domeniul morfologiei.

Lucrarea de față îți propune să ofere studenților diverse tipuri de exerciții care să faciliteze aprofundarea și completarea noțiunuilor însușite în cadrul orelor teoretice la disciplina *Morfologia limbii române*. Culegerea cuprinde diverse categorii de exerciții având grade de dificultate variate: exerciții de recunoaștere (subliniați, identificați, delimitați, selectați etc.); exerciții de analiză (analizați, completați); exerciții de construcție, având de fiecare dată grijă să se realizeze legătura cu nivelul stilistic; exerciții cu

caracter creator (de completare, de substituire, de transformare), teste-grilă.

Exemplele de analiză au un caracter creator, de pătrundere în structurile de adâncime ale limbii, punând în fața studenților sarcini complexe. Sistemul de exerciții poate servi la autoverificarea sau evaluarea nivelului de pregătire al fiecărui student, pentru a-și da seama de eventualele carențe în pregătirea sa, în vederea reluării prin repetare a capitolelor respective.

Lucrarea se dorește a fi un instrument de lucru util pentru studenții anului doi a *Facultății de Filologie și Istorie* și pentru toți cei preocupați de îmbunătățirea competenței lingvistice, scopul său declarat fiind susținerea unui mediu elevat, bazat pe o bună cunoaștere a limbii.

CUPRINS

ARGUMENT..... 3

Părțile de vorbire..... 7

Articolul..... 7

Substantivul..... 16

Adjectivul..... 32

Numeralul..... 46

Pronumele 60

Verbul..... 93

Adverbul 149

Prepoziția..... 162

Conjuncția 175

Interjecția 183

BIBLIOGRAFIA..... 191

PĂRȚILE DE VORBIRE

ARTICOLUL

Exercițiul 1. Identificați, în textele de mai jos, articolele substantivale și arătați felul lor:

1. Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală că venea de departe, tocmai din Africa s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar. (I. Al. Brătescu-Voinești). 2. În tot orașul e o tăcere, o liniște de noapte. (Al.Vlahuță). 3. Trăia odată un împărat pe vârful unui munte, într-o cetate cu două turnuri, și odată, într-o vară, a plecat împăratul acela la război și nu s-a mai întors. (Folclor). 4. Străinul nu făcea nicio mișcare, ochii lui negri și adânci țintea focul. (M. Sadoveanu). 5. La o fântână, mă spăl pe față. (C. Petrescu). 6. Un melc își târa casa rotundă în spinare. (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Se dă textul:

Am intrat împreună într-o poiană și, străbătând-o agale, în liniște, ne-am dus în colțul opus, unde erau câteva buturugi. De acolo, crestele munților se vedeau ca în palmă, laolaltă cu aura lor roșiatică, de jar. Numai pentru culorile amurgului, clipele alea mi s-au părut un dar fermecat, ieșit din tolba unui spiriduș sau de sub bagheta unei zâne. N-a fost însă doar atât. Ce urma să vină nici nu se înfiripase, taina cea mare a lui Emil, păstrată opt luni de zile, era încă deplină. (Filip Florian)

a) Selectați substantivele din text însoțite de articolul hotărât enclitic, de articolul nehotărât proclitic și de articolul demonstrativ. Grupați substantivele selectate în funcție de gen și număr.

b) Comparați sub aspect morfologic cele două apariții ale lui **o** din text.

Exercițiul 3. Precizați care este clasa morfologică a cuvântului **a** în textele:

a) Lună tu, stăpân-**a** mării, pe **a** lumii boltă luneci.... (M. Eminescu)

b) Ei bravos! Vrei să miros **a** gaz? (I. L. Caragiale)

c) **A!** Nu se poate! Vom lupta contra oricui... Vom lupta contra guvernului! (I. L. Caragiale)

d) Pleca **a** bătrână și ea iar începea. (M. Sorescu)

e) **A** din fund de tot? (I. L. Caragiale)

f) ....**a** veni ea și vremea aceea.... (I. Creangă)

e) **A** trecut întâi o boare. (G. Topîrceanu)

j) Da, Mangafaua! Eu... **A** opta oară tradus! (I. L. Caragiale)

k) Te-aș cere doar pe tine, dar nu mai ești **a** ta. (M. Eminescu)

l) Cântau păsarile de te slăveau. Lăcustele zbârnâiau și tot **a** bine și **a** duios spuneau și ele.

(B. Delavrancea)

Exercițiul 4. Scoateți pe coloane separate: a) substantivele nearticulate; b) substantivele articulate nehotărât și c) substantivele articulate hotărât.

1. Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii, și-a răsfirat crenguțele ca spinii de frică să nu-i cadă la picioare din creștet, vălul subțirel de floare. (G. Topârceanu). 2. Un freamăt lung, ca de stârnirea unui vânt, cutremură pădurea. (Al. Vlahuța). 3. Pozna cu răsturnarea cafelei și prăpădirea feței de masă fu repede iertată și uitată. (L. Rebreanu). 4. Pe masă erau câteva cărți aduse de acasă, biblioteca lui, apoi caietele cu însemnări, cu crâmpeie de poezie, cerneală, tocuri... (L. Rebreanu). Problema țărănească nu se poate rezolva fără sacrificii din partea celor ce stăpânesc pământul. (L. Rebreanu). 5. Au venit țăranii cu plugurile și au arat miriștea, prepelița s-a mutat cu puii într-un lan de porumb de alături; dar peste cătăva vreme au venit oamenii de au cules porumbul, au tăiat cocenii și

au întors locul; atunci s-au mutat în niște pârloage din marginea lăstarului. (I. Al. Brătescu-Voinești). 7. Sub cerul negru, fără stele, orașul doarme. (Al. Vlahuța).

Exercițiul 5. Copiați textele de mai jos și înlocuiți punctele cu formele corespunzătoare ale articolului hotărât și cu cele ale articolului nehotărât.

1. Era ... copilaș palid și mărunțel și târa pe pământul reavăn ... ciubote grele ale ... frate mai mare. (M. Sadoveanu). 2. Era odată ... vulpe vicleană ca toate vulpile. (I. Creangă). 3. A fost odată ... împărat bătrân, care avea o singură fată. (V. Eftimiu). 4. În această incertitudine, în mintea lui, scăpară deodată fulgerul ... idei ingenioase. (V. Eftimiu). 5. Îl pasionau cărți ... din bibliotecă, îl pasiona ... tablou rar, ... sculptură, ... bibelou. (Cezar Petrescu).

Exercițiul 6. Puneți substantivele din paranteze la forma articulată hotărât. Arătați modalitatea de alipire a articolului hotărât la substantivul determinat.

1.Pe (costișe) unde bătea (soare), (iarbă) se grăbi să-și arate (ace) verzi și fragede.

(I. Agârbiceanu). 2. (Ploaie) încetase de cu noapte. Pe uliță însă (noroi) și (băltoace) erau până la genunchi. (L. Rebreanu). 3. Brobonit de rouă, (pământ) doarme încă în (lumină) umedă și nehotărâtă a dimineții. (Al. Vlahuța). 4. (Case) albe ale satelor, revărsate pe tăpșane, strălucesc printre (livezi) de pruni. (Al. Vlahuța). 5. Prin (geamuri) ușii se vedeau în compartiment, în (fum) de țigări, câțiva ofițeri. (L. Rebreanu)

Exercițiul 7. Identificați substantivele la cazul genitiv precedate de articolul posesiv. Indicați printr-o săgeată cuvântul cu care se acordă articolul posesiv. Analizați genul și numărul articolului posesiv și al substantivului cu care se face acordul.

1. Peste trei zile toată preajma era îmbrăcată în haina albă și rece a iernii. (I. Al. Brătescu-Voinești). 2 Și totuși, îndată ce se trezi fluturile, în răcoarea umedă a dimineții, i se păru că dormise de când lumea. (I. Agârbiceanu). 3. La marginea dinspre miazănoapte a orașului, pe malul iazului, e o grădină frumoasă în care sunt patru clădiri mari: a tribunalului, a prefecturii, a judecătoriei și a casieriei. (I. Al. Brătescu-Voinești). 4. Fără îndoială că cel mai bun semn al civilizației nu e tunul, nici nitroglicerina, ci o vorbă de duh. (M. Sadoveanu). 5. Așa merseră o vreme, într-o liniște deplină, prin mirosul umed al pădurii. (M. Sadoveanu). 6. Mai departe, cât ține țara, alte moșii, alți boieri. Munții, ai boierilor. Ale boierilor sunt și apele. (Z. Stancu). 7. Vaporul spintecă netezișul apei, aurit de cele din urmă raze ale soarelui. (Al. Vlahuța).

Exercițiul 8. Completați spațiile punctate cu formele corespunzătoare ale articolului posesiv.

1. Pe mirişti şi pe şesuri alunecă încet umbrele călătoare ... norilor. (Al. Vlahuța). 2. Gâlgâitul trudit ... apei rătăcea prin aer ca tânguirile neînțelese ... unor oameni prăpădiți de nevoi. (L. Rebreanu). 3. De treci codri de aramă, de departe vezi albind ș-auzi mândra glăsuire ... pădurii de argint. (M. Eminescu). 4. Pretutindeni, suflarea de foc ... toamnei pustiise viața. (M. Sadoveanu). 5. Bologa, aducându-și aminte de îngrijirea de deunezi ... căpitanului, se miră văzându-l foarte senin și zâmbitor, cu o mulțumire în ochi aproape provocatoare. (L. Rebreanu). 6. Când intrarăm în sufragerie, înșetați, plini de foame și de frig, ne izbi deodată lumina vie ... lumânărilor. (M. Sadoveanu). 7. Afară pornise vântul răsunător ... toamnei, trecea cu suspine slabe prin copacii fără frunze şi prin ganguri negre. (M. Sadoveanu). 8. Vorbele de deunezi ... copistului îi răsunau în urechi iarăși, parcă mai înfricoșător. (L. Rebreanu)

Exercițiul 9. Identificați articolele demonstrative din enunțurile următoare: 1. Pe cel de aici și pe cel de colo îi voi considera prietenii mei. 2. Cel mai bine se coc merele în cea de a doua parte a verii. 3. Ca să-și facă cele de trebuință i-a luat cel mai mult timp. 4. A plecat pe cel deal cu plugușorul și nu s-a întors încă în cea dimineață înzăpezită a noului an. 5. În cele mai cumplite ceasuri din cele nedrepte ale vieții, omul se gândește numai la cel mai fericit moment trăit. 6. Cei cu chipul ca ceara sunt cei mai anemici. 7. Ființa cea mai sănătoasă este cea care trăiește în mijlocul celei mai frumoase naturi.

Exercițiul 10. Copiați propozițiile punând în locul punctelor formele articolului adjectival care lipsesc.

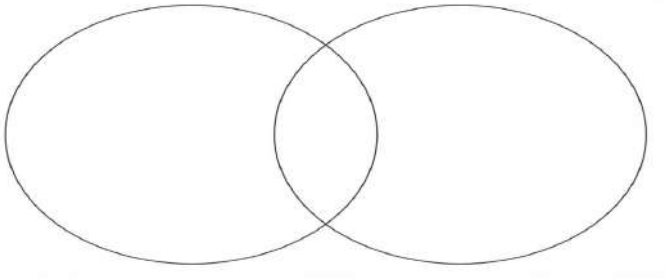
1. Ș-apoi așa am învățat a prețui omul ... cu inima bună. (M. Sadoveanu). 2. Lăsară din nou frânghia și scoase și pe fata ... mijlocie. (P. Ispirescu). 3. ... mai mici, de foame-aduși, se scâncesc și plâng grămadă. (G. Coșbuc). 4. Trăiesc acei ce vor să lupte, iar ... fricoși se plâng și mor. (G. Coșbuc). 5. Să n-ai nicio grijă, mămucă, apucară cu gura înainte ... mai mari. (I. Creangă). 6. ... doi musafiri suiră pe prispă și scoaseră glugile. (I. L. Caragiale). 7. Nunta se făcu în casa ... nouă a lui Gheorghe. (L. Rebreanu). 8. Când înțelese că nu-i nimeni în apropiere să-i spună vestea ... mare, lăsă oile în luncă și alergă la ... mai apropiat plug. (I. Agârbiceanu). 9. Cine nu știe că iepurele e … mai fricos animal? (I. Agârbiceanu). 10. Și … fricoși se apără când e vorba de viață și de moarte. (I. Agârbiceanu)

Exercițiul 11. Deschideți parantezele și scrieți forma corectă.

Explicați alegerea făcută.1. Ia spune-ne și nouă (ce-a; cea) ieșit. (M. Preda). 2. Zâna (ce-i; cei) sta în față, îl privea cu ochi fermecători. (Al. Odobescu). 3. După (cei; cei) dădu copilului de mâncare, bunicul ieși în curte. (I. Agârbiceanu). 4. Vor deveni ce-au fost de-a pururi: caișii, zarzării și prunii, banalii pomi din fața casei (cei; cei) știm de atâtea primăveri. (D. Anghel). 5. Când s-a

văzut scăpat, fugea speriat la prepeliță să-i spuie (cea; ce-a) pățit. (I. Al. Brătescu-Voinești). 6. Când văzu că de la el nu poate afla nimic, se hotărî să pornească pe urmele lui să vadă (cei; ce-i) cu minunea asta. (I. Agârbiceanu). 7. Spuneți-mi (cei; ce-i) dreptatea? (Ce-i; cei) tari se îngrădiră cu averea și mărirea în cercul lor de legi. (M. Eminescu). 8. Dac-ar fi citit aici, el afla (cei; ce-i) un arici. (T. Arghezi). 9. (Cei; ce-i) colo sus, în ceruri, în venit? (T. Arghezi). 10. Aș vrea să mă conving (cei; ce-i) cu zvonurile care umblă în jurul lui. (T. Arghezi). 11. Și ceea (cei; ce-i) mira pe săteni era zâmbetul acela luminos. (I. Agârbiceanu). 12. Însă nu mirosea primejdia (ce-l, cel) aștepta și le scăpa totdeauna din mână. (I. Agârbiceanu). 13. De multe ori, trecătorii de pe drum deschid portița să vadă (ce-i; cei). 14. Aici se întindea țara (cea; ce-a) veche, cu satele vechi. (C. Petrescu)

Exercițiul 12. Arătați asemănările și deosebirile dintre articolele substantivale hotărâte și cele nehotărâte:

Exercițiu recapitulativ

Exercițiul 1. Analizați toate articolele din textele de mai jos (punând în paranteze cuvintele pe care le însoțesc), precizând la fiecare, genul, numărul, cazul, structura morfologică.

a) Toată țărâna gliei dezrobite / Și munții toți și-adâncurile firii / Vor prăznui din pacea lor urnite / Înfricoșata clipă-a pomenirii...(O. Goga)

b) Mai urcăm un pripor și iată-ne sus, pe zarea Ceahlăului,

de unde ai cea mai frumoasă vedere pe Valea Bistriței. (Al. Vlahuță)

Exercițiul 2. Metoda cadranelor. Completați cele 4 cadrane:

1	2	3	4

- **Cadranul 1.** *Definiție și exemple* (Ce este articolul? Exemple de articole hotărâte și nehotărâte…).
- **Cadranul 2:** *Funcții* (Ce rol are articolul în propoziție? Individualizează, arată genul/numărul, etc.).
- **Cadranul 3:** *Diferențe și capcane* (Articol vs. pronume, articol vs. prepoziție, când nu se folosește articolul).
- **Cadranul 4:** *Stabiliți valoarea gramaticală a cuvântului „o"* în exemple. (Exerciții de identificare: *O rază de soare îmi mângâia fața*. etc.).

3. Analiza contrastivă. Comparați articolul din limba română cu alte limbi în care articolul funcționează diferit sau lipsește, pentru a evidenția particularitățile limbii române.

Cum o să aplici:

- Discutați despre absența articolului în rusă, folosirea lui diferită în engleză sau franceză.
- Examinați cum se traduce lipsa articolului din română în alte limbi și invers.
- Analizați texte literare pentru a observa stilul de utilizare a articolelor de către diverși autori.

TEST GRILĂ

ARTICOLUL

1. În propoziția: *Bunicu-l adoarme pe nepot.* -**l** este:

a) pronume personal;

b) articol substantival hotărât;

c) pronume personal sau articol hotărât, în funcție de conținutul informațional.

2. În exemplul: *Costă opt lei caietul.*, articolul hotărât arată că:

a) un singur caiet, de un anumit fel, costă 8 lei;

b) un caiet anume, aparte costă 8 lei;

c) un caiet costă, în general, indiferent de felul său, 8 lei.

3. Descoperiți forma articulată corect a substantivului propriu compus ***Târgul Mureș*** aflat în cazurile G. D. din exemplele:

a) (al) Târgul Mureşului; b) (al) Târgului Mureș; c) (al) Târgului Mureşului.

4. Stabiliți în care variantă este corect acordul articolului posesiv-genitival cu substantivul:

a) *Livezile de caişi **ai** fermei agricole;* b) *Livezile de caişi **a** fermei agricole*; c) *Livezile de caişi **ale** fermei agricole*.

5. În cazul substantivelor proprii, nume de persoane, construite cu ajutorul articolului demonstrativ, dacă aceste substantive sunt precedate și de articolul posesiv-genitival, arătați unde s-a stabilit corect acordul:

a) (al) *Ecaterinei **celei** Mari;* b) (al) *lui Ecaterina **cea** Mare;* c) (al) *Ecaterinei **cea** Mare*.

6. În: *O decizie a fost luată.*, -**a** este:

a) articol hotărât;

b) articol posesiv-genitival;

c) verb auxiliar.

7. În construcțiile de tipul: *toți cei 15 cunoscuți, toate cele 30 de ziare*, folosirea articolului demonstrativ este:

a) obligatorie;

b) containdicată;

c) facultativă.

8. Care dintre următoarele construcții nu este locuțiune datorită absenței sau datorită prezenței articolului:

a) a lua parte;

b) a lua o parte;

c) a lua partea.

9. Articolul hotărât enclitic în cazul împrumuturilor și al toponimelor a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare.

a) se leagă prin cratimă: *bleu-ul, Bruxelles-ul, cowboy-ul;*

b) se recomandă atașarea fără cratimă a articolului: *bleuul, Bruxellesul, cowboyul;*

c) sunt forme în variație liberă.

10. Ce este „a" aflat la începutul versului poeziei „Evocare" de Nichita Stănescu:

Ea este frumoasă ca o umbra unei idei.
***a** piele de copil mirosea spinarea ei,*
***a** piatră proaspăt spartă*
***a** strigăt dintr-o limbă moartă.*

a)articol posesiv-genitival;

b) prepoziție;

c) adjectiv pronominal demonstrativ.

SUBSTANTIVUL

Exercițiul 1. Grupați substantivele de mai jos în conformitate cu clasele prezentate în următorul tabel:

ființe	lucruri	substanțe	fenomene	acțiuni	însușiri	stări	relații

Creion, nuc, tandrețe, cerere, casă, ploaie, bunătate, asuprire, bucurie, tinerețe, frate, apă, muncă, izvor, dorință, desime, spaimă, vânt, delicatețe, pace, biruință, liniște, încredere, deal, mers, alee, frunză, aramă, tunet, plumb, întâmplare, cutezanță, adâncime, bărbăție, umezeală, agerime, murmur, metal, somn, luptă, alergare, amurg, ciripit, prietenie, foșnet, oprire, smoală.

Exercițiul 2. Identificați substantivele din textul de mai jos. Arătați care substantive sunt concrete și care sunt abstracte.

1. Îndârjirea, egoismul și cruzimea cu care omul acesta a urmărit o țintă îl înfricoșau. (Liviu Rebreanu). 2. Câmpiile, dealurile, văile erau pline de un murmur surd. (M. Sadoveanu). 3. Umezeala și răcoarea dimineții dădeau întregii firi o nespusă frăgezime. (C. Hogaș). 4. A avea doi dușmani dintr-o dată însemna pierdere și pieire. (E. Camilar). 5. Dar dragostea e mai tare decât înțelepciunea. (V. Eftimiu). 6. Pentru mine această concentrare era o lungă deznădejde. (C. Petrescu). 7. Până acum câteva săptămâni avusese convingerea că iubirea e ceva foarte poetic, eteric și romantic, ceva scăldat în serenade, oftări și visări la lună. (L. Rebreanu). 8. O curiozitate vie, lucidă, bolnavă, mă împinse în cele din urmă spre cătunul fără nume. (G. I. Mihăescu)

Exercițiul 3. Indicați substantivele simple și substantivele compuse din textele de mai jos.

1. Floarea-soarelui pe câmpie pleacă fruntea-ngândurată. (O. Goga). 2. Și s-adună din când în când acolo și stă de vorbă

cu Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră și alți uriași din străvechi timpuri. (M. Sadoveanu). 3. Atunci, în cea dintâi noapte cu lună plină, deschidem peștera și ieșim să vedem în poieni viorelele, toporașii și ciubotica-cucului. (M. Sadoveanu). 4. Pământul tresare de somn, vesel și plin de viață, sub calda binecuvântare a soarelui. (Al. Vlahuta). 5. Eugenia îl îmbrățișa și-l felicită satisfăcându-i pe deplin amorul-propriu. (L. Rebreanu)

Exercițiul 4. Identificați substantivele și precizați numărul lor.

1. În revărsat de zori, pe baltă, lumina face minuni. Pe fața apei sclipesc, ici, sfărâmituri de oglinzi; colo, plăci de oțel, comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca în niște potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stufărișului. Peste tot liniște neclintită, de rai. (Em. Gârleanu). 2. Lucirile de pe vârfuri ale soarelui se șterseră. Pădurea avea în răstimpuri înfiorări rare, după care urmau alinări, liniști ca din alte lumi. (M. Sadoveanu). 3. Freamătă codrul de vuietul apelor. Vuiește valea de zgomotul morilor. (Al. Vlahuța). 4. Trec pești de culoarea aramei și știuci cu botul de balaur, trec melci de apă, raci, broaște țestoase, șerpi de baltă și felurite gângănii mărunte. (Cezar Petrescu). 5. Vara fusese secetă mare, cu căldură dogoritoare, cu vânturi uscate. (I. Agârbiceanu)

Exercițiul 5. Scoateți substantivele defective de număr din contextele de mai jos. Scrieți pe două coloane: cele care au numai formă de singular și cele care au numai formă de plural.

1. S-a întors cu sufletul plin de pulberea de aur a soarelui fărâmițat pe albastrul mării. (V. Eftimiu). 2. Nimic nu se schimbase din copilăria lui. (V. Eftimiu). 3. Dacă sărăcia familiei Dobrotescu venise încetul cu încetul, prosperitatea îi înconjura, îi copleșea cu o repeziciune de basm. (V. Eftimiu). 4. În adânca și tainica tăcere a câmpiilor și a văzduhului, întunericul veni ca un fior prelung. (M. Sadoveanu). 5. Frigul crescu, aerul începu să înghețe. (M. Sadoveanu).6. Printre grămezi de nouri, se vedea luna în aburi violeți. (M. Sadoveanu). 7. Își rezervă în sine să-i învețe omenie mai

târziu, după ce va restabili ordinea în țară. (L. Rebreanu). 8. Trăiau bine pe lângă curtea boierului, asuprind și înșelând sărăcimea. (V. Eftimiu). 9. Muncitori și vrednici amândoi, lucrau pământul boieresc, îndurau toate necazurile, dar nu se plângeau: tinerețea e voioasă, se bucură de nimica toată, așteaptă cu nădejde viitorul și înfruntă, astfel, greul vieții. (V. Eftimiu). 10. În cea mai însemnată zi a vieții ei, acest tată se purtase atât de vitreg, semănase ura și sărăcia în tânăra ei căsnicie! (V. Eftimiu)

Exercițiul 6. Identificați substantivele la cazul nominativ și precizați funcția lor sintactică.

1. Bunicul venea spre casă. (I. Teodoreanu). 2. Tudorel era un ciobănaș de vreo zece anișori. (V. Eftimiu). 3. Fusese furtună; de patru zile niciun vapor nu intrase în port; valurile încă nu se potoliseră. (J. Bart). 4. Viața curge ca un fluviu imens și noi suntem viața. (D. Anghel). 5. Numai să nu uite avocatul să vorbească cu directorul. (L. Rebreanu). 6. Calea cea mai bună e totdeauna calea mijlocie. (V. Eftimiu). 7. Căzuse peste țară iarnă grea, aspră, crâncenă. (Z. Stancu). 8. Viața e a celor tineri și puternici. (L. Rebreanu)

Exercițiul 7. Selectați din textul de mai jos substantivele în genitiv și precizați regentul lor. Arătați în ce condiții apare, în textul dat, articolul *al (a, ai, ale)* și cu cine se acordă. Despre reaua folosire a limbii române în lumea de azi, fie că e vorba de presa de toate felurile, fie că e vorba de exercițiul cotidian al comunicării, se pot scrie tomuri întregi. Stricarea limbii nu aduce în discuție simpla inadvertență (neatenție, scăpare) gramaticală, derapajul semantic, invazia barbarismelor, smintirea accentelor etc. (Andrei Pleșu)

Exercițiul 8. Identificați substantivele la cazul dativ și precizați funcția lor sintactică**.**

1. Bunica, în fiecare seară, spune nepoților o poveste. (M. Sadoveanu). 2. Aproape de bătrânețe, Verde-împărat scrie carte

fratelui său. (I. Creangă). 3. Străinilor voi nu le-ați spus că doine ca a noastre nu-s? (G. Coșbuc). 4. Aș fi vrut să-l mângâi într-un fel, dar nu-mi venea în minte ce-aș putea spune unui copil. (M. Sadoveanu). 5. După ce-i dădu copilului de mâncare, bunicul ieși în curte, cercetă și el cerul. (I. Agârbiceanu). 6. Și, dacă o fi totuți să cadă, să se întâmple așa cum se cuvine unui războinic dac, cu fața la dușman. (Al. Mitru). 7. Câteva clipe după asta, Sinesti a cerut soției lui cheia de la casetă. (Camil Petrescu). 8. Vacanța mea trebuie să fie închinată studiului și preparării pentru un examen de toamnă. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 9. Identificați substantivele la cazul acuzativ și precizați funcția lor sintactică.

1. Și iarna era tot mai grea, în pădure urlau lupii de foame. (G. Bogza). 2. Nevasta țăranului aducea de la râu găleți cu apă. (G. Călinescu). 3. Din frumusețea ei de odinioară n-au mai rămas decât urme și amintiri. (L. Rebreanu). 4. Câinile îmbătrânește de drum și nebunul de grija altuia. (Folclor). 5. Cu țăranii se purta corect fără a se amesteca prea mult cu el. (L. Rebreanu). 6. Lily și-a pus mâinile la urechi și cu ochii ei mari plini de lacrimi n-a vrut să asculte nimic. (G. Călinescu). 7. În frunzele moarte din marginea unei râpe, Vitoria găsi clopoței albi. (S. Sadoveanu)

Exercițiul 10. Identificați substantivele la cazul vocativ. Analizați forma lor și explicați întrebuințarea semnelor de punctuație.

1. Bun întâlnit, voinice! Nu ai trebuință de slugă la drum? (I. Creangă). 2. De ce să nu cânte, prietene, dacă așa le place? (L. Rebreanu). 3. Vezi tu, soro, sunt oameni răi care nu pot suferi ca alții să fie buni. (I. Agârbiceanu). 4. Hai, băieți, pe deal în sus să ne dăm cu săniuța! (G. Coșbuc). 5. Un scaiete zăpăcit îl întrebă: - Ce e, frate? (G. Topârceanu). 6. Băiete, zise munteanca, leagă-ți calul de un mesteacăn, cum fac și eu. (M. Sadoveanu). 7. Omule, nicio picătură din suferința poporului ăsta nu e pierdută pentru socoteală. (Camil Petrescu)

Exercițiul 11. Identificați în textele de mai jos substantivele și spuneți la ce caz sunt ele.

1. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă blana moale, mătăsoasă a iedului. (Em. Gârleanu). 2. Pe mirişti, luna ştirbă varsă o lucire slabă. (M. Sadoveanu). 3. Așa, într-o toamnă ca asta, duceam vinuri la ținutul Sucevei. (M. Sadoveanu). 4. În fața ei, de sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. ((Em. Gârleanu). 5. Și când ne-a văzut bunica, de bucurie a și tras un bocet. (I. Creangă). 6. Este un copil care crede că mama și tata sunt eterni. (G. Călinescu). 7. Aici îți punea bătrâna profesoară micile ei provizii, de a căror dispariție vorbea bărbatului îngândurat. (G. Călinescu)

Exercițiul 12. Precizați cazurile și funcțiile sintactice ale substantivelor subliniate:

1. **Sfarmă-Piatră** este un personaj cunoscut cititorilor. 2. Acesta, **Sfarmă-Piatră** era tovarăș cu alți voinici. 3. **De Sfarmă-Piatră** nu mai aveau loc dușmanii lui Harap Alb. 4. El a fost ajutat **de Sfarmă-Patră**. 5. **În dreptul lui Sfarmă-Piatră** s-a așezat prietenul său, Păsări-Lăți-Lungilă. 6. Pățaniile **lui Sfarmă-Piatră** au rămas în mintea cititorilor ca un exemplu de voinicie. 6. **Cu Sfarmă-Piatră** nu-i altul mai viteaz. 7. **Potrivit lui Sfarmă-Piatră** este Strâmbă-Lemne. 8. **Datorită lui Sfarmă-Piatră** binele a învins în poveste. 9. **Asupra lui Sfarmă-Piatră** s-au abătut necazurile. 10. Laudele cititorilor sunt **pentru Sfarmă-Piatră.**

Exercițiul 13. Extrageți din textele următoare doar substantivele care au funcția sintactică de nume predicativ. Precizați în dreptul lor cazul respectiv.

1. Munții sunt întotdeauna imaginea măreției. 2. Acest Gheorghiță Răducan era un om fără de pereche de sprinte. (M. Sadoveanu). 3. Hotărârea cea mai bună este a colectivului. 4. Bucuriile vieții sunt pentru oameni. 5. E împotriva regulamentului să nu acorzi prioritate pietonilor. 6. Versurile acestea sunt ale poetului îndrăgit de mine. 7. Rezultatul meciului a fost conform cu așteptările telespectatorilor. 8. Cu ploaia ne-om împăca noi, că-i de la Dumnezeu/Cu celelalte mai greu că sunt ale oamenilor. (Cezar

Petrescu). 9. S-a întâmplat să fie de prin părțile noastre.

Exercițiul 14. Identificați din textele ce urmează locuțiunile substantivale.

1. Încetul cu încetul prinse a i se limpezi învălmășagul minții, și pe firul vremii începură a i se-nșiră una câte una aducerile-aminte din zborul unei copilării neînsemnate de triste. (Al. Vlahuța). 2. Aduceri-aminte cu ape cad în picuri, / redeșteptând în față-mi trecutele nimicuri. (M. Eminescu). 3. Vom visa un vis ferice / Îngânane-vor c-un cânt / Singuraratece izvoare, / Dulcea batere de vânt. (M. Eminescu). 4. Recitarea poemului *Luceafărul* în cadrul spectacolului omagial, a fost urmărită cu luare-aminte de spectatori. 5. A greșit din cauza nebăgării de seamă. 6. M-or troieni cu drag/ Aduceri aminte. (M. Eminescu).

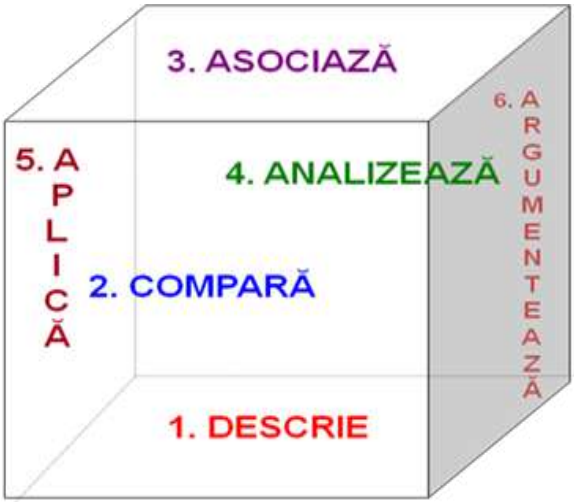
Exercițiul 15. Substituiți locuțiunile substantivale cu înțelesul unui substantiv.

Părere de rău, stare de veghe, stare de asediu, bataie de joc, ținere de minte, luare peste picior, băgare de seamă, uitare de sine, aducere-aminte, trecere în neființă, trecere cu vederea, pierdere de memorie, tragere de inimă, bătaie de cap, luare de mită, învățare de minte, deschizător de drumuri, luare de cuvânt, bătaie de joc, luare aminte, boț cu ochi, bătaie de cap.

Exercițiul 16. Identificați din ce părți de vorbire sunt compuse cuvintele: *astă-vară, coate-goale, floarea-soarelui, lăcătuș-mecanic, pierde-vară, poala rândunicii (plantă), poale-n-brâu, limba-soacrei, calul-popii, Ștefan cel Mare, câine-lup, bună-credință, prim-ministru, ciuboțica-cucului, Marea Neagră, America de Nord, botgros, bou-de-apă.*

Exercițiul 17. Substantivul. Pe fiecare față a cubului realizați sarcina propusă: DESCRIE, COMPARĂ, ANALIZEAZĂ, ASOCIAZĂ, APLICĂ, ARGUMENTEAZĂ.

- **Descrie:** descrieți substantivul (definiție, caracteristici generale). Ex. Ce este un substantiv?
- **Compară:** comparați cu o altă parte de vorbire sau să identifice asemănări/deosebiri. Ex. Prin ce se aseamănă sau se deosebește substantivul de adjectiv?
- **Asociază:** asociați substantivul cu exemple concrete, imagini sau idei. Ex. Asociază substantivul cu obiecte din sala de clasă.
- **Analizează:** analizați structura, funcțiile sintactice, categoriile gramaticale specifice. Ex. Analizează genul, numărul și cazul unui substantiv dat.
- **Aplică:** utilizați substantivul în propoziții, texte scurte sau contexte relevante. Ex. Construiește trei propoziții folosind substantive la numărul plural.

Algoritmul analizei morfosintactice a substantivului / Locuțiunii substantivale

Schema analizei morfologice a substantivului / Locuțiunii substantivale

1. Partea de vorbire:
- **substantiv**
- **forma-tip (nominativ, singular, forma nearticulată)**

2. Clasa lexico-gramaticală:
- **substativ comun/propriu**
- **simplu/compus**
- **substantiv animat/inanimat**
- **substantiv concret/abstract**

3. Clasa flexionară:
- **genul: masculin/feminin/neutru**

4. Categoriile morfologice:
- **numărul: singular și plural**
- **cazul: N, G, D, A, V.**
- **categoria determinării: forma nearticulată/forma articulată nehotărât/forma articulată hotărât**

5. Funcția sintactică:
- **subiect, atribut, nume predicativ, complement**

Locuțiunea substantivală
- **formată din...**
- **articulată/nearticulată**
- **genul**
- **numărul**
- **cazul**
- **funcția sintactică**

Model de analiză morfologică a substantivului / Locuțiunii substantivale

***Luceferii** de **noapte**, scăpărători, i-adun*
***Din cerul ca o coadă** deschisă **de păun**.* (T. Arghezi)

1. *Luceferii*-luceafăr, comun, simplu, inanimat, concret, gen masculin, plural, cazul A., articulat cu articol hotărât „i", enclitic, funcția sintactică de complement direct;

2. *de noapte*-noapte, comun, simplu, concret, genul feminin, singular, precedat de prepoziția „de", cazul Ac., nearticulat, funcția de atribut substantival prepozițional;

3. *din cerul*-cer, comun, simplu, concret, inanimat, gen neutru, singular, precedat de prepoziția „din", cazul Ac., articulat cu articolul hotărt „l", enclitic, funcția sintactică de complement circumstanțial de loc;

4. *ca o coadă-coadă*, comun, simplu, inanimat, concret, gen feminin, singular, precedat de prepoziția „ca", cazul Ac., cu articol hotărât „o", funcția sintactică de atribut circumstanțial, cu valoare de comparație;

5. *de păun*-păun, comun, simplu, animat, concret, gen masculin, singular, precedat de prepoziția „de", cazul Ac., nearticulat, funcția sintactică de atribut substantival prepozițional.

*S-a speriat ca **făcătorul de rele** care se vede pus în față cu urmăritorii lui.* (I. Slavici)

făcătorul de rele - locuțiune substantivală (=răufăcătorul), formată din substantiv + prepoziție, articulată cu articolul hotârât enclitic *-l*, masculin, singular, acuzativ, complement circumstanțial de mod.

Exercițiu recapitulativ

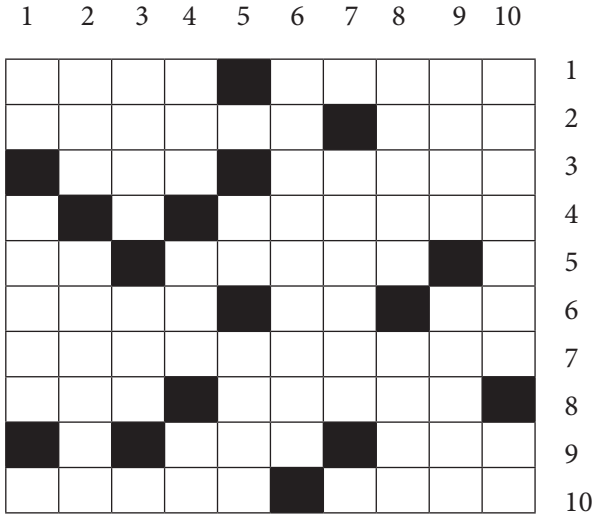
Exercițiul 1. Faceți analiza morfosintactică a substantivelor din textele de mai jos.

a. Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe-același vad,
Se pare cum că-i altă toamnă,
Ci-n veci aceleași frunze cad. (M. Eminescu)

b. Păduri stufoase, în care ursul se plimbă în voie, ca un domn stăpânitor, umbresc culmea acelor munți. Și nu departe de aceste locuri, care îți aduc aminte de natura șărilor de miazănoapte, dai, ca la porțile Romei, peste câmpii arse și văruite, unde bivolul dormitează alene. (N. Bălcescu)

c. La răspântia căilor singuratice, unde călătorul e minune și glasul omului, poveste, în fața unei cruci de iatagane ruginite, stă coliba Șuierenilor. (B. Șt. Delavrancea)

Exercițiul 2. Relaxați-vă cu **substantivul** în careul de mai jos:

ORIZONTAL.1. Îl calcă toată lumea – Cui ne adresăm în acest caz? 2. Farfurii zburătoare… la tir – Întrare pe fir. 3. Ordin preoțesc sau călugăresc – Se pune pe o oală. 4. A produce o ulcerație. 5. Se schimbă de revelion. – Decret important cu caracter normativ în vechime. 6. Pe acest rege l-a făcut celebru Shakespeare. – Nicolae Emilian – Constanta cercului. 7. Un cuvânt tematic. 8. Fir. – Pâine special binecuvântată de preot la împărtășanie. 9. Stradă la Paris – Control tehnic la calitate. 10. Este format numai din cifre. – Îl citim, de obicei, zilnic.

VERTICAL: 1. Pentru (presc.) – Ipocrită (înv.). 2. Trage înapoi tirbușonul. – Nu ține nici cu unul, nici cu altul. 3. Mic proiectil din plumb. – Stofă groasă din lână. 4. Distinge ființele de sex opus. – Un vers fără început. – Soare pe Nil. 5. L-a plouat bine. – Îl găsești mereu în arena: ole! 6. Te trece prin toate cazurile. 7. Când îl pui ridică tonul. 8. Acoperă pereții. – A uza prin frecare. 9. Te face să râzi. – Culoar de alergare. 10. În acest caz te cheamă neapărat. – Cere!

Exercițiul 3. Adevărat/Fals. Alege toate variantele care conțin afirmații adevărate:

a. Sunt articulate hotărât toate substantivele din enunțul: *Cartea colegei mele are pagini însemnate cu creionul. (A/F)*
b. Sunt două substantive nearticulate și două articulate nehotărât în enunțul: *Niște pisici cu cozile albe și câțiva căței au urechi pătate. (A/F)*
c. Sunt două substantive defective de singular în enunțul: *Ochelarii bunicului sunt în buzunarul pantalonilor lui cei noi. (A/F)*
d. Există un substantiv defectiv de singular și unul defectiv de plural în enunțul: *Îmi plac grișul cu lapte și icrele de pâine prăjită. (A/F)*
e. Sunt trei substantive proprii în enunțul: *Mama mi le-a prezentat pe Ana și pe Cristina. (A/F)*
f. Sunt cinci substantive în enunțul: *Cunoașterea realității este cel important aspect care trebuie în expedițiile de munte. (A/F)*

Exercițiul 4. Imaginează-ți că ești reporter la postul de radio al facultății și trebuie să alcătuiești un miniinterviu de cinci-șase întrebări pentru un alergător la ultramaraton. Vei include minimum cinci funcții sintactice ale substantivului, indicându-le.

Aspecte normative

Exercițiul 1. Alegeți forma (formele) de plural corectă(e). Pentru verificarea răspunsurilor consultați DOOM$_{3.}$

sg. azil – pl. aziluri/azile

sg. copertă – pl. coperți/coperte

sg. ciocolată – pl. ciocolate/ciocolăți

sg. compromis – pl. compromise/compromisuri

sg. nivel – pl. niveluri/nivele

sg. comisar-șef – pl. comisari-șef/ comisar-șefi/ comisari-șefi

sg. prim-procuror – pl. primi-procurori/prim-procurori

sg. mașină-unealtă – pl. mașini-unelte/mașini-unealtă/ mașină-unelte

sg. volt-amper – pl. volți-amperi/volt-amperi

sg. cuvânt-titlu – pl. cuvinte-titluri/cuvinte- titlu

Exercițiul 2. Tăiați variantele de scriere greșite de mai jos:

a. Ne-au vizitat cuscri noștri. / Ne-au vizitat cuscrii noștri.

b. Am cunoscut doi scafandri. / Am cunoscut doi scafandrii./

Scafandri mi-au povestit lucruri interesante. / Scafandrii mi-au povestit lucruri interesante.

c. Acești parcagi nu își fac datoria. / Acești parcagii nu își fac datoria. / Parcagii nu își fac datoria. / Parcagiii nu își fac datoria.

d. contabil șef / contabil-șef; mai mult ca perfect / mai-mult-ca-perfect; postcomunism/post-comunism; derbyul/derby-ul.

TEST GRILĂ

SUBSTANTIVUL

1. Definiția „Substantivul este partea de vorbire flexibilă care denumește ființe, lucruri, fenomene" este:

a) suficientă;

b) denumește numai ființe și lucruri;

c) denumește ființe, lucruri, fenomene, stări sufletești, idei, relații, nume de acțiuni și de însușiri.

2. Sintagma ***deschizători de drumuri*** reprezintă:

a) două substantive, unul regent și celălalt determinat;

b) locuțiune substantivală;

c) substantiv compus.

3. Cum pot fi considerate din punct de vedere perceptiv-senzorial substantivele: ***eroism, binefacere, onoare, atribuție, altruism, influență.***

a) concrete;

b) abstracte;

c) și concrete, și abstracte.

4. Substantivele ***ministru, academician, decan, catană, calfă, santinelă*** pot fi numite:

a) mobile;

b) substantive care prezintă neconcordanțe între genul gramatical și sexul natural; c) mobile sau epicene în funcție de context.

5. În versul eminescian *De treci codri de aramă, de departe vezi albind,* substantivul ***codri*** este folosit:

a) incorect cu un singur„i";

b) corect cu un singur „i" pentru că este pluralul nearticulat al substantivului;

c) este o licență poetică.

6. Cum pot fi considerate din punct de vedere al genului substantivului: ***rinocer, țânțar, libelulă, girafă, balenă, delfin:***

a) mobile;

b) epicene;

c) colective.

7. În propoziția: *Conform cu* ***regulamentul*** *a procedat.* - substantivul subliniat se află:

a) în cazul dativ, pentru că prepoziția "conform" marchează acest caz;

b) în cazul genitiv;

c) în cazul acuzativ.

8. Prin ce parte de vorbire este exprimat numele predicativ: *La bătrânețe ajunse un coate-goale*.

a) substantiv + adjectiv; b) adverb de mod; c) locuțiune substantivală.

9. Care este valoarea morfologică a cuvântului „**o**" din enunțul**,** *Doar o vorbă să-ți mai spun.:*

a) numeral; b) pronume nehotărât; c) articol nehotărât.

10. În versurile eminesciene *Ci eu voi fi pământ/În singurătate-mi.*- substantivul „*pământ*" este:

a) în cazul acuzativ (c.c.m.);

b) în cazul acuzativ (c.d.);

c) în cazul nominativ (n. pred.).

11. Precizați cum se analizează corect cuvintele subliniate din propoziția: ***Deasupra teiului*** *înalt străjuiește cerul senin.*

a) *deasupra* (adverb) + *teiului* (substantiv în dativ);

b) *deasupra* (prepoziție) + *teiului* (substantiv în genitiv);

c) *deasupra* (prepoziție) + *teiului* (substantiv în acuzativtiv).

12. În expresia: *I-auzi,* ***domnule****!*- cuvântul subliniat este:

a) simplă formulă de adresare cu valoare interjecțională;

b) substantiv în cazul vocativ articulat enclitic;

c) substantiv în cazul nominativ asemănător cu vocativul.

13. Indicați cazul și funcția sintactică a substantivului ***soției*** din propoziția: *Alexandru este văr* ***soției*** *mele.*

a) cazul genitiv-atribut; b) cazul dativ-atribut; c) cazul dativ-complement indirect.

14. Substantivele articulate cu *un, o* pot fi însoțite de prepozițiile:

a) într-, dintr-, printr-;

b. în, din, prin;

c) nu există restricții în folosirea acestor prepoziții pe lângă substantive articulate cu *un, o.*

17. Care este forma cazului de Vocativ sg. a substantivului *băiat,* admisă de normele literare:

a) băiatule;

b) băiete;

c) băiatule / băiete.

18. Alege varianta în care sunt corecte toate formele de genitiv-dativ din seria:

a) sorei, fetii, remorcăi, bării;

b) surorii, fetei, remorcii, barei;

c) surorii, fetii, remorcii, barei.

ADJECTIVUL

Exercițiul 1. Identificați adjectivele și scrieți-le în următoarele coloane: a) adjective cu patru forme, b) adjective cu 3 forme, c) adjective cu 2 forme și d) adjective invariabile.

1. Cerul prevestea o noapte furtunoasă; prin întuneric ajungea până la noi fâșâitul colosal al vântului, care se scurgea ca o mare aeriană printre frunzișul ascuțit al codrilor de brazi. (C. Hogaș). 2. Munții păduroși, ce se ridicau de o parte și de alta, formau o alee pitorească de mesteceni blonzi și de brazi posomorâți. (C. Hogaș). 3. Ochii mari, profunzi și negri ca niște boabe enorme de struguri, îi dădeau un aer ștrengăresc de fiică alintată. (G. Călinescu). 4. Tu de asemenea ești un băiat cumsecade, cuminte, așezat... (L. Rebranu). 5. Era un om înalt, slab, bărbos, cu ochii albaștri. (Cezar Petrescu)

Exercițiul 2. Precizați genul și numărul adjectivelor din textele de mai jos.

1. O ploaie rece și subțire cădea neîntrerupt și-n văi și pe dealuri plutea ceață lăptoasă. Pământul desfundat era moale și cleios. Prin văzduhul închis venea, de departe, împușcături înăbușite. (M. Sadoveanu). 2. În locul zilelor mari și frumoase au venit zile mici și posomorâte. (I. Al. Brătescu-Voinești). 3. Câteva zile soarele nu se arăta din bolta sură și neclintită. (I. Agârbiceanu). 4. Prin văzduhul sur vâslea spre asfințit un cârd de gâște sălbatice, cu țipete aspre. (M. Sadoveanu). 5. Munca are rădăcini amare, dar fructe dulci. (Folclor)

Exercițiul 3. Identificați adjectivele din textul de mai jos, arătați substantivul determinat și explicați acordul adjectivului cu acesta.

1. Pe spinarea unui bivol, mare, negru, fioros, se plimba o coțofană. (G. Topârceanu). 2. Mă-ntorc și văz pe maiorul alb, cu ochii pierduți și cu drăgălașa lui figură strâmbată. (I. L. Caragiale).

3. Sufla un vânt aspru, tomnatic, sub cerul cenușiu fără stele. (L. Rebreanu). 4. Drumul lung și neted șerpuiește pe malul drept al Oltului. (Al. Vlahuța). 5. A doua zi spre seară, trecură Oltul și poposiră într-un sat aproape pustiu, cu casele mici, posomorâte. (L. Rebreanu). 6. Încolo, era corect îmbrăcat și folosea un limbaj cult, ireproșabil, adesea fin, însă fără nicio expresie neobișnuită. (G. Călinescu)

Exercițiul 4. Analizați adjectivele și precizați cazul lor. Stabiliți care este poziția lor în raport cu substantivul determinat și spuneți dacă sunt sau nu însoțite de articolul hotărât sau nehotărât.

1. Prin fereastra murdară, îngustă cât palma, de-abia pătrunde în odaie lumina sură, bolnavă a zilei întunecoase de toamnă. (Em. Gârleanu). 2. Avem tainice peșteri dub deal și trăim în ele o viață liniștită. (M. Sadoveanu). 3. Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură, prevestind un soare dulce cu lumină și căldură. (V. Alecsandri). 4. De aici izvorăște și marea noastră putere de rezistență înaintea primejdiilor. (Al. Mitru). 5. Aici se sfârșește lunga și glorioasa călătorie a bătrânului Istru. (Al. Vlahuța). 6. Flăcăi înalți, sălbateci jucau cu vuiet mare războinicile jocuri a ginților barbare. (G. Coșbuc)

Exercițiul 5. Analizați adjectivele după următorul model:

Adjectivul	**Genul**	**Numărul**	**Cazul**	**Termenul regent**	**Funcția sintactică**

1. Un șir lung de plopi străjuia drumul. (L. Rebreanu). 2. Era un tânăr lucrător subțiratic, cu liniile feței fine. (G. Călinescu). 3. Fata e drăguță și cuminte. (G. Călinescu). 4. Locul era tăcut și tainic, în rariștea pădurii. În vale, la jumătatea priporului, printre mestecenii și fagii subțiri, se vedea satul, alb în livezile albe de floare. (Cezar

Petrescu). 5. O amărăciune copleşitoare îl învăda, fără a găsi vreoi explicaţie serioasă a acestui fenomen. (G. Călinescu). 6. Povestea lui Memy era odioasă, sinistră, dar în fond banală ca oricare alta. (Cezar Petrescu). 7. A lăsat în loc un frate mai mic, bolnăvicios şi molău. (Cezar Petrescu). 8. Biserica satului, cu hramul la sfântul Ilie, e mică, strâmtă şi săracă. O biată bisericuţă de lemn, cu acoperişul de şindrilă neagră şi putredă, cu icoanele afumate şi cu sfeşnicile de paltin. (Cezar Petrescu)

Exerciţiul 6. Identificaţi, în textele de mai jos, adjectivele folosite la gradul comparativ de superioritate.

1. Zilele erau mai răcoroase, nopţile mai reci, cerul arareori curat. (Em. Gârleanu). 2. Zilele se fac mai lungi şi mai călduroase. (M. Sadoveanu). 3. Orice ajutor este mai bun decât niciunul. (Folclor). 4. Suntem mai oropsiţi ca robii din vechime! (L. Rebreanu). 5. Bolile şi foamea pot fi mai rele decât glonţul. (M. Preda). 6. El era şi mai înalt decât mine, dar eu mai subţiratec şi mai mlădios decât el. (Ghib I. Minăescu). 7. Sălile erau mai populate ca de obicei. (V. Eftimiu). 8. Lupul, văzând prada mai mare, uită iedul şi se repede la ea. (Em. Gârleanu). 9. Drumul se întindea neted, scoborând prin mijlocul păduri, care începea să se arate mai deasă, mai bătrână. (Em. Gârleanu). 10. Unde şi unde, câte un stejar se ridica din fundul prăpăstiei, deodată, mânios parcă, dar vârful lui rămânea mai jos de înălţimea şoselei albe, ca un drum de moară, înecată de colb la cea mai mică adiere de vânt. (Em. Gârleanu)

Exerciţiul 7. Identificaţi, în textele de mai jos, adjectivele folosite la gradul comparativ de egalitate şi de inferioritate.

1. Deodată mi s-a părut lumea mai puţin bună, iar hatmanii leşi nişte vicleni. (M. Sadoveanu). 2. Vântul adia uşor dinspre apă şi atunci văzduhul părea, pentru câteva clipe, mai puţin fierbinte. (Z. Stancu). 3. Acolo sus, la drum i se părea mai puţin întuneric.

(M. Sadoveanu). 4. Amândoi aveam fețele lunguiețe, dar aveam satisfacția că constat că trăsăturile lui erau mai plate și ochii, la fel de negri, mai puțini mobili. (Ghib I. Minăescu). 5. Hârtiuța albastră de dinaintea-mi, atât de lipsită de valoare în vremurile astea, tot atât de bune și tot atât de rele ca oricare altele, mă dezgustă cu desăvârșire. (Ghib I. Minăescu). 6. Pentru ceilalți mai puțin slabi păstra viclenia și lovitura piezișă. (Cezar Petrescu)

Exercițiul 8. Identificați, în textele de mai jos, adjectivele folosite la gradul superlativul absolut și la cel relativ.

1. Băutura cea mai bună este apa de izvor. (Folclor). 2. Fusese o fată vioaie și aprigă, foarte frumoasă și cuminte. (M. Sadoveanu). 3. Era prea copilăroasă pentru niște lucruri atât de serioase. (L. Rebreanu). 4. Era soluția cea mai bună, unica soluție în aceste clipe. (V. Eftimiu). 5. Distanța era prea mică de la cătunul pe care-l descoperiseră oamenii mei și care nu figura pe harta statului-major. (G. I. Minăescu). 6. Din fericire, recolta feminină a voinicilor mei era foarte săracă, iar rarele exemplare te descurajau de la prima vedere. (Gh. I. Minăescu). 7. Raza îi urmărește, aș vrea să se înfășoare ca o sârmă de aur împrejurul spăngii călătorului celui mai obosit, rămas în urmă. (Em. Gârleanu). 8. Astfel năvoadele mele prinseră la început cea mai bogată recoltă pe tot batalionul. (Ghib I. Minăescu). 9. Două sau trei mii m-ar fi făcut omul cel mai fericit de pe planetă! (V. Eftimiu)

Exercițiul 9. Analizați morfologic adjectivele din textul de mai jos.

1. În colțul vechi de înnegrită gară se uita-n gol un moș cu barbă sură. (O. Goga). 2. Boldur-vodă își îmbrățișa copila, îi alese cel mai frumos cal din grajdurile domnești, îi dădu veșminte băiețești, arc nou și suliță cu vârf de oțel. (V. Eftimiu). 3. Numai fruntea palidă, sub părul negru, creț, era frumoasă. (V. Eftimiu).

4. Fața bronzată avea linii aspre, întunecate. (I. Agârbiceanu). 5. Veronica era zveltă ca o viespe, cu ochii negri pătimași, sprintenă ca o suveică. (I. Agârbiceanu). 6. Ce ochi frumoși și triști avea! (I. Agârbiceanu). 7. Cum sta așa, înalt, voinic, cu capul plecat, barba stufoasă, lungă, odihnită pe pieptul lui, avea o înfățișare nespus de cuvioasă. (I. Agârbiceanu). 8. Florica era aprinsă în obraji, cu buzele roșii, umede și pline, cu ochii albaștri și limpezi ca cerul de vară și avea în toată înfățișarea o veselie sănătoasă pe care se silea și nu izbutea s-o ascundă. (L. Rebreanu). 9. Lângă marele fluviu ardeau încet, scoțând puține flăcări gălbui și fum negru, câteva case. (Z. Stancu). 10. Văl de brumă argintie /Mi-a împodobit grădina, / Firelor de lămâiță / Li se uscă rădăcina. / Peste creștet de dumbravă / Norii suri își poartă plumbul, /Cu podoaba zdrențuită / Tremură pe câmp porumbul. (G. Coșbuc)

Exercițiul 10. Se dă textul. Analizați morfosintactic toate adjectivele/locuțiunile adjectivale.

1. Sclipirile neîntrerupte și orbitoare de lumină frântă ale fulgerelor spintecau pe linii fantastice și nemărginit de lungi, întunecimile fioroase ale nopții înalte. (C. Hogaș). 2. Era una din acele nopți de vară în care natura întreagă își deschise comorile uimitoarelor sale frumuseți spre a ne da o idee perfectă de sublimitatea ei, bolta cerului era de un albastru încântător. Stelele presărate pe spațiul ei nemărginit de astă dată erau pline de o lumină magică, luna, a cării palidă și dulce față umple de dor și de ardoare unimele simțitoare, sta aninată printre turlele Mitropoliei și, nemaiputând din acel loc sfânt să-și urmeze înfocatul ei amar ca junele păstor Enchimion. (N. Filimon). 3. Era o frumusețe. O figură clasică încadrată de niște plete mari negre, o frunte înaltă și senină, niște ochi mari-la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru: un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat

durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chipuri viitoare. (I. L. Caragiale). 4. Peste zobonul de stofă aurită, purta un benișel de felendeș albastru, blănuit cu samur, a cărui mâneci atârnau înapoi, era încinsă cu un colon de aur, ce se încheia cu mari paftale de matostat, împrejurate cu pietre scumpe, iar pe grumazii ei atârna o salbă de multe șiruri de mărgăritar. (C. Negruzzi). 5. Amintiri crâncene răscoliră deodată mintea și sufletul lui Tudor. Cu ochii încruntați cetea necontenit slovele mari de pe crucea tatălui său, și-i veni în minte dintr-o dată dintre icoane înnegurate de uitare, chipul palid, stropit de sânge al unui oștean mort. Acela era tatăl său. (M. Sadoveanu). 6. Drumul se curăța de ape și se zvânta. Pădurea fâșâia lin din cetini și răsufla aburi. În poienile sorite, pământul se ochise lin și înverzeau pajiști. În frunzele moarte din marginea unei râpi Vitoria găsi clopoței albi. Coborî din tarniță ca să-i rupă și-i înălță, pe codițele lor subțiri, în lumină. Privi cerul albastru și înghiți mireasma pădurii. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 11. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din exemplele: Era un copil *înțelept.* El este *înțelept*. Nu este *înțelept* să procedez așa. E un copil *drag* tuturor. Mi-e *drag* românul. Mi-e *drag* să-l privesc. Timpul este *frumos*. Este *frumos* să-și ajuți colegii. El este un copil *frumos.* Drumul *greu* îi istovește. Drumul este *greu*. Este *greu* să ajungi până acolo. Un fulg *ușor* plutea în aer. Sania alunecă *ușor* pe zăpadă. Pachetul este *ușor*. Este *ușor* să înveți.

Exercițiul 12. Extrageți din texte locuțiunile adjectivale. Prin ce adjective pot fi înlocuite.

1. Trecuse pe tărâmul celălalt unde tinerețea-i fără bătrânețe și viața-i fără de moarte. (P. Ispirescu). 2. Gheața de primăvară e amăgitoare. 3. S-ar putea ca ziua de mâine să fie a altcuiva. 4. Adevărul este cea mai de nădejde minciună. 5. Nu te așeza în

luntrea fără fund, nu te sprijini de stâlpul de fum. 6. Omul fără bani trece repede prin iarmaroc. 7. Vecinul nostru era un om cu stare. 8. Prietenul tatălui meu este un om dintr-o bucată. 9. Bucicul avea o privire de gheață.

Algoritmul analizei morfosintactice a adjectivului / Locuțiunii adjectivale

Schema analizei morfologice a adjectivului / Locuțiunii adjectivale

1. Partea de vorbire:
- **adjectiv**
- **forma-tip (nominativ, singular, masculin)**

2. Clasa lexico-gramaticală:
- **adjectiv calificativ/relativ (determinativ)**

3. Clasa flexionară:
- **a) adjectiv variabil (cu 4 forme, cu 3 forme, cu 2 forme)**
- **b) adjectiv invariabil**

4. Categoriile morfologice:
- **genul: masculin/feminin**
- **numărul: singular/plural**
- **cazul: N., G., D., A., V.**
- **gradul de comparație: pozitiv/comparativ/superlativ (sau adjectiv fără grade de comparație)**

5. Funcția sintactică: atribut, nume predicativ, complement

Locuțiunea adjectivală

- formată din...

- variabilă/invariabilă

- gradul de comparație/fără grad de comparație

- funcția sintactică

Model de analiză morfologică a adjectivului / Locuțiunii adjectivale

*O răcoare **fragedă** și curată împrospăta întreaga fire.* (C. Hogaș)

Fragedă - fraged, adjectiv calificativ, adjectiv variabil cu 4 forme, feminin, singular, nominativ, gradul pozitiv, funcția sintactică: atribut adjectival.

*Locuitorii aceștiade sub brad sunt niște făpturi **de mirare**.* (M. Sadoveanu)

De mirare - locuțiune adjectivală (= uimitoare, ciudate), formată din substantiv + prepoziție, invariabilă, gradul de comparație pozitiv, atribut adjectival.

Exercițiu recapitulativ

Exercițiul 1. Faceți analiza morfologică și sintactică a adjectivelor din textele următoare:

a) Băiatul era foarte blând, de treabă, nu avea niciu vițiu. Era străin de departe, zicea el, dar nu voia să spună de unde. (I. L. Caragiale)

b) Dascălul Clăiță era nenorocit fiindcă auzise că domnul Wondracek voiește să treacă pe Huțu la școlile latinești.

E rău, foarte rău-zicea el. Pentru că vezi dumneata: e adevărat că trebuie să fie și popi și alt neam de oameni, dar cel mai mare

lucru e dascălul și așa oamenii cei mai aleşi trebuie să fie dascăli. (I. Slavici)

c) Și acum pentru a treia oară, feciorul de împărat iertă viața râsului, precum iertase pe a vulturului, precum iertase pe a dihorului; el strânse praștia pe mână, iar fiara veselă și mulțumită că scăpase cu zile, scăpără din ochii ei o piatră de rubin, mare și frumoasă, roșie și vie, mai roșie decât fraga muntelui, mai vie decât para focului și întocmai ca sângele voinicului. (Al. Odobescu)

Exercițiul 2. Alcătuiți un **cvintet** pentru partea de vorbire studiată, adjectivul.

Structura cvintetului este simplă:

- primul vers este un singur cuvânt-cheie, de obicei un substantiv (subiectul, noțiunea, conceptul), care va fi explicat în versurile următoare.
- al doilea vers este format din două cuvinte, adjective, care descriu noțiunea din primul vers;
- al treilea vers este format din trei verbe, toate la modul gerunziu, în strânsă legătură cu noțiunea de la care s-a pornit;
- al patrulea vers este o propoziție din patru cuvinte care exprimă sentimentele celui care creează față de subiectul abordat.
- al cincilea vers este format dintr-un singur cuvânt, al cărui rol este să exprime esența subiectului.

Exercițiul 3. Integrarea Tehnologiei și a Inteligenței Artificiale (AI).

Chatbot de Adjective. Creați (sau folosiți un AI generativ simplu) un „chatbot" căruia îi poți pot cere adjective pentru un substantiv dat, sau pe care îl poți testa cu propoziții pentru a verifica dacă adjectivele sunt folosite corect. **Beneficii:** Feedback instant, învățare autonomă, familiarizarea cu AI.

4. Rebus filologic: Adjectivul

Orizontală:

1. Cuvânt care indică gradul cel mai înalt al unei însușiri, format adesea cu „cel mai" sau sufixul „-isim". (13 litere)
2. Funcție sintactică specifică adjectivului, când determină un substantiv direct. (10 litere)
3. Termenul care descrie adjectivele ce pot fi înlocuite cu un verb, exprimând o acțiune. (8 litere)
4. Substantivarea adjectivului îl transformă în această parte de vorbire. (9 litere)
5. Acordul adjectivului se face în gen și număr cu acesta. (9 litere)
6. Clasa de adjective care indică o relație de apartenență, derivate de la nume proprii. (10 litere)

Verticală:

1. Morfem specific adjectivelor, care indică gradul de intensitate al însușirii. (6 litere)
2. Alături de "cald", un adjectiv antonim comun care poate exprima o însușire termică. (5 litere)
3. Funcție sintactică a adjectivului când stă pe lângă un verb copulativ. (9 litere)

4. Una dintre cele două categorii de adjective, alături de cele propriu-zise, ce includ numerale sau pronume folosite adjectival. (9 litere)
5. Adjectivele de acest tip indică materia din care este făcut un obiect (ex: *lemn*). (7 litere)
6. Fenomen semantic prin care un adjectiv capătă sens negativ prin prefixare (ex: *nefericit*). (8 litere)

TEST GRILĂ
ADJECTIVUL

1. Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care poate determina:
   a) numai un substantiv;
   b) unul sau mai multe substantive;
   c) pronumele de orice fel.

2. Acordul adjectivului cu substantivul se face:
   a) în gen, număr şi comparaţie;
   b) în gen, număr şi caz;
   c) în gen, număr, caz şi funcţia sintactică.

3. În propoziţiile: *Apele* ***crescânde*** *ameninţă casele din jur., Stele* ***licărinde*** *apar pe bolta cerească.* adjectivele subliniate sunt:
   a) calificative;
   b) determinative;
   c) felul lor depinde de context.

4. Topica adjectivului este:
   a) substantive +adjective;
   b) adjective+substantive;
   c) sunt corecte ambele situaţii.

5. Precizaţi gradul de comparaţie al adjectivului „**frumoasă”** din versul eminescian:
O prea ***frumoasă*** *fată.*
   a) gradul superlativ;
   b) gradul comparativ;
   c) gradul pozitiv.

6. Descoperiţi seria de adjective în care toate sunt variabile:
   a) vesel, principal, ditamai, asemenea, cumsecade, endemic;
   b) mort, viu, cuceritor, eroic, deplin, folositor, creativ;
   c) blând, eficient, otova, cloş, bordo, castaniu, aiurit

7. După criteriul flexionar al adjectivelor, formele ***feroce, precoce*** sunt considerate:

a) adjective variabile cu două forme;
b) adjective invariabile;
c) adjective variabile cu trei forme.

8. Adjectivele din limba română: ***maxim, minim, proxim, suprem,*** care sunt împrumuturi latino-romanice, se află:

a) la gradul pozitiv;
b) la gradul comparativ;
c). la gradul superlativ.

9. Ce semnificație morfologică au cuvintele ***de zile mari*** din expresia: *haine* ***de zile mari***:

a) locuțiune substantivală;
b) locuțiune adjectivală;
c) locuțiune pronominală.

10. Dar în expresia: *un copil* ***numai piele și os****,* cuvintele subliniate reprezintă:

a) o locuțiune adverbial datorită prezenței adverbului „numai”;
b) o locuțiune substantivală formată din două substantive aflate în raport de coordonare;
c) o locuțiune adjectivală.

11. Unele construcții de de superlativ absolut ale adjectivelor se realizează din combinarea lor cu diverse adverbe care ajută la intensificarea însușirii și anume: *(strașnic) de rece, (zăpăcitor) de frumoasă, (amarnic) de haotic, (înfricoșător) de singur, (teribil) de tare*. Acestea sugerează:

a) însușiri pozitive;
b) însușiri negative;
c) unele au valoare pozitivă, iar altele au valoare negativă.

12. În propoziția: *Lebede **murinde** alunecă diafan pe luciul apei.*, construcție întâlnită în versul eminescian, adjectivul „murinde" are funcția sintatică de:

a) atribut verbal;
b) complement circumstanțial de mod;
c) atribut adjectival.

13. Arătați funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Răsturnat-ai val-vârtej / Oștile leite-n zale **de împărați și de viteji**?*

a) complement de agent;
b) atribute substantivale prepoziționale;
c) complemente indirecte.

14. Care sunt formele corecte pentru fem. sg. ale adjectivelor: ***baroc, livresc, grotesc***:

a) barocă, livrească, grotească;
b) barocă, livrească, grotească;
c) ambele forme.

15. Distingeți sensul adjectivului ***policrom***:

a) conține mult crom;
b) conține mai multe tonuri de culoare;
c) este derivat al cromului polivalent.

16. Arătați din ce limbă sunt împrumutate adjectivele: ***fâstichiu, ghiurgiuliu, ortoman, mahmur, chefliu:***

a) limba maghiară;
b) limba neogreacă;
c) limba turcă.

17. Prin ce procedeu s-au format pe terenul limbii române adjectivele: ***stângaci, greoi, dulceag, obștesc, săltăreț, descurcăreț.***

a) compunere; b) derivare; c) conversiune.

NUMERALUL

Exercițiul 1. Identificați, în contextele de mai jos, numeralele cardinale, subliniind cu o linie numeralele simple și cu două linii numeralele compuse.

1. Pe drumu-i lung de trei mii de kilometri, Dunărea dă viață la treizeci de orașe, din care trei sunt capitale, soarbe o sută douăzeci de râuri, sparge două șiruri de munți și, în falnicu-i mers spre mare, își ascultă Gloria cântată-n șase limbi. (Al. Vlahuța). 2. Femeia a vorbit de turma de trei sute de oi și de trei oameni călări. (M. Sadoveanu). 3. Acolo, la treizeci de kilometri au să găsească vaca. (M. Sadoveanu). 4. Știam că în tot lungul râului, pe optzeci ori pe o sută de mile distanță, lucrurile s-au petrecut la fel. (M. Sadoveanu). 5. Douăzeci de ani, vară și iarnă, în curtea aceasta a trăit și a păzit-o. (Em. Gârleanu). 6. Ce femeie are în casă cinci sute de mii de lei disponibili? (V. Eftimiu)

Exercițiul 2. Identificați cazul numeralelor din textele de mai jos și spuneți cu ajutorul căror mijloace este el exprimat.

1. Cele trei bărci, lungi, negre și înguste, au început a pluti pe fața tulbure a apei. (Z. Stancu). 2. Umblară ei, cei trei sute și unu de voinici, câteva zile, până la ieșirea din împărăție. (V. Eftimiu). 3. Afecțiunea ce se născu între cei doi, aproape copii, nu se putea numi dragoste, întrucât ei nu aveau profunditatea acestui sentiment, ci numai vagi noțiuni, auzite sau citite prn cărți. (G. Călinescu). 4. Aici academicianul Cuculeț aruncă o privire în jurul său și văzu că cele trei femei îl ascultau amuzate. (G. Călinescu). 5. De ce-mi vorbești dumneata de trei? (M. Sadoveanu). 6. Lupta, năprasnica luptă dintre cei doi uriași, care de aci încolo au a purta străjile României, s-a încheiat. (Al. Vlahuța). 7. Luptau flăcăii noștri, unul împotriva a zece, întrecând prefăcătoria prin bărbăție. (V. Eftimiu). 8. Aici e locul de întâlnire a trei buni camarazi și prieteni. (I. L. Caragiale)

Exercițiul 3. Identificați numeralele cardinale și precizați valoarea lor morfologică și funcția lor sintactică.

1. Trei zile bătuseră vânturi sunătoare de la miazăzi. (M. Sadoveanu). 2. De cumințenia lui se dusese vestea peste nouă mări și țări. (Em. Gârleanu). 3. Zid de piatră nalt și gros că pe el merg cinci pe jos. (M. Eminescu). 4. El era cu vreo zece ani mai mare decât mine. (M. Sadoveanu). 5. Intrarea principală a liceului era luminată cu două rânduri de felinare. (L. Rebreanu). 6. După alți patru pași am simțit luciul iazului sub bărbie. (M. Sadoveanu). 7. Și totuși, în doi ani, am fost acasă cinci zile! (L. Rebreanu). 8. Apostol Bologa știa că, exact la cinci sute optzeci și trei de metri, se află prima linie de tranșee rusești și i se părea că deosebește zigzagurile care înseamnă gardul morții. 9. Grigore aștepta în gară de la patru. (L. Rebreanu). 10. Două pietre tari nu pot măcina. (Folclor)

Exercițiul 4. Ce parte de vorbire este cuvântul *o* în textele de mai jos (articol nehotărât, numeral sau pronume personal în acuzativ).

1. O albină rătăcită se ține morțiș de plugar și el o alungă, înfuriat, cu mâna. (Em. Gârleanu). 2. În Rădășeni, sat mare, frumos și bogat, am jucat la trei jocuri într-o singură zi… (Ion Creangă)

3. Dobândisem o celebritate pe care n-o doream. (M. Sadoveanu). 4. Și mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuia s-o facă în curând. (I. Al. Brătescu-Voinești). 5. Acum o lună, chiar acum trei luni de zile, nici n-aș fi îndrăznit să mă gândesc la dezertare. (L. Rebreanu). 6. Trecu o lună, trecură două, trecură nouă și împărăteasa făcu un fecior ca spuma laptelui. (M. Eminescu). 7. Avea numai o soră, cu doi-trei ani mai mica decât el. (V. Eftimiu).

Exercițiul 5. Spuneți ce parte de vorbire este cuvântul ***un*** în textele de mai jos (articol nehotărât sau numeral).

1. Peste un ceas începem să urcăm dealul Colibaşi. (Al. Vlahuţa). 2. Un tata poate să hrănească zece fii, dar zece fii nu pot să hrănească un tata. (Folclor). 3. Un nebun întreabă şi zece înţelepţi nu-i pot răspunde. (Folclor). 4. Rabdă un ceas şi-i trăi două. (Folclor). 5. Cu o lingură de miere prinzi mai multe muşte decât cu douăzeci de butoaie de oţet. (Folclor). 6. Cu un ban s-a prins în horă şi cu zece nu poate scăpa. (Folclor). 7. Cu un trandafir a vrut să dreagă ce a stricat cu cincizeci de spini. (Folclor)

Exerciţiul 6. Găsiţi, în textele de mai jos, numeralele fracţionare şi analizaţi structural lor.

1. Acela avea două părţi din oi, şi ceilalţi doi numai a treia parte. (M. Sadoveanu). 2. Peste un sfert de oră trăsura greoaie şi voluminoasă a prefecturii opera în mijlocul ţăranilor. (L. Rebreanu). 3. După ce le descărcă Niculiţă şi le aşeză unul câte unul, sfert regulat, brutarul îi numără în gologani zece lei şi jumătate. (I. Al. Brătescu-Voineşti). 4. Era încântat să aibă cinci şesimi din sumă. (V. Eftimiu). 5. Deci partea mea de moştenire se reduce la o tremie. (G. Călinescu). 6. Acesta părea încântat de toţi şi de toate, încă după trei sferturi de oră, consultându-şi ceasul, şi-a cerut şi a plecat. (G. Călinescu)

Exerciţiul 7. Analizaţi din punct de vedere morfologic numeralele colective din text.

1. Amândoi priviră fotografiile, ce reprezentau o fată a generalului şi doi băieţi de felurite vârste, şi-şi împărtăşiră slăbiciunile comune. (G. Călinescu). 2. Familiile celor doi tineri se cunoşteau şi se frecventau şi cum Iablonski aparţinea uneia dintre cele mai bine văzute şi promitea a face o carieră eminentă în armată, părinţii ambilor tineri îi numeau glumind „logodnicii mei”. (G. Călinescu). 3. Ioanide privise în timpul dansului pe amândouă tinerele femei şi se întrebase care din ele e mai plină de farmec.

(G. Călinescu). 4. Găsi un prilej și se repezi peste drum, la Glanetașu, să reamintească lui Ion că, dacă va sulfa vreun cuvânt, va fi foarte rău pentru amândoi. (L. Rebreanu). 5. Patru oameni stau la roata de la cârmă; amândoi comandanții sunt pe punte, în picioare, cu ochii ațintiți înainte: trecem printre gherdapuri. (Al. Vlahuța). 6. Vă sunt recunoscător amânduror. (E. Camilar). 7. Și vom aștepta amândoi timpuri mai bune. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 8. Scoateți numeralele colective din textele de mai jos și precizați care este structural lor.

1. Tustrei au tăcut îndelung, cu privirile pierdute în depărtări. (E. Camilar). 2. Plecară toți trei împreună. (L. Rebreanu). 3. Toate trei se repeziră pline de indignare. (L. Rebreanu). 4. Străinii râseră toți patru. (Z. Stancu). 5. Și toți trei camarazi se despart cu inima zdrobită. (I. L. Caragiale). 6. Când mă văzură, câteșipatru se dădură un pas înapoi, surprinși, înseninați. (V. Eftimiu). 7. Îi legară pe câteșipatru, în fața celorlalți opt. (V. Eftimiu). 8. Apoi se așeză la masă câteșitrei. (V. Eftimiu). 9. Sbierea îi văzuse pe câteșitrei fie turcilor, fie polonilor. (V. Eftimiu). 10. Proști sunteți
câteșitrei! răspunse râzând Tudorel. (V. Eftimiu)

Exercițiul 9. Găsiți numeralele distributive și precizați funcția lor sintactică.

1. Înainte, cele două curți au fost puțin populate, acum zbenguiau prin ele numeroși copii și apărea la una din ferestre chiar cite un țăran. (G. Călinescu). 2. M-am gândit să depun mâine, pe numele fiecărui nepot, câte zece milioane. (V. Eftimiu). 3. Din când în când, câte unul scoate câte un măr din buzunar și mușcă lacom. (C. Petrescu). 4. S-adunau în cete câte zece și douăzeci, năzuind să mai îndulcească amarul robiei fraților și surorilor lăsate la vetre. (V. Eftimiu). 5. Veronica începu să le împartă cite o bomboană, câte un măr, o nucă. (I. Agârbiceanu). 6. Pe urmă., veneau șapte balauri

cu câte şapte capete fiecare, vărsând flăcări printre dinţii de oţel. (V. Eftimiu). 7. Când plictisiţi, se ciondăneau şi se băteau iar, baba gemea mai tare şi nu se scula câte două zile din pat. (M. Sadoveanu)

Exerciţiul 10. Identificaţi numeralele distributive şi analizaţi structural lor.

1. Înşiraţi cinci câte cinci, prinserăm a trece dincolo. (N. Gane). 2. Căsuţele albe, luminoase, ale satului se ivesc una câte una de după perdelele de sălcii. (Al. Vlahuţa). 3. Iar noi, optsprezece de toţi, eram înşiraţi doi câte doi cu caporalul în frunte. (N. Gane). 4. Unul câte unul apăreau firele albe, în părul ei, dar obrazul îi rămânea tot atât de tânăr, silueta tot atât de zveltă. (V. Eftimiu). 5. Se împrăştiară, unul câte unul, pe alte drumuri, urmând să se întâlnească pe înnoptate la Hanul-Ars, unde-l dusese armăsarul negru pe Stănoi. (V. Eftimiu)

Exerciţiul 11. Găsiţi, în textele de mai jos, numeralele multiplicative şi spuneţi cu ce valoare sunt folosite şi ce funcţie sintactică îndeplinesc.

1. Ipate se îmbogăţise însutit şi înmiit. (I. Creangă), 2. Lucrul la timp dăruit preţuieşte îndoit. (Folclor). 3. Ce-i dăm noi acum se va reîntoarce înmiit în buzunarele băieţilor tăi. (V. Eftimiu). 4. Reuşita unei singure piese aduce venituri înzecite capitalului închis în cumpărarea atâtor altele. (V. Eftimiu). 5. Venise cu vătăfi de plai şi cu arnăuţi pe moşia logofătului Mirişte, lângă Bucureşti, să ia oamenilor avutul, pasă-mi-te, că trebuie plătit sultanului haraci, îndoit şi tot aşa lui vodă, haraci îndoit pentru dregătoriile încredinţate boierilor. (V. Eftimiu). 6. Vântul de gheaţă ce ne însoţise de-a stânga mai toată ziua începuse din nou cu o furie îndoită şi, tăindu-i în scândurile rari ale şandramalei noastre gemea, în răstimpuri, a lugubru şi a pustiu. (C. Hogaş). 7. E peste putinţă să cumpăraţi aşa dantele fine în Franţa fără să plătiţi întreit decât în Belgia. (I. L. Caragiale)

Exercițiul 12. Găsiți, în textele de mai jos, numeralele adverbiale și analizați structural lor.

1. Un doctor gros, roș la față, cu mâinile pătate de puncte galbene, venea de două ori pe zi. (M. Sadoveanu). 2. N-am obicei să poruncesc un lucru de două ori. (C. Hogaș). 3. Fata cu zestre e de două ori mai căutată. (L. Rebreanu). Îl va cresta și iar îl va lovi, o data, de două ori, de nouă ori, până îl va răpune. (V. eftimiu). 5. Înțeleptul învârte se șapte ori limba în gură înainte de a vorbi. (Folclor). 6. Peste pârâu se auzi deodată limpede ciocănelul de argint bătând de trei ori în fereastra pământenilor. (M. Sadoveanu). 7. În față, pe malul drept, e Rahova-port bulgăresc- odinioară cetate turcească, pe zidurile căreia de două ori au fâlfâit steagurile luptătorilor români. (Al. Vlahuța)

Exercițiul 13. Identificați numeralele adverbiale și arătați funcția lor sintactică.

1. Omul o dată, o singură dată e tânăr. (Z. Stancu). 2. Iablonski o înconjura cu cele mai neostenite atenții, vizitând-o de două ori pe zi, aducându-i cărți, venind cu prieteni glumeți și optimiști, spre a distra. (G. Călinescu). 3. De trei ori neînfricoșatele șiruri ale lui Mihai se reped dincolo de pod și-și despică drum cu paloșele-n gloatele adânci și dese ale lui Sinan. (Al. Vlahuța). 4. Omul nu greșește de trei ori la rând. (V. Eftimiu). 5. De altfel, mai ajunsesem de două ori poate în viața mea, până la acest prag. (C. Petrescu). 6. Stinsei și aprinsei lumina de trei ori. (V. Eftimiu). 7. Mai bine să te însori de două ori, decât să mori o data. (Folclor). 8. Am băut de trei ori și nu știu ce s-a întâmplat cu mine. (V. Eftimiu)

Exercițiul 14. Analizați numeralelor ordinale precizând genul și cazul lor.

1. Eu era să fiu al patrulea, dar în ziua plecării am primit de acasă o scrisoare și m-am ascuns ca un hoț. (L. Rebreanu). 2. Din

înfundăturile codrului, românii își măsurau dușmanul cu care aveau să dea piept a doua zi. (Al. Vlahuța). 3. La a doua detunătură, fuga i-a fost mai îndârjită și mai lungă. (M. Sadoveanu). 4. Al treilea îl ajută pe bătrân, dar dacă nu era de lucru, te rog să-mi spui cum era să-l ajute? (V. Colin). 5. A trecut câtva timp, și iată că s-au ivit câteva locuri la al treilea minister. (I. L. Caragiale). 6. N-am putea deocamdată să mai ținem și pe al șaselea. (V. Eftimiu). 7. Atunci lampa începea din căsuța bătrână, prin ogradă, prin grădină, răsunând până la al patrulea vecin. (I. Agârciceanu). 8. Al treilea era înalt, cu fruntea senină de învățat. (M. Sadoveanu). 9. Despre durerile ei se vorbea până într-al nouălea sat… (M. Sadoveanu). 10. A fost groaznică cea dintâi noapte. (Em. Gârleanu). 11. Iar marți des-dimineață puse tarnițele și desagii pe cai și legându-i frumușel cu căpăstrul, pe cel de-al doilea de coada celui dintâi, pe cel de-al treilea de coada celui de-al doilea, pe cel de-al patrulea de coada celui al treilea, cum îl leagă muntenii, a zis: „Ei, măi Ștefane și Smărănducă, mai rămâneți cu sănătate… (I. Creangă)

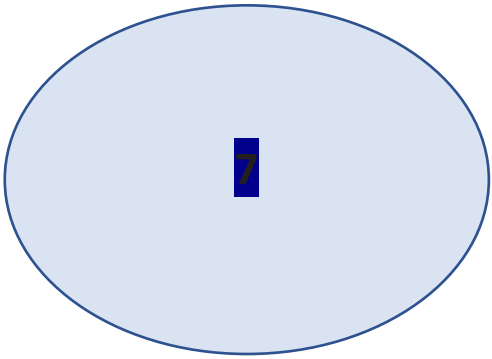
Exercițiul 15. Identificați numeralele din text și analizați-le.

1. Primul a fost rănit de focul artileriei din a doua divizie, care deschidea frontul. A treia zi fuseră răniți cinci soldați nevinovați. Apoi, căzură câte zece, câte o sută până se pierdu șirul numărătoarei. Suma înmiită a pierderilor de vieți omenești nu mai conta acum la sfârșitul războiului. 2. Turnul înclinat din Pisa, o clopotniță care, în 1174, fusese proiecată ca a treia și ultima clădire a complexului catedralei orășănești, trebuia să aibă o înălțime de 56 de metri și să fie construit din marmură alba. Trei etaje fuseseră încheiate, când înclinarea fundației a devenit vizibilă. Lucrările au fost întrerupte pentru a găsi o soluție, dar turnul a fost terminat în secolul al XIV-lea, așa aplecat cum era. (Ghid de cultură generală)

Exercițiul 16. A. „Calendarul Vieții Mele”. Creați un afiș sau un colaj digital care să reprezinte „calendarul” vostru personal, folosind numerale pentru a marca evenimente importante: vârsta, data nașterii, numărul de membri ai familiei, numărul de animale de companie, numărul de ani de școală, locul într-un concurs etc. Folosi atât numerale cardinale, cât și ordinale. (**Beneficii:** Conectarea cu experiența personală, aplicarea în contexte reale, vizualizarea conceptelor).

B.**„Rețete cu Numere”.** Aduceți câteva rețete simple (sau creați-le voi) folosind câte mai multe numerale. Identificați toate numeralele din rețete (ex:„2 căni de făină”, „1/2 linguriță de sare”, „se coace la 180 de grade timp de 30 de minute”). Discutați despre tipul fiecărui numeral și rolul său în contextul rețetei. (**Beneficii:** Aplicare în contexte practice (viața cotidiană), înțelegerea funcției numeralelor.)

Exercițiul 17. La ce vă gândiți când vedeți cifra **7?** (număr, săptămână, cifră…)

Algoritmul analizei morfosintactice a numeralului
Schema analizei morfologice a numeralului

1. **Partea de vorbire:**
- **numeral**

2. Clasa lexico-gramaticală:
- **numeral cardinal, fracționar, colectiv, distributiv, multiplicativ, adverbial, ordinal**

3. Categoriile morfologice:
- **genul: masculin/feminin (sau invariabil în raport cu genul)**
- **numărul: singular/plural (sau invariabil în raport cu numărul)**
- **cazul: N., A., G., D.**

4. Funcția sintactică: subiect, atribut, nume predicativ, complement

Model de analiză morfologică a numeralului

*Pe urmă s-au arătat **cei trei** oameni călări.* (M. Sadoveanu)

(Cei) trei-numeral cardinal propriu-zis, invariabil în raport cu genul și numărul, cazul N, funcția sintactică-atribut.

Exercțiu recapitulativ

Exercițiul 1. Analizați morfosintactic numeralele din textele de mai jos

1. Unul strânge și zece risipesc. (Folclor). 2. Se dase trei asalturi redutei neînvinse tustrele îndrăznețe și crunte. (V. Alecsandri). 3. Câteșitrei, Traian, Marius și cu mine, eram în al nouălea cer.

(V. Eftimiu). 4. Nu v-am spus că peștele acesta prețuiește de o sută de ori mai mult dacă-l vând negustorului vecin. (V. Eftimiu). 5. Adăposturile, trei la număr, erau gata. (Z. Stancu). 6. În cinci sute de ani și-au văzut de paisprezece ori bisericile prefăcute în geamii: creștinii trebuiau să s-ascundă prin beciuri ca să se poată înclina în legea lor. (Al. Vlahuța). 7. Pe la toacă, oastea marelui vizir, de zece ori mai numeroasă decât a lui Mihai, era împânzită la gura vadului, dincolo de pod. (Al. Vlahuța). 8. De trei ori s-au izbit, din ce în ce mai îndârjite și mai furioase, cele două armate. (Al. Vlahuța). 9. După ce lupii fusese puși pe fugă, cam pe la al treilea cântat al cocoșilor, a ieșit încă o data afară și rămase pironit locului de spaimă. (G. Bogza). 10. La un singur dușman e destul să dărâme ce au lucrat o mie de prieteni. (Folclor). Eram douăzeci și șase de elevi. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 2. Identifică numeralele din enunțurile următoare și completează tabelul:

a. Ne îndoim de rezistența celor două poduri construite peste râu.
b. Douăzeci și trei de borcane conțin compot.
c. În douăzeci și patru de borcane am pus dulceață de afine.
d. Celui de-al treilea concurrent I s-a acordat medalia de bronz.
e. Cinci din zece au fost eliminați la proba sportivă.
f. Rezultatele celor cincisprezece au fost satisfăcătoare.
g. A ajuns acasă cu tramvaiul 21.
h. Le-a vorbit calm celor treispezece din grup.
i. Am nevoie de mai multe cărți, dar la centrul de împrumut am găsit doar două.
k. El va intra pe scenă după al cincilea.
l. S-a înțeles cu doi dintre ei să intre în aceeași echipă.
m. Radical din douăzeci și cinci este cinci.
n. Am plantat flori pe două dintre aleile grădinii.

Numeralul	Felul	Valoarea	Cazul	Funcția sintactică	Valoarea morfologică a centrului

Exercițiul 3. Autorii unor texte literare au folosit numerale în denumirea operelor pe care le-au scris. Citește titlurile din lista de mai jos:

- *Din 7 în 7* de Holly Goldberg Sloan
- *Trei pe două biciclete* de Jerome K. Jerome
- *În intimitatea secolului 19* de Ioana Pârvulescu
- *Ocolul pământului în 80 de zile* de Jules Verne
- *O stradă cu sentimente* de Ana Blandiana
- *Elevul Dima dintr-a șaptea* de Mihail Drumeș
- *Două laturi* de I. L. Caragiale
- *A patra inimă* de Mircea Cărtărescu
- *O, rămâi…* de Mihai Eminescu
- *Jurnalul unui puști* de Jeff Kinney
- *Căpitan la cincisprezece ani* de Jules Verne
- *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale
- *Povestea unui om leneș* de Ion Creangă

Răspunde la următoarele cerințe:

a. Încercuiește cu roșu titlurile în care apar numeralele cu valoare adjectivală, cu albastru titlurile în care se găsesc numeralele cu valoare substantivală și cu verde pe cele care există numerale cu valoare pronominală.

b. Taie cu o linie titlurile în care nu există niciun numeral. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele din structura acestor titluri.

c. Adaugă trei titluri de texte pe care le-ai citit și alte trei titluri de volume pe care intenționezi să le citești, în structura cărora există un numeral.

TEST GRILĂ
NUMERALUL

1. Numeralul este partea de vorbire flexibilă. Sensul său lexical poate fi:

a) sens lexical deplin;
b) numai sens aproximativ;
c) nu are sens lexical.

2. Din categoriile gramaticale: gen, număr și caz, care îi sunt specific numeralului:

a) genul și numărul;
b) întotdeauna numărul, genul și cazul;
c) genul și cazul.

3. Neologismele: „triplu", „cvadruplu" sunt sinonimele numeralelor:

a) cardinale: *trei, patru;*
b) multiplicative: *întreit, împătrit;*
c) ordinale: *al treilea, al patrulea.*

4. În propoziția: *Eu **unul** nu știam mai nimic din toate acestea.*, numeralul ***unul*** exprimă sensul de:

a) număr concret;
b) idea de restricție numerică pe lângă un pronume;
c) număr abstract.

5. În enunțurile de tip familiar: *I-a spus **una** de a încremenit., A încasat **una** de-a văzut stele verzi.,* numeralul ***una*** are:

a) valoare adverbială,
b) valoare substantivală;
c) valoare adjectivală.

6. Care este valoarea morfologică a cuvântului „**o**" din enunțul**,** *Doar **o** vorbă să-ți mai spun.*:

a) numeral;
b) adjectiv pronominal nehotărât;
c) articol nehotărât.

7. În enunțul de tip familiar *A încasat **una** de-a văzut stele verzi.* numeralul ***una*** are:
a) valoare adverbială; b) valoare substantivală; c) valoare adjectivală;

8. În construcția: *S-au sacrificat soldații, toți până la unul.* Cuvintele subliniate în care se află numeralul ***unul*** realizează:
a) o locuțiune adverbială;
b) o locuțiune verbală;
c) o locuțiune adjectivală.

9. Numeralele: *câteștrei, toți trei, tustrei* sunt:
a) adverbiale;
b) distributive;
c) multiplicative.

10. Care este forma de accord corectă pentru numeralul folosit în exemplele:
a) în al doisprezecelea ceas;
b) în al douăsprezecelea ceas;
c) sunt admise ambele forme.

11. În enunțul: *La concursul de desen s-au prezentat zece dintre cei interesați.*, numeralul *zece* are funcția sintactică de:
a) subiect;
b) complement circumstantial;
c) atribut.

12. Numeralele cardinale două, trei și patru pot intra ca elemente componente în structura unor locuțiuni. Stabiliți felul locuțiunii din propoziția: *Bunicul **a dat pe din două** averea mulțumindu-i pe nepoți.*
a) locuțiune adjectivală;

b) locuțiune verbală;
c) locuțiune adverbială.

13. Care dintre prepozițiile folosite în exemplele de mai jos exprimă raporturile de genitive- dativ ale numeralului:
a) *părerile **a** trei dintre ei;*
b) *hainele **la** trei din ei;*
c) sunt folosite ambele prepoziții.

14. Numeralul *mii* în care din propozițiile date este așezat corect?
a) ***Mii** de păsările împânzesc cerul;*
b) *Păsările **mii**/Și stele făclii.*
a) în ambele propoziții.

15. Precizați funcția sintactică a numeralului ***cei dintâi*** din construcția: *Cei din urmă vor fi **cei dintâi.***
a) complement circumstantial;
b) nume predicative;
c) subiect.

16. Descoperiți locuțiunea adverbială construită cu numeralul fracționar ***sfert*** din exemplele:
a) ***Un sfert** a mai rămas de învățat din poezie;*
b) *Nu știe nici **pe sfert** poezia recomandată;*
c) ***Într-un sfert** de oră sunt cincisprezece minute.*

17. Neologismele: ***triplu, cvadruplu*** sunt sinonimele numeralelor:
a) cardinale: *trei, patru;*
b) multiplicative: *întreit, împătrit;*
c) ordinale: al *treilea, al patrulea.*

18. În construcția: *A primit **mai bine de peste o sută de mii.***
a) exprimarea este corectă;
b) este corectă și expresivă datorită folosirii adverbului *mai bine*;
c) exprimarea este pleonastică.

PRONUMELE

Pronumele personal

Exercițiul 1. Subliniați pronumele personale din textele de mai jos. Precizați persoana, numărul, cazul și funcția sintactică.

1. Ai să pleci unde zic eu. (I. Creangă). 2. În sufletul ei era mereu soare, care o și lumina, o și încălzea, așă că nicio pornire de mânie sau de dușmănie nu se ridica din el. (I. Agârbiceanu). 3. Și numai tu ești de vină, că nu știi pe unde tot umbli, în loc să-mi fii de ajutor. (L. Rebreanu). 4. Te mai caut eu ca să-ți dau vești. (M. Sadoveanu). 5. Multe dintre ele ar fi vrut să plece împreună cu el, mirese. (V. Eftimiu). 6. Dacă ai fi tu acasă, am avea și noi un sprijin. (L. Rebreanu). 7. La noi am mâncat și la voi m-am săturat. (Folclor)

Exercițiul 2. Identificați pronumele personale și analizați-le după următorul model:

Pronume	Persoana	Numărul	Genul	Cazul	Forma accentuată/ neaccentuată

1. Vestea cumplită îi năucise. (V. Eftimiu). 2. Pietrele trotuarelor sunt, și ele, tot fierbinți. (Z. Stancu). 2. Un zâmbet al lui e ca o revărsare de lumină. (Em. Gârleanu). 3. Armașul îl lăsă singur. (M. Sadoveanu). 4. Dar mâncarea, pentru mine, n-avea gust și preț. (M. Sadoveanu). 5. Când deschise portița, un dulău bătrân îi sări în cale, hămăind furios. (L. Rebreanu). 6. Voi să adoarmă îndată, fiindcă într-adevăr călătoria îl zdrobise. (L. Rebreanu). 7. Atuncea să ți-o spun eu, dacă n-ai avut ochi de văzut. (C. Petrescu). 8. Dacă nu-l luai la cinema-tograf, bietul om trăia și acum. (V. Eftimiu). 9. Dacă spui drept, n-o să-ți fac nimic. (C. Hogaș). 10. Sufla un vânt să ne ia de pe picioare. (L. Blaga)

Exercițiul 3. Identificați cazurile de folosire paralelă a formelor accentuate și a celor neaccentuate ale pronumelui personal. Observați care este poziția formelor neaccentuate în raport cu cele accentuate. Spuneți de ce se întrebuințează ambele forme ale aceluiași pronume.

1. Dacă însă acum Huțu îmi părea mie grozav de prost, eu îi păream lui grozav de înțelept. (I. Slavici). 2. Arată-mi și mie acel baltag. (M. Sadoveanu). 3. Sigur, îți convine să râzi, dar ia întreabă-mă pe mine! (M. Preda). 4. Mie soarele mi-a trimis veste printr-o rază jucăușă cerându-mi să mă arăt lumii. (E. Jianu). 5. Mie nu-mi suflă mulți în borș. (M. Sadoveanu). 6. Mie nu-mi place dreptatea și omenia. (L. Rebreanu). 7. I-au pus în palmă toți banii și el le-a lăsat lor toate oile. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 4. Identificați în propozițiile de mai jos în care sunt folosite numai formele accentuate ale pronumelor personale și explicați aceste situații.

1. Nu cer nimica de la tine, nu cere nici tu de la mine. (M. Sadoveanu). 2. Observația nu te privește pe tine, ci pe mine. (L. Rebreanu). 3. – Domnule, cineva mi-a dat să vă dau scrisoarea asta. – Mie? – Dumitale, Domnule. (G. Călinescu). 4. Am auzit că ați dansat. Vă rog să dansați și pentru mine puțin. (G. Călinescu). 5. Eu am încredere în voi, precum și voi să aveți încredere în mine. (L. Rebreanu). 6. Pentru mine el a rămas o amintire frumoasă. (V. Eftimiu)

Exercițiul 5. Identificați formele neaccentuate ale pronumelui personal în dativ și în acuzativ. Explicați de ce se folosesc numai formele neaccentuate ale pronumelui personal.

1. Mi-a luat repede ca să mă sperie. (Z. Stancu). 2. Ne-a dat câte trei mere și un covrig. (M. Sadoveanu). 3. I-am mărturisit bunicului părerea mea. (M. Sadoveanu). 4. – Vezi? Nu ți-am spus eu că tutunul nu e lucru bun? (M. Sadoveanu). 5. Când l-au împresurat cărăușii și

l-au cercetat, i-au găsit picioarele dinainte rupte. (M. Sadoveanu). 6. Pentru mine el a rămas o amintire frumoasă. (V. Eftimiu)

Execițiul 6. Identificați formele neaccentuate ale pronumelui personal. Spuneți care este poziția lor în raport cu forma verbală.

1. Le-am întrebat și nu mi-a răspuns. (Z. Stancu). 2. Într-adevăr n-am mai văzut-o. (M. Sadoveanu). 3. Nu i-ai spus că l-am căutat? (I. L. Caragiale). 4. L-au luat de picioare, l-au învârtit, l-au scuturat, l-au frecat, până i-a venit iar sufletul la loc. (I. L. Caragiale). 5. Înțelegeam că pe el nu l-ar fi jignit, niciodată, un astfel de răspuns. (C. Petrescu). 6. Spuneam, asta în glumă, firește, dar dacă mi-ar fi invitat cu adevărat, nu știu, zău, ce aș fi făcut. (C. Petrescu). 7. Domnule căpitan, v-aș ruga să-mi dați voie sâmbătă și duminică la Câmpulung. (C. Petrescu). 8. Atunci și-aș fi lăsat eu o zestre ca aceea! (I. Agârbiceanu). 9. Fără de ea câinii l-ar fi mâncat. (M. Preda)

Exercițiul 7. Identificați, în textele de mai jos, formele neaccentuate ale pronumelui personal în dativ. Explicați cu ce valoare sunt folosite.

1. Viața mi-a devenit curând o tortură continuă. (C. Petrescu). 2. Teama că se rătăcise îi îngheță sângele în vine. (Em. Gârleanu). 3. Chiar acum sunt sigur că ai puțină febră, fiindcă prea îți sticlesc ochii. (L. Rebreanu). 4. Se simți umil și mic, deși sufletul îi clocotea de ură. (L. Rebreanu). 5. Un atac însă i-ar răsturna toate planurile. (L. Rebreanu). 6. Când l-a văzut, când i-a văzut aripa ruptă a înțeles că era pierdut. (I. Al. Brătescu-Voinești). 7. Menirea mea este să trăiesc în mijlocul neamului vitregit de soartă, să-i alin suferințele, să-i simt durerile, să fiu sprijinul lui. (L. Rebreanu). 8. Mi-a zvâcnit în piept inima. (M. Sadoveanu). 9. Să știi că mi-a furat-o cineva. (I. Al. Brătescu-Voinești)

Exercițiul 8. Găsiți, în textele de mai jos, pronumele personale în dativ și acuzativ folosite împreună. Observați care este ordinea lor în cadrul construcției.

1. Mama mi-l cânta și ea/Și la versul ei cel dulce, / Puiul ei se potolea/Și-o lăsă frumos să-l culce. (Șt. O. Iosif). 2. – Povestea asta v-a spus-o dascălul? Copiii clătinară din cap că nu.

– Dacă-i așa, nu v-a spus nici cântecul ciocârliei. – Nu ni l-a spus. – Să vi-l spun tot eu, și dacă puteți să-l învățați și voi. (I. Agârbiceanu). 3. Binele ce-l faci la oarecine ți-l întoarce vremea care vine. (Folclor). 4. Dacă nu mi-l aduceți, vai de capul vostru. (V. Eftimiu). 5. Unde putea să-i facă rău lui Ion, i-l făcea. (L: Rebreanu). 6. Atătați-mi-l și mie! (M. Preda). 7. În sfârșit, dacă o fi să ne ceară pielea, o să le-o vindem cât vom putea mai scump! (G. Galaction)

Exercițiul 9. Identificați pronumele pesonale de politețe. Precizați genul, numărul și cazul lor, precum și gradul de politețe pe care îl exprimă.

1. Să-l mai zgâlțâie nițel și pe dumnealui, că prea se fudulește de parcă ar fi frate cu sfântul Petru. (M. Preda). 2. Ei bine, crezi dumneata că în Germania sau în Franța s-ar tolera un învățător al satului a cărui soție să nu cunoască limba oficială? (M. Preda). 3. Noi pe baba dumitale n-am văzut-o, nici n-o cunoaștem. (M. Sadoveanu). 4. Eu aș fi avut plăcere să cinstesc cu dânsul ca și cu dumneavoastră. (M. Sadoveanu). 5. Întâi să vedem ce s-alege cu dumnealui… (L. Rebreanu). 6. Dumneata crezi cumva că n-a fost vânzare? (M. Sadoveanu). 7. Vă poftesc și pe dumneavoastră, dacă nu vi-i cu supărare. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 10. Scrieți în locul pronumelor personale de politețe formele lor prescurtate.

1. Ceea ce faci dumneata e revoltător! (L. Rebreanu). 2. Căci, domnule, află că cei de dincolo nici nu vor să audă de dumneavoastră!

(L. Rebreanu). 3. Dumneavoastră să nu vă faceți gânduri rele. (I. Agârbiceanu). 4. Aici, în oraș, afară de boierul dumneavoastră și alți doi-trei, toți sunt datori… (D. Zamfirescu). 5. Mă mir numai că părintele te mai rabdă pe lângă dumnealui, în loc să se ferească de tine ca de ciumă! (L. Rebreanu). 6. Cum te cheamă pe dumneata, tușico? (V. Eftimiu). 7. Dumitale ți-a trecut veacul fiindcă s-au ivit vremuri noi, cu alte tâlcuri și obiceiuri. (V. Eftimiu). 8. Să-l mai zgâlțâie nițel și pe dumnealui, că prea se fudulește de parcă ar fi frate cu sfântul Petre. (M. Preda). 9. Dumneata crezi cumva că n-a fost vânzare? (M. Sadoveanu)

Exercițiul 11. Identificați valorile speciale ale pronumelui personal (pronumele cu valoare neută, dativul posesiv, dativul etic)

1. **Le** zice bine. 2. Tot **îi** dă cu gura. 3. **Îi** trage cu băutura (dativ). 4. Când a văzut că nu-i chip să scape, a luat-**o** la sănătoasa. (acuzativ). 5. Dă-**i** cu una, dă-**i** cu alta, și așa trece vremea. 6. Și când era de făcut ceva treabă, **o** cam răream de pe acasă. (Ion Creangă). 7. Și odată **mi ți**-l înșfacă cu dinții de cap, zboară cu dânsul în înaltul cerului. (Ion Creangă). 8. Vreau să **mi** te-omoare/ Baciul ungurean/Și cu cel vrâncean. (Miorița). 9. Luând pe câte un drăcușor de cornițe, Ivan **mi ți**-l ardea cu palmele de-i crăpa pielea. (Ion Creangă). 10. **Mi**-l luă și **mi**-l pregăti pentru examen în doi timpi și trei mișcări. 11. **Mi ți** l-a trăsnit de nu s-a văzut. 12. **Ți**-am văzut cartea la expoziție. 13. **Îmi** ajut părinții. 14. Văzându-**ți** cartea în librării, am cumpărat-o. 15. Călătorule mâhnit, / Nu-**ți** e calul obosit? (V. Alecsandri). 16. Am cumpărat din librării cartea-**ți** interesantă. 17. Am cumpărat din librării interesanta-**ți** carte. 18. N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, /Geniu-**ți** romantic... (M. Eminescu). 19. Îi răspunde codrul verde/Fermecat și dureros, / Iară sufletu-**mi** se pierde/După chipul tău frumos. (M. Eminescu). 20. Ce mi-i vremea, când de veacuri/stele-**mi** scânteie pe lacuri, / Că de-i vremea rea ori bună, / Vântu-**mi** bate, frunza-**mi** sună.

(M. Eminescu).21. E menirea-**mi**: adevărul / Numa-n inima-**mi** să-l caut. (M. Eminescu)

Exercițiul 12. Recunoașteți valorile morfologice ale cuvântului „**o”** din exemplele:

1. Am discutat cu **o** colegă (anume), nu cu altele despre examen
2. Am citit **o** carte din cele trei recomandate.
3. Începu sa mă înjure în limba ei, pe care **o** pricep întrucâtva. (M. Sadoveanu)
4. De-**o** fi una, de-**o** fi alta... Ce e scris și pentru noi.... (M. Eminescu)
5. Și unde-am croit-**o** la fugă spre Humulești.... (I. Creangă)
6. Și până mâni dimineață să-mi alegeți macul de **o** parte, fir cu fir, și nisipul de altă parte. (I. Creangă)
7. Clopotnița, **o** fiară de larmă-nspăimântată,
Să n-**o** pornească razna cu clopote cu tot. (G. Lesnea)
8. **O,** străşini cu aripi negre pe discul alb al lunii... (I. Pillat)
9. Și cât de viu s-aprnde el....
Când ea **o** să-i apară. (M. Eminescu)

Aspecte normative

Exercițiul 1. Deschideți parantezele și scrieți corect formele neaccentuate ale pronumelui personal.

1. (Mă)a luat repede ca să mă sperie. (Z. Stancu). 2. (Ne)a dat câte trei mere și un covrig. (B. Șt. Delavrancea). 3. (Îi)am mărturisit bunicului părerea mea. (M. Sadoveanu). 4. Când (îi)a văzut, când (îi) văzut aripa ruptă a înțeles că era pierdut. (I. Al. Brătescu-Voinești). 5. (Îi)au pus în palmă toți banii și el (le)a lăsat toate oile. (M. Sadoveanu). 6. De aceea (le)am lăsat pe fete să râdă până li s-a duce gura la ureche. (I. Creangă). 7. Când (îl)au împresurat cărăușii și (îi(au cercetat, (îi)au găsit picioarele dinainte rupte.

(M. Sadoveanu). 8. Își aduse aminte cât (îi)a fost de dragă Florica. (L. Rebreanu). 9. Să știi că (îmi)a furat(o) cineva. (I. Al. Brătescu-Voinești). 10. Nu (îi)ai spus că (îl)am căutat? (I. L. Caragiale). 11. (Îl)au luat de picioare, (îl)au învârtit, (îl) scuturat, (îl)au frecat, până (îi)a venit iar sufletul la loc. (I. L. Caragiale)

Exercițiul 2. Corectați greșelile comise.

1. Săi duci banii! 2. A venit cu prietenii să-i. 3 Trebuie săi comunici data examenului. 4. Ar fi mai bine săi întrebi. 5. În acest miment lucrez la un proiect și aș dori s-l duc la bun sfârșit. 6. Am considerat necesar săi previn. 7. Săți dau puțină pâine? 8. Poți să-mi răspunzi la întrebare? 9. Ideea asta trebuie săi fi venit demult. 10. Ați putea sămi trimiteți o copie. 11. Aș vrea săți arăt biblioteca mea. 12. N-ar fi mai bine săl întrebăm. 13. Ce săi spun? 14. N-a fost în stare sămi explice cum s-a întâmplat. 15. Nu îndrăznesc săi vorbesc.

Exercițiul 3. Deschideți parantezele și scrieți corect formele neaccentuate ale pronumelui personal.

1. Cere(îmi) orice, brahmanule. (M. Sadoveanu). 2. Ei, spune(îmi) care-ți place? (Z. Stancu). 3. Am ceva cu ei, spune(le) să iasă până afară. (M. Preda). 4. Ia(îți) banii, pașă! Sunt sărac, dar fără cal eu ce să fac; dă(îmi) calul înapoi. (G. Coșbuc). 5. Mamă, bate(mă), ucide(mă), spânzură(mă), fă ce vrei cu mine, numai dă(mi) ceva de mâncare, că mor de foame. (I. Creangă).

6. Apără(mă) de găini, că de câini nu mă tem. (I. Creangă). 7. Sigur, îți convine să râzi, dar ia întreabă(mă) pe mine. (M. Preda). 8. Ascultă(mă), să-ți dau un exemplu. (C. Petrescu). 9. Păziți(îi) bine! (M. Sadoveanu). 10. Du(te) acasă și vezi(îți) de treabă. (M. Preda). 11. Spune(îmi), omule, întâmplarea de la început și arată(îmi) și cu mâna. (I. Creangă). 12. Învață(mă), te rog, cumătră, că eu nu știu cum se prinde pește. (I. Creangă). 13. Lăsați(îl) pe

bătrân în pace, mulțumiș(îi) că m-a scăpat de moarte. (V. Eftimiu). 14. Ia(îl) în spinare șu du(îl) în cort. (Z. Stancu).

Exercițiul 4. Deschideți parantezele și scrieți corect formele neaccentuate ale pronumelui personal.

1. Eu întind biletul conducătorului, care (îmi, îl) perforează. (I. L. Caragiale). 2. (Îți, îl)) dau cu dragă inimă. (Z. Stancu). 3. Mi-am întors privirea spre locul pe catre (îmi; îl) arăta el împingând într-o parte cu fruntea. (M. Sadoveanu). 4. Da, dă(îmi; îl), dă(îmi; îl),! Că-și dau și eu sămânță bună. (I. Creangă). 5. În sfârșit, dacă o fi să ne ceară pielea, o să (le; o) vindem cât vom putea mai scump. (G. Galaction). 6. Eu m-aș mulțumi cu banii pe care (îmi; îi) lăsase țăranul. (Ioan Slavici). 7. Răul ce și-l face omul singur, nimenea altul n-ar putea să (îi; îl) facă. (Folclor). 8. Ai să mergi cu mine și am să (îți; îl) arăt. (M. Sadoveanu). 9. Dacă nu (îmi, o) dau, o fur. (M. Sadoveanu). 10. Un domn grec - al cărui nume ingrata istorie a uitat a (ne; îl) păstra

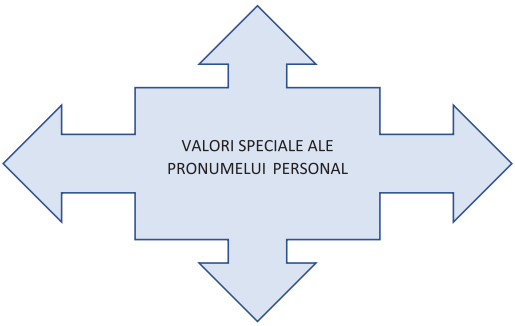
- era un mare mâncău de plăcinte. (C. Negruzzi)

Exercițiul 5. În textele de mai jos, deschideți parantezele și scrieți corect formele neaccentuate ale pronumelor.

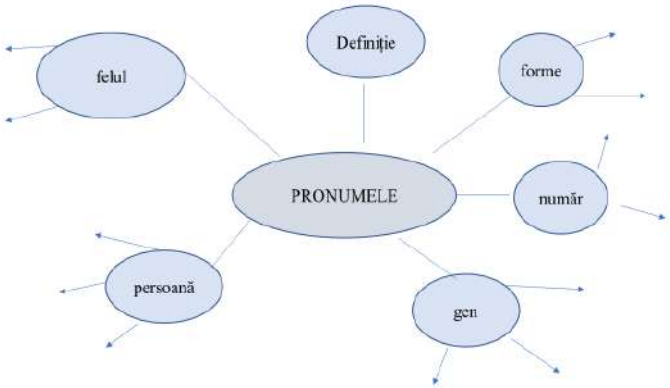
1. Uite! întreabă(îi) pe drumeți, întreabă(îl) pe slugă, silește(îl) să(îți) spună, dar nu te mira dacă(îl) voi alunga de la casa mea! (I. Slavici). 2. Scrie(îi), scrie(îi),fire-ar al dracului! Cine te oprește să(îi) scrii? De-acuma (îmi)e totuna. (L. Rebreanu). 3. Un bețiv, ajuns pe patul de moarte, a chemat(o) pe nevastă-sa și a rugat(o) să(îi) dea un pahar cu apă. (Folclor). 4. Veni la mine și(îmi) strânse mâna, spunându(își) numele. Mi (îl)am spus și eu pe al meu. (M. Sadoveanu). 5. Dar cum (îl)a văzut subinspectorul, (îl)a și mirosit să-i beat și nici nu (îl)a lăsat să intre în clasă, ci (îl)a izgonit, spunându(îi) să se considere suspendat și să se bucure dacă nu va propune ministerului să(îl) îndepărteze pentru totdeauna din

învățământ. (L. Rebreanu). 6. Încearcă să(îi) oprească pe Lipan şi să(îi) întoarcă spre ea obrazul ca să (îi; îl) cetească. (M. Sadoveanu). 7. Eu (îți)oi arăta(o), pe unde se ascunde, iară tu să (îmi, o) prinzi, cum (îți)i meșteșugul. (I. Creangă). 8. Dar spune(îmi), însă drept să(îmi) spui, cam ce ne socotești tu pe noi? (C. Hogaș). 9. Să(îşi) spun drept, cucoane, că (mă)ai vârât în spărieți cu pistolul dumitale, şi, dacă nu(îl) întindeai spre mine, când (mă)ai zărit în tufe, o luam la sănătoasa prin pădure. (C. Hogaș)

Exercițiul 6. Care sunt valorile speciale ale pronumelor personale în limba română? Exemplificați.

Exercițiul 7. Completați **ciorchinele:**

Pronumele reflexiv

Exercițiul 1. Identificați pronumele reflexive propriu-zise și pronumele folosite cu valoare reflexivă.

1. Noapte bună, amice, eu m-am culcat, tu ce faci? (C. Hogaș). 2. Palatul e păzit cu străsnicie și vai de cel ce s-ar încumeta să-l treacă porțile! (V. Eftimiu). 3. Acuma știu că nu m-am înșelat în bănuiala mea. (L. Rebreanu). 4. Iată, li s-au luminat și lor sufletele. (I. Agârbiceanu). 5. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt și nu ne-am frânt. (Al. Vlahuța). 6. Ne-am întâlnit într-o zi la teatru. (I. Agârbiceanu). 7. Abia mai târziu lucrurile s-au lămurit. (C. Petrescu). 8. De unde știam noi de ce v-ați certat? (C. Petrescu). 9. Toată noaptea m-am frământat mistuitor. (C. Petrescu). 10. Nu mi-aș fi închipiut niciodată că am să ajung să fiu tratată asfel. (C. Petrescu). 11. Parcă s-ar teme mereu să nu audă de-acolo un glas. (I. Agârbiceanu). 12. Dacă și-ar plăti ăștia ce beau și mănâncă, mi-aș scoate un sfert din capital. (V. Eftimiu)

Exercițiul 2. Identificați pronumele reflexive și indicați persoana, genul, numărul și cazul lor.

1. Am fost doi adversari fără să ne cunoaștem. (Liviu Rebreanu). 2. Tu, dacă ar fi cazul, nu te-ai arăta? (Z. Stancu). 3. Vă dau timp până mâine, să vă gândiți mai bine. (C. Petrescu). 4. Se uită în toate părțile să găsească un adăpost. (E,m. Gârleanu). 5. Copiii alergase la râu să se scalde. (Z. Stancu). 6. Dacă te duceai la fund, nu știa nimeni și te mâncau racii. (M. Sadoveanu). 7. A fost vreun martor când s-a făcut târgul? (M. Sadoveanu). 8. Încet-încet se înduioșa și ochii îi jucau în lacrimi. (M. Sadoveanu). 9. Tu te lauzi că ai făcut armată? (M. Sadoveanu). 10. Își aduse aminte cât i-a fost de dragă Florica. (L. Rebreanu)

Ecercițiul 3. Identificați pronumele reflexive și explicați ce regulă se aplică în cazul scrierii lor.

1. Câmpul întins, alburiu, începu să se îngusteze, fulgii prinseră a se micșora și a se îndesi. (M. Sadoveanu). 2. Luna se înălțase, nourii treceau pe deasupra ei, umplându-se de lumina vânătă. (M. Sadoveanu). 3. Dar eu mă lupt cu gândul cum să-l port de cheltuială, căci banii nu se culeg de la trunchi, ca surcelele. (I. Creangă). 4. Luase în mână un par, să se apere de câini. (I. Agârbiceanu). 5. Noi, după ce a plecat bunicul a doua zi, ne-am dus la școală. (I. Creangă). 6. Dacă s-ar muta cu totul în Armadia, cum ar rămâne casa aici? (L. Rebreanu). 7. Pentru un lucru de nimica era cât pe ce să-mi gâtui vaca! 8. Era un intelectual în toată puterea cuvântului, dar îi plăcea să simuleze spre a se amuza, limbajul elementar. (G. Călinescu)

Exercițiul 4. Explicați cu ce valoare sunt folosite formele neaccentuate ale pronumelui reflexiv în dativ. Verificați valoarea lor prin posibilitatea echivalării lor cu pronumele posesive sau cu pronumele personale de persoana a 3-a în genitiv.

1. Legiuni de nori cu forme fantastice, ridicându-și unul după altul fruntea lor tivită cu aur, cuprinsese acum toată partea cerului dinspre apus și miazănoapte. (C. Hogaș). 2. Vorbea foarte repede, rotindu-și ochii ca un uliu, spre a nu-și neglija între timp afacerile. (L. Rebreanu). 3. Simțea o plăcere atât de mare, văzându-și pământul, încât îi venea să cadă în genunchi și să-l îmbrățișeze. (M. Preda). 4. Oltul își cânta, atât de puternic, biruința. (G. Bogza). 5. Pe urmă se apucă să-și roadă mai departe osul, încet și fără nicio poftă. (Z. Stancu). 6. Îmi ghicea, fără greș, gânurile. (M. Preda). 7. Un mielc își târa casa rotunda în spinare, însemnând drumul cu o dâră argintie. (C. Petrescu). 8. Lupul păru-și schimbă, dar năravul ba. (Folclor). 9. Numai arinii și plopii își freamătă neliniștit frunza. (C. Petrescu). 10. Își simțea capul greu ca plumbul. (L. Rebreanu)

Exercițiul 5. Explicați cu ce valoare sunt folosite formele neaccentuate ale pronumelui reflexiv în acuzativ.

1. De când s-a stins Ana, s-a dus mai rar, dar cu mai multă nădejde ascunsă în inimă. (L. Rebreanu). 2. Când se va sfârși comedia? (V. Eftimiu). 3. Se apropiară încet de micul pescar, uitându-se cu jind la undița lui. (V. Eftimiu). 4. Fata opri din nou, nehotărâtă. (D. Zamfirescu). 5. A refuzat să facă proces, deși i se spunea că ar putea să-și câștige înapoi zestrea. (C. Petrescu). 6. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuse niciodată. (I. Creangă). 7. Iar vuietul se apropia. (M. Sadoveanu). 8. Atunci se aude un răcnet înspământător. (I. Creangă). 9. Țăranii rămași în antreu se uitau unii la alții uluiți. (L. Rebranu)

Pronumele/adjectivul pronominal de întărire

Exercițiul 1. Identificați adjectivul pronominal de întărire și precizați substantivul pe care îl determină.

1. Scopul însuși n-a fost prea clar, așa că… (N. Breban). 2. Doamnele se amuzau, Lelia însăși râdea, dând capul pe spate, așa cum se cădea. (N. Barbu). 3. Pentru el pământul înseamnă viața însăși, ca și pentru țăran. (L. Rebreanu). 4. Va cere banii, lui Dumitrescu-Jiletcă însuși. (V. Eftimiu). 5. Însuși primarul rămase uimit de hotărârea bătrânei. (I. Agârbiceanu).6. Jocul la curse, pentru ei, era un amuzament, iar pentru Marius Stehaia, existența însăși. (V. Eftimiu). 7. Perfectul însuși roși încurcat neștiind ce să mai facă. (L. Rebreanu)

Exercițiul 2. Identificați adjectivul pronominal de întărire și precizați pronumele pe care îl determină. Indicați elemental pronumelui de întărire prin care se face acordul cu cuvântul determinat.

1. Locul lor l-a luat arendașul care stoarce arenda pentru boier și alta, mai bună, pentru el însuși. (L. Rebreanu). 2. Apostol Bologa se uita în ochii scânteietori ai generalului cu o seninătate care îl minuna pe el însuși. (L. Rebreanu). 3. Nu se ura pe sine însuși,

autorul propriei căderi, și nu-l ura pe americanul care-i câștigase moșia, (V. Eftimiu). 4. Și cum dormea cu părul ei de aur buclat ca o coroniță în jurul capului, cu obrajii palizi, părea ea însăși o floare deschisă de păpădie. (I. Agârbiceanu). 5. Plecă acum dezamăgit de sine însuși, nu de Miron Iuga. (L. Rebreanu). 6. Cum o să știe lumea lucruri pe care eu însumi nu le știu? (G. Călinescu)

Exercițiul 3. Completați locurile libere cu adjectivele pronominale de întărire, făcând acordul lor cu pronumele sau cu substantivul determinat.

1. Ea … se simțea ca și când s-ar fi cuăpțit de o piele uscată, de șarpe. (I. Agârbiceanu). 2. Și cea dintâi școlăriță a fost ... Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte. (I. Creangă). 3. Poate că … negustorul nu voia s-o vadă. (V. Eftimiu). 4. Dafin-împărat găsi cu cale el … să împărtășească taina omului cu piatră. (V. Eftimiu). 5. Dar dezgustul ce-l simți popa Man față de sine … și de viața sa a fost numai câteva clipe. (I. Agârbiceanu). 6. S-a bucurat el … că agerimea minții lui s-a dovedit fără folos. (M. Sadoveanu)

Aspecte normative

Exercițiul 1. Corectați formele intenționat scrise greșit în propozițiile și frazele următoare și precizași în ce constă greșeala.

1. Ele înșișiși erau fericite. 2. Ileana și Steluța însăși m-au așteptat acasă. 3. Tata însăși sosise acasă. 4. Cu tata sosise însuși mama. 5. Maria, tu însuși erai gata de plecare. 6. Cu tine veneau ele însuși. Ilie și Andrei însuși ne-au așteptat la gară. 7. Mariei însăși i-au oferit flori.

Exercițiul 2. Marcați doar forma/formele corecte ale adjectivelor de întărire.

1. Ele *însăși/înseși/ însele* vor remarca răspunsurile cele mai bune. 2. Ei *înseși/înșiși/însuși* vor hotărî plecarea în excursie. 3.

Profesoarei *însăși/înseși* i-am înapoiat teza mea. 4. Situațiile *însele/ însăși/înseși* demonstrează certitudinea spuselor tale. 5. Noi *înșine/ însene* am stabilit legătura cu școala. 6. Băieții *însuși/înseși/înșiși* vor alege calea cea mai bună în viață.

Pronumele posesiv/adjectivul pronominal posesiv

Exercițiul 1. Subliniați pronumele posesive și indicați prin săgeată numele obiectelor posedate cu care se acordă.

1. Plecarea noastră s-a amânat. (N. Breban). 2. Era o crimă purtarea mea. (B. Șt. Delavrancea). 3. Scăparea mea a fost că a început războiul. (I. Agârbiceanu).4. Oricât ar fi de infernali, vameșilor nu le-a trecut prin cap scamatoria mea, simplă ca oul lui Columb. (V. Eftimiu). 5. Despărțirea de bunul său prieten, Tudorel, îi rupea inima de durere. (V. Eftimiu). 6. Singura ei bucurie era să se răzbune, să facă rău pământenilor. (V. Eftimiu). 7. Aș fi neom până la sfârșitul zilelor mele să știu că și-ai pierdut viața din pricina mea. (C. Petrescu). 8. Și spre mirarea mea, în loc să râdă, a devenit serioasă. (C. Petrescu). 9. Tatăl tău o viață s-a luptat cu nevoile, și rareori râdea. (M. Sadoveanu). 10. Curățenia e o virtute, pe care o întâlnește cineva foarte rar la muntenii noștri. (C. Hogaș)

Exercițiul 2. Subliniați cu o linie pronumele posesive și cu două linii pronumele de persoana a 3-a singular genitiv.

1. Arma ei va fi plânsul. (M. Preda). 2. Noaptea se oprise de dragul lor, cocoșii amuțiră, zorille rămase ascunse după munți vreme îndelungată. (V. Eftimiu). 4. Nimeni nu veni s-o vadă, afară de părinții ei. (I. Agârbiceanu). 5. Cunoscând povestea strămoșilor săi, el dorea să-i întreacă. (V. Eftimiu). 6. Câtva timp după ce a dispărut, s-a mai auzit sforăitul său și zgomotul divin al respirației sale. (N. Breban). 7. Ei nici nu bănuiesc că stăpânii lor sunt plecați. (N. Breban). 8. Și e vai de zilele noastre și de somnul nostru! (V. Eftimiu)

Exercițiul 3. Identificați, în textele de mai jos, pronumele posesive cu valoare absolută (care este totdeauna precedat de articolul posesiv (al, a, ale, ai).

1. Ce-i al meu, de ce să nu rămână tot al meu? (L. Rebranu). 2. O bucățică de pâine, la colțul mesei, între ai tăi, face cât tot aurul din lume. (V. Eftimiu). 3. Și-ai tăi, ai tăi, acasă, te așteaptă. (Em. Gârleanu). 4. Tot pământul e al meu, domnișorule! (L. Rebreanu). 5. A mea vei fi! O încedință Gavrilă. (V. Eftimiu). 6. Ați uitat că ursul e al meu? (Z. Stancu). 7. Vorbesc bineînțeles din punctul lui de vedere, nu din al meu. (G. Călinescu). 8. Am strigat degeaba; a fost peste putință să-l scot pe pedant din ale lui. (I. L. Caragiale)

Exercițiul 4. Precizați clasa morfologică și situația sintactică a cuvântului *lui* în contextele următoare.

1. Așa am scăpat de câinele lui Trăsnea. (I. Creangă). 2. Umbra lui cea uriașă orizontul îl cuprind. (M. Eminescu). 3. Lui Vasile i-au interzis să plece la joacă cu băieții. 4. Se tânguia un clopot din turla lui de lemn. (I. Pillat)

Exercițiul 5. Precizați clasa morfologică și situația sintactică a cuvântelor evidențiate în textele următoare.

1. Ochii *ei* sunt plini de umbra tăinuitelor dureri. (M. Eminescu). 2. Răul sfânt ne povestește cu-ale undelor *lui* gure/ De-a izvorului *său* taină, despre vremi apuse, sure. (M. Eminescu). 3. Întrebările cautate rămaseră însă ca niște bondari nevăzuți, rotindu-se mereu *în jurul lui*, când mai aproape, când mai departe. (L. Rebreanu). 4. Astfel stima *lor* pentru Gaston creștea tocmai din pricina ateismului *său* fără compromisuri. (M. Sadoveanu). 5. Și feciorul era chiar *al lui*. (M. Sadoveanu). 6. Ca să-l lase împărat după moartea *sa,* trebuia să îngăduie mult. (I. Creangă). 7. Cuconul Gheorghieș se posomorî, pe când nevastă-*sa* se uita la el cu ochii umezi. (M. Sadoveanu)

Pronumele demonstrativ/ adjectivul pronominal demonstrativ

Exercițiul 1. Identificați pronumele demonstrative și încercați să precizați dacă ele substituie un nume de ființă, un nume de lucru sau o propoziție ce descrie o anumită situație.

1. Acela râse cu dispreț și-și trase mâna de pe covor, lăsând porțiunea respectivă de covor în mâinile celorlalți, care săltară covorul în sus, ca să nu-l scape din mâini. (G. Călinescu). 2. Aceasta nu i se întâmplase niciodată. (M. Sadoveanu). 3. Asta-i nenorocirea! (L. Rebreanu). 4. Acestea toate, numai domnul Zaharia Duhu ar putea să ți le spună. (C. Petrescu). 5. Pentru aceasta, nu-i ajungea banii trimiși de Manole Dincă. (V. Eftimiu). 6. A urmat după aceea, așa cum ne-a fost vorba, lecția de franceză. (M. Eliade). 7. Dar băștinașii rămâneau aceiași și apărau același pământ. (C. Petrescu). 8. Prețul era același dinainte, iar aducătorul îl asigură că acesta fusese prețul fixat de la început. (G. Călinescu)

Exercițiul 2. Subliniați adjectivele pronominale demonstrative și indicați prin săgeată substantivele determinate de aceste pronume.

1. Mâncase și ea din bureții aceia, se îmbolnăvise greu, ajunse în gura morții. (I. Agârbiceanu). 2. Îmi dădea aceste informații într-o șoaptă lină, ca să nu tulbure pacea locului. (M. Sadoveanu). 3. Despre acel tezaur, toate celelalte cronici păstrau tăcerea. (C. Petrescu). 4. Celelalte giuvaieruri erau, probabil, puse la un loc sigur. (V. Eftimiu). 5. El n-a regretat niciodată că alesese această profesiune, la presiunea bătrânului. (N. Breban). 6. Ionică privi iar capul pletos și se gândi: oare ce se petrece în tidva omului aceluia? (M. Sadoveanu). 7. De când ne bucurăm de beneficiile regimului parlamentar, n-a trecut această țară printr-o agitație mai grozavă. (I. L. Caragiale). 8. Toată acea lume la fel vorbea. (V. Eftimiu). 9. Ceilalți cai, îndată ce ajung în câmp, o iau razna, se împtăștie repede. (Em. Gârleanu)

Exercițiul 3. Puneți în locul punctelor forma pronumelui (adjectivului pronominal) demonstratie cerută de context.

1. În (aceeași, aceiași) clipă își aminti că hârtia pe care i-a arătat-o Varga, azi noapte, era harta cu pozițiile. (L. Rebreanu). 2. Furtuna de strigăte și protestări continua apoi cu (aceiași, aceeași) violență. (M. Preda). 3. Gura satului nu s-a oprit toată ziua (aceia, aceea) de duminică. (I. Agârbiceanu). 4. Mi-a spus-o când m-am întâlnit cu el în noaptea (aceia, aceea). (I. Agârbiceanu). 5. Părea că-și uitase cu totul istoria (aceia, aceea). (I. Agârbiceanu). 6. Fiindcă toată lumea e de (aceiași, aceeași) părere, să intrăm în peștera împărătească. (V. Eftimiu). 7. Judecătorul nu răspunse, ci-l măsură cu (aceeași, aceiași) căutătură rece. (L. Rebreanu). 8. A plecat în dimineața (aceea, aceia), și de atunci n-a mai auzit nimic de el. (I. Agârbiceanu). 9. În noaptea (aceia, aceea) își dădu seama întâia oară Ana de prăpastia în care-și zvârcolește ea viața. (L. Rebreanu). 10. În (aceeași, aceiași) seară notarul îi făcu socoteala. (M. Preda). 11. În (aceeași, aceiași) vreme oamenii se mirau din ce trăiește. (I. Agârbiceanu)

Pronumele relative/adjectivul pronominal relativ

Exercițiul 1. Identificați, în textele de mai jos, pronumele relative. Faceți analiza lor morfologică.

1. Îndârjirea, egoismul și cruzimea cu care omul acesta a urmărit o țintă îl înfricoșau. (L. Rebreanu). 2. Ce așteptam eu însă nu se vedea. (M. Sadoveanu). 3. Cei ce și-au închipuit altceva, rău de tot s-au ars. (E. Camilar). 4. Cui nu place n-are decât să-mi întoarcă spatele. (V. Eftimiu). 5. Ce s-a întâmplat era scris să se întâmple. (L. Rebreanu). 6. Cine a mințit o dată nu se mai crede nici când spune adevărul. (Proverb). 7. Cel care s-a udat până la brâu nu se mai teme de apă. (M. Sadoveanu). 8. Cine se naște în zodia asta e plin de noroc. (D. Zamfirescu). 9. Ceea ce văzuse era oribil. (D. Zamfirescu)

Exercițiul 2. Găsiți, în textele de mai jos, pronumele relative. Precizați ce fel de subordonată introduc ele.

1. Ce mă interesează pe mine ce se petrece acolo? (L. Rebreanu). 2. O comoară e a cui o găsește. (C. Petrescu). 3. A fost odată un împărat bătrân, care avea o singură fată. (V. Eftimiu). 4. Nu este cineva pe lume, de care să asculte el. (C. Petrescu). 5. Avea o voce aparte, pe care nimeni n-o putea uita. (C. Petrescu). 6. Petre, care și acasă fusese vestit de bisericos, în vâltoarea războiului, s-a scufundat într-un adevărat fatalism religios. (L. Rebreanu). 7. Cui nu știe a juca, odaia i se pare strâmtă. (M. Sadoveanu). 8. Fata tăcu, oarecum înfricoșată de câte a spus. ((I. Agârbiceanu). 9. Cu ce-am pus la ciorap, cât am muncit pe-aici, mi-am deschis cojocărie. (Z. Stancu)

Exercițiul 3. Găsiți, în textele de mai jos, pronumele relative și precizați funcția lor sintactică.

1. Trebuie să fi fost tot ea, prietenă tânără, care nu uita pe cei ce nu mai sunt. (D. Zamfirescu). 2. Mergând, parcă se mai ușură de povara ce o ducea cu dânsul. (D. Zamfirescu). 3. Luat parcă prea repede, nu stie ce să facă. (C. Petrescu). 4. O, tu nici visezi, bătrâne, cai în cale mi s-au pus. (M. Eminescu). 5. Poate că poți să ne spui cine comanda anangarda, nu? (C. Petrescu). 6. Am dovedi atunci ceea ce eu susțin cu tărie. (C. Petrescu). 7. Codrii mișunau în acea vreme de fiare care nu mai sunt. (C. Petrescu). 8. Și aceasta era singura putere pe lume, de care se înspăimânta. (C. Petrescu). 9. Cui se punea împotrivă, îi luau viața. (M. Sadoveanu). 10. Nici câinele nu uită a cui pâine a mâncat. (folclor). 11. Nicio apă nu e mai rea decât ceea ce doarme. (Folclor)

Exercițiul 4. Numiți funcțiile pronumelor relative *care* din exemplele: 1. Am citit o carte care are titlul scurt și semnificativ: *Dulăii* de Z. Stancu. 2. În lanurile în care se întindea un covor

de maci, munceau din greu secerătorii. 3. Câmpia pe care am străbătut-o se întindea netedă și uscată. 4. Muntele de pe al cărui vârf coboram avea poteci înguste și periculoase. 5. Deodată, a apărut o cărare căruia nu-i vedeam sensul.

Exercițiul 5. Se dau textele:

a. Însemna că trebuia să mă pregătesc să ascult o predică plictisitoare despre cum trebuie să se poarte un copil care, întâmplător, a avut norocul să aibă un tata cunoscut, un tata de care vorbea lumea, ce mai, aproape o celebritate, și al cărui nume, prin forța lucrurilor și grația destinului, îl purtam, deci trebuia să știu ce purtam, să respect acest nume, nu să-l terfelesc prin toate maidanele, cu toate haimanalele de la care ai învățat să … ai înțeles, băiete? (O. Paller)

b. Tata se plângea că nu putea suporta mirosul animalelor, din care pricină căuta mereu o altă casă în care să ne mutăm. (O. Paller)

Analizați pronumele și adjectivele pronominale relative din punct de vedere morfologic și sintactic. În ambele analize, precizați și regentul.

Exercițiul 6. Identificați în textile următoare clasa morfologică a cuvântului ***ce***. Arătați în care dintre ele acest cuvânt este element formative pentru un pronume relativ compus.

1. Trei pruni frățani, ce stau să moară/Își tremur creasta lor bolnavă. (O. Goga). 2. Pe islaz nu-i multă hrana, / Dar vezi alba ce-i Joiana! (G. Coșbuc). 3. Umbra mi-i din nou aproape, / Nu știu ce pustiu mă cere. (G. Lesnea). 4. Ce melodii, ce lună strună / În vocea ta prelung răsună? (G. Lesnea). 5. Când e fericită, spune-mi, /Mai mult ce are o regină? (G. Coșbuc) 6. Iubesc suflarea toată și piatra de pe drum, / Pe cel ce mă lovește sunt gata să-l sugrum. (G. Lesnea). 7. Ce frumos se-mbracă dealul / Cu flori roșii pe-unde treci! (G. Lesnea) 8. De-aș da să-i aflu urma, m-aș istovi-n zadar, / Tu nu ești în nici una din cele ce răsar. (G. Lesnea)

Pronumele interogativ/ adjectivul pronominal interogativ

Exercițiul 1. Identificați pronumele interogativ și faceți analiza lor morfologică, precizând clasa lexico-gramaticală, genul, numărul și cazul.

1. Cine ți-a cerut să joci comedia asta? (C. Petrescu). 2. Dacă plouă, ce facem? (M. Sadoveanu). 3. Ce zici dumneata, moș Luca, despre unele ca acestea? (I. Creangă). 4. Ufff! Cine să mă înțeleagă și cine să mă ajute? (C. Petrescu). 5. Și cui a lăsat averile? (G. Călinescu). 6. Câți se întorc sănătoși din bătălie și câți mor acasă pe cuptor? (N. Gane). 7. Pe cine ați trimis după ei? (C. Petrescu). 8. De câți ani să fie Vasilică al dumitale? (C. Hogaș). 9. Și cine crezi că a aruncat cu apă fiartă în câine? (D. Zamfirescu). 10. Cui dau cu brățara? (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Deosebiți, în textele de mai jos, pronumele și adjectivele pronominale interogative de pronumele și adjectivele pronominale relative, prin subliniere diferită.

1. – Cu cine mai ești? îl întreabă căpitanul. (E. Camilar). 2. – Flăcăule, a cui este isprava aceasta? (Basme). 3. N-avea să scoată capul în lume Sultănica, ea, care, de bună ce era, și-ar fi dat și dumicatul din gură. (B. Șt. Delavrancea). 4. Spuneți-mi câte taine știți și ce aveți de gând cu iepele împăratului? Apoi dați-mi de știre ce-ați făcut cu ele. (Basme). 5. A făcut popasul obișnuit într-un sat căruia îi zice Sabasa, iar muntele cu cale șerpuită se chema Stănișoara. (M. Sadoveanu). 6. Știi din ce neam mă trag și care sunt strămunii mei, Făt-Frumos? Atunci nu știi câte vei avea de pătimit... (Basme). 7. Răspunde-mi care te-a supărat și cât vei fi neprietenos? (M. Sadoveanu)

Pronumele nehotărât/ adjectivul pronominal nehotărât

Exercițiul 1. Găsiți, în textele de mai jos, pronumele nehotărâte. Precizați clasa lor flexionară și arătați genul, numărul și cazul.

1. Adevărul era cu totul altul. (V: Eftimiu). 2. Altceva e viața! (L. Rebreanu). 3. Părerea mea e că aici este ceva foarte suspect. (C. Petrescu). 4. Fiecare să doarmă cum își așterne! (L. Rebreanu). 5. El nici măcar nu se mai luptă cu cineva, căci oricât l-ai lovi cu sabia și cu buzduganul, nu moare. (V. Eftimiu). 6. Care se va uita după vreo gânganie, în loc să asculte la mine, am să-i trag un bobârnac. (V. Eftimiu). 7. Ba, ceva din povestea aceasta începea chiar să-i placă. (M. Preda). 8. Unii umblă după o comoară, alții după alta. (C. Petrescu). 9. Bine, mai văzut-ai pe cineva să vâre întâi mămăliga în gură ș-apoi să soarbă borșul? (C. Hogaș)

Exercițiul 2. Identificați pronumele nehotărâte și precizați funcția lor sintactică.

1 O datorie naște pe alta. (L. Rebreanu). 2. Deodată pe poartă intrară doi bătrâni. Unul cu mustață groasă, căruntă, celălalt cu barba lungă în care strălucesc mănunchiuri argintii. (M. Sadoveanu). 3. Pe urmă stau tăcuți și se uită unul la altul, lung-lung, zâmbind. (M. Sadoveanu). 4. Unii începură să-și pună pe foc gândurile, alții să-și taie pomii de prin grădini. (L. Rebreanu). 5. Realitatea e alta, tinere! (L. Rebreanu). 6. În acel moment cineva bătu la ușă. (G. Călinescu). 7. Se ducea în munte, căutând parcă ceva. (M. Sadoveanu). 8. Zaharia Duhu e acum un om care caută o comoară și nimic altceva. (C. Petrescu). 9. Alții răsărisără năvălitorii, altele erau armele aduse cu dânșii și cu alte arme, ale timpului, se ridicaseră împotriva lor băștinașii. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Identificați adjectivele pronominale nehotărâte. Faceți analiza lor morfologică și demonstrați că ele se acordă cu substantivul determinat.

1. Omul îi arăta drumul către biserică, unde ajunse după câteva minute. (D. Zamfirescu). 2. Li se mai dă ceva lemne, de mai au nevoie, pentru bordeie. (C. Petrescu). 3. Par a fi obiecte de oarecare valoare, deși eu nu mă pricep la bijuterii. (C. Petrescu). 4. Acum are atâția bani, că-i vântură cu lopata. (Z. Stancu). 5. Răsări, ca în fiecare dimineașă, soarele. (Z. Stancu). 6. Spuneau unii și alții că ar fi nevoie să vie vreun judecător de la târg, să cerceteze cum a fost cu vânzarea oilor. (M. Sadoveanu). 7. Glasul acesta aspru și ciudat îi împrăștie deodată orice teamă. (L. Rebreanu). 8 Altă treabă n-ai decât să stai pe capul domnului locotenent? (L. Rebreanu)

Exercițiul 4. Identificați pronumele nehotărâte cu rol de element de relație în cadrul frazei. Precizați tipul subordonatei pe care o introduc.

1. Toto nu putea să se îmbete, oricât ar fi băut. (V. Eftimiu). 2. Ce putea ea să-i răspundă, oricât era de zână? (V. Eftimiu). 3. Lăsăm să intre pe oricine vine, cum făceau ei. (C. Petrescu). 4. Să strivim pe oricine ne cade sub mână. (C. Petrescu). 5. Dar acum știu că, orcine aș fi, ești legată amarnic de mine. (C. Petrescu). 6. Oricât de mari sume i s-ar trimite, nu o să-i ajungă niciodată. (V. Eftimiu). 7. Trageți-vă de-o parte și rămâneți liniștiți, orice s-ar întâmpla. (Z. Stancu). 8. Munca îi era dragă, oricât ar fi fost de aspră, ca o râvnă ispititoare. (L. Rebreanu)

Exercițiul 5. Se dau fragmentele de mai jos:

a. Am vrut să trec mai departe, n-avea rost să-l caut după atâta vreme tocmai în noaptea de Paști. Casa era cufundată în beznă, nu venea dinăuntru niciun alt semn de viață. De cum am coborât treptele, am simțit că mi se încâlcește ceva apăsător pe piept. Nu

mi-a răspuns nimeni, în schimb am văzut pe cineva fugind. La fiecare casă unde băteam în geam se întâmpla acelaşi lucru, oamenii o luau la fugă. (O. Paller)

b. Orice e cu putinţă în lumea asta, inclusiv ca vinovaţii să se îmbrace în robă de judecători şi să condamne victimele. După cum e foarte posibil ca absolut totul să fie real, să-mi aparţină, şi ca impresia de nesiguranţă pe care o am să nu fie altceva, decât o viclenie a instinctului meu de conservare. (O. Paller)

c. Îmi doresc ceva mult mai important decât iertarea acum, iar întrucât ştiu că fiecare pierde pentru sine, dar dacă reuşeşte să-şi dea sieşi un sens, va reuşi să dea lumii unul, mă feresc să-mi ascund păcatele ca animalele care îşi ascund excrementele şi mă lipesc, nu dezinteresat, de orice scuză. (O. Paller)

Identificaţi pronumele şi adjectivele pronominale nehotărâte şi analizaţi-le morfologic şi sintactic. Ce statut morfologic are *mult*, subliniat în text? Construiţi un exemplu în care să aibă o altă valoare morfologică şi precizaţi care este acesta.

Pronumele negativ/ adjectivul pronominal negativ

Exerciţiul 1. Identificaţi, în exemplele de mai jos, pronumele negative. Faceţi analiza lor morfologică şi spuneţi ce funcţie sintactică îndeplinesc ele.

1. Am întrebat cine e, dar nu mi-a răspuns nimeni. (M. Eliade). 2. Ştia că nu-i mai pot face nimic. (C. Petrescu). 3. Deşi capii relelor din sat erau flăcăii adevăraţi, nu un băieţandru ca el, totuşi, nimeni, nici dintre cei mari, nu avea curajul să-l înfrunte. (C. Petrescu). 4. Şi împotrivirea lui a fost atât de înverşunată, încât nimeni n-a îndrăznit să pomenească de dăscălie. (L. Rebreanu). 5. Nu! Nimeni nu-l pomenea. (M. Eliade). 6. În copacii fără poame nimeni nu aruncă cu pietre. (Folclor). 7. Nimeni nu mai zice nimic.

(M. Sadoveanu). 8. Știa că nu are nimic de făcut decât să aștepte. (C. Petrescu). 9. N-am făcut nimic altceva decât că ne-am împlinit jurământul. (Z. Stancu)

Exercițiul 2. Identificați, în textele de mai jos, pronumele negativ ***niciunul*** și adjectivul pronominal ***niciun***. Faceți analiza lor morfologică și indicați funcția sintactică îndeplinită.

1. Nimic nu-i clătinase. Nicio putere din lume nu reușise să-i strămute. (C. Petrescu). 2. Nicio mișcare pe pământ, și în aer nicio mișcare! (C. Hogaș). 3. Noi stăteam neclintiți, dar nu dormeam niciunul. (M. Sadoveanu). 4. Multe drumuri umblase el până atuncea, dar niciunul nu-i păru mai lung și mai covârșitor. (V. Eftimiu). 5. Nu mai avea niciun prieten, nicio bucurie, niciun suflet de om aproape, nu mai era nimănui de niciun folos. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Găsiți pronumele și adjectivul pronominal negativ în textele ce urmează. Ce funcție sintactică au?

1. Nu zicem rău de nimeni, stăpâni peste pământ / Noi suntem în picioare, sub noi străbunii sunt. (N. Stănescu). 2. Nu e nimic și totuși e / O sete care-l soarbe, / E un adânc asemene / Uitării celei oarbe. (M. Eminescu). 3. Doi frați Călini, ciuntiți de vii, / Se zvârcolesc în sânge, / Niciunul însă, dragi copiii, / Niciunul nu se plânge. (V. Alecsandri). 4. Niciuna dintre zgripțuroaice nu reuși să scape de mânia bărbatului ei. Nicio faptă de-a lor n-a rămas nepedepsită până la urmă, căci niciun vicleșug nu le-a putut salva. (Basme)

Aspecte normative

Exercițiul 1. Corectați, acolo unde este cazul, formele greșite ale pronumelor:

1. Mia mia dat mia înapoi.
2. Ție lesne de nțeles că ție ți se cuvine totul?

3. Aţi spune sufletul ocicui şi orce-ţi vine-n minte, nu e bine.
4. Voi ve-ţi face cum vă taie capul.
5. Pentru aşi vedea de treabă, mama nu mai răspunse nimănui.
6. Pentru aşi face de lucru, trecu pe la o prietenă.
7. În aciastă privinţă ei sunt a-şi.
8. Aşa trebuie să procedezi pentru aţi atinge scopul.
9. Consider car fi fost necesar acest lucru.
10. Spunemi ceai în maşină?

Exerciţiul 2. Explicaţi ortogramele omofone

1. Nu te duci acolo aşa **fiecum**. **Fie cum** vreţi voi!
2. N-a venit la şcoală **fiindcă** a fost bolnav. Dat **fiind că** au întârziat, n-au mai intrat la spectacol.
3. S-a trezit **dintr-odată** chemat la proces. Ziua de 23 august a devenit **dintr-o dată** importantă, una nesemnificativă în istoria noastră.
4. Învăţase totul **pe dinafară**. Venise **din afară** cu un an în urmă.
5. El locuieşte cu părinţii **dincolo**. Venea **din colo**, dar nu ştiu precis de unde.
6. Razele soarelui abia pătrund în codrul **des**. Vine **des** pe la noi Cheamă-i **de-s** acasă.
7. El stătea **deoparte** şi-i privea. Să vă aşezaţi **de o parte** şi de alta a terenului. Este vorba **de-o parte** importantă a acelui teren.
8. Nu întârzie **defel** la serviciu. El este **de fel** din Transilvania.
9. **De altfel**, acesta este un neadăvăr. Acest măr este **de alt fel** decât cel plantat anul trecut.
10. Era bine **de-aţi** fi venit şi voi acolo. Dorinţa mea este **de-a-ţi** termina mai repede temele.
11. Preocuparea mea este **de-a–ţi** oferi un ajutor substanţial.

12. M-am întâlnit cu mulți **de-ai** tăi. Te-ai bucurat **de-ai** fi văzut această participare.

Intenția mea este **de-a-i** chema la universitate.

Exercițiul 3. Alegeți varianta corectă, tăind-o pe cea greșită:

Nici una/ Niciuna, nici două, gata să se omoare.

Nici un/ Niciun coleg nu ne-a ajutat.

N-am cerut ajutorul *nici unuia/niciunuia*, nici altuia.

Nu-i *nici o/nicio* problemă.

N-a rezolvat *nici o /nicio* problemă, nici două, pur și simplu nu și-a făcut tema.

Terenul din jurul casei este de *nici o/nicio* sută de metri.

După *nici un/niciun* kilometru de alergat, a abandonat cursa.

Ion este arogant și nu e *nici un/ niciun* bun cercetător.

Exercițiul 4. De explicat ortogramele omofone:

a. **Aceeași-și** curăță zilnic pantofii. **Aceia-și** văd de treaba lor. Oamenii **aceia-și** cumpără cele necesare.

b. Așa trebuie să procedezi pentru **a-ți** atinge scopul. Nu-mi place **a-ți** spune mereu același lucru, iar tu să nu asculți.

c. **Ba-i** aici! **Ba-i** acasă, ba nu-i!

d. **Ba-și** face datoria, nu este adevărat ce spun alții. **Ba-și** recunoaște vina, ba nu.

e. Cred **c-a** sosit la timp. Cred **c-a** lui este mai scumpă. Știu **c-a** te izola de colegi este o greșeală.

f. Cred c-ai băiatului sunt mai noi. I-am mărturisit **c-a-i** face mereu pe plac este o greșeală. Știu **c-ai** multe de făcut.

g. Mi-a **spus c-al** vecinului a fost promovat. Consider **c-a-l** izola este greșit.

h. **Care v-a** dat premiul? Spune-mi **care v-a** acordat ajutorul cuvenit.

i. Știu **c-ați** sosit ieri. Știu **c-a-ți** recunoaște greșeala este o dovadă de bun-simț. Cred **c-a-ți** da dreptate ar fi o greșeală.
j. I-am spus **că-i** mai bine așa. Desigur **că-i** respect părerea. Consider **c-ăi** mai buni vor câștiga.
k. **Câtu-l** duce capul? Nu știu **câtu**-l duce capul.
l. **Ce-a** zis? Nu mi-a spus **ce-a** făcut acolo. **Ce-a** mai plâns!
m. Nu este prea dulce, **da-i** bună. Nu este prea cald, **da-i** convine această temperatură.
n. **Ia-i** de acolo! **I-ai** chemat?

Algoritmul analizei morfosintactice a pronumelui / locuțiunilor pronominale

Schema analizei morfologice a pronumelui / locuțiunilor pronominale

1. **Partea de vorbire:**
-pronume

2. Clasa lexico-gramaticală:
-pronume personal, reflexiv, de întărire, posesiv, demonstrativ, interogativ, relativ, nehotărât, negativ.

3. Categoriile morfologice:
-persoana: 1, 2, 3 (sau invariabil cu persoana)
-genul: masculin / feminin (sau invariabil în raport cu genul)
-numărul: singular / plural (sau invariabil în raport cu numărul)
-cazul: N., A., G., D., V.

4. Funcția sintactică: subiect, atribut, nume predicativ, complement

Locuțiune pronominală
-formată din...
-tipul: de politețe, negative, demonstrative etc.
-cazul

Model de analiză morfologică a pronumelui / locuțiunilor pronominale

*Codrule, **Măria Ta**,*
*Lasă-**mă** sub poala **ta**,*
*Că **nimica** n-oi strica.* (M. Eminescu)

Măria Ta- locuțiune pronominală de politețe, cazul V.

-mă- pronume personal propriu-zis, simplu, persoana I, nr. sg., caz. Ac., forma neacentuată, funcția sintactică de complement direct.

(poala) *ta*- adj. pron. posesiv, fen fem., nr. sg., caz. Ac., funcția sintactică de atribut adjectival.

-nimica- pronume negativ, cazul Ac., funcția sintactică de complement direct.

*Dac-al ei glas e armonie, / E și-n tăcerea-i **nu știu ce**.* (M. Eminescu)

Nu știu ce- formată din adverb + verb + pronume (=ceva)

Exercițiu recapitulativ

Exercițiul 1. Numiți fiecare cuvânt ca parte de vorbire. Analizați pronumele și adjectivele pronominale din textele de mai jos:

a. Și când ridică zâmbind ochii spre mine, mă izbi deodată o amintire ce brusc izvora ca din negură, ș-o asemănare izbitoare cu ochii și zâmbetul celei care, odată, cu ani în urmă, înflorise ca o floare și-mi fermecase c-un zâmbet și c-o privier un trecător ceas al vieții. (M. Sadoveanu)

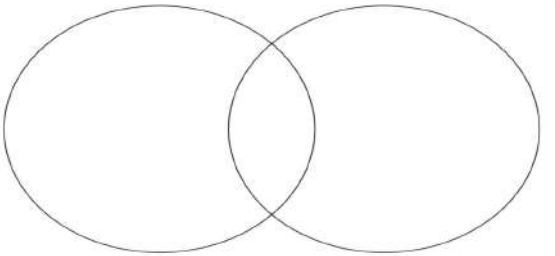
b. Îl alesese Gebilă pe Gebeides să-i fie mire nu numai pentru că era fecior de tarabostes, ci pentru că era el însuși un viteaz și un războinic neînfricat care înfruntase de multe ori cu îndrăzneală pe dușman și-l zvârlise în valurile mării. (Al. Mitru)

c. De treci și astăzi prin câmpia ce se întinde între Dunăre și mare, poți să mai vezi piatra aceea unde a stat Gebeides și a cântat

cântecul lui pentru viteazul Dapix și fiica lui, Gebila! (Al. Mitru)

d. Interjecțiile care nu au rolul unei anumite părți de propoziție, ca și cele care au valoarea unei propoziții întregi, nu au topică fixă, ele pot apărea la începutul, în interiorul sau la sfârșitul propoziției de care se leagă. (GLR)

Exercițiul 2. Aplicând **Diagrama Wenn**, efectuați o reprezentare grafică a asemănărilor și a deosebirilor dintre pronumele personal și pronumele reflexiv. Includeți toate deosebirile și asemănările dintre aceste două tipuri de pronume.

TEST GRILĂ

PRONUME

1. Pronumele este partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv. El poate avea un conținut:

a) abstract;
b) concret;
c) ambele conținuturi în funcție de context.

2. Din categoria părților de vorbire flexibile face parte și pronumele. Flexiunea lui este specifică:

a)după gen, număr și caz;
b) după gen, număr și persoană;
c) după gen și caz (parțial după persoană).

3. Categoria gramaticală a persoanei o întâlnim la:

a) pronumele personal, posesiv, demonstrativ și negativ;
b) pronumele personal, reflexiv, posesiv și de întărire;
c) pronumele personal, demonstrativ, nehotărât, negativ.

4. Pronumele: *dânsul, dânsa, dânșii, dânsele* sunt considerate forme intermediare de politețe. În limbajul popular, ele înlocuiesc:

a) numai nume de persoane;
b) numai nume de lucruri;
c) uneori și nume de persoane și de lucruri.

5. Deosebirea dintre formele neaccentuate omonime ale pronumelui reflexiv și cele ale pronumelui personal propriu-zis la persoanele I și II, singular și plural se face prin:

a) acordul pronumelui în persoană cu verbul și identitatea obiectului cu subiectul;
b) funcțiile sintactice specifice;
c) formele distincte la aceste persoane.

6. Stabiliți valoarea morfologică a cuvântului ***mătăluță*** din propoziția: *Ca **mătăluță** nu mai este nimeni!*

a)pronume intermediar de politețe;
b)substantiv;
c)adverb provenit din substantiv.

7.Alegeți forma corectă:
a) *ele însuși / ei însăși;*
b) *ele însăși / ei înșiși;*
c) *ele înseși / ei înșiși;*

8. Care este valoarea morfologică a cuvântului „**o**" din enunțul: *Doar **o** vorbă să-ți mai spun.:*
a) numeral;
b) pronume nehotărât;
c) articol nehotărât.

9. Pronumele reflexive au forme specifice pentru:
a)persoana I și a II-a;
b) persoana a III-a;
c) persoana a II-a și a III-a.

10. Care dintre pronume au forme accentuate și neaccentuate:
a) pronumele personal propriu-zis și cel reflexiv;
b) numai pronumele personal propriu-zis;
c) pronumele reflexiv și posesiv.

11.Formulele: *Altețа Sa, Maiestatea Sa, Magnificiența Sa* sunt:
a)locuțiuni substantivale;
b) locuțiuni pronominale;
c)locuțiuni adjectivale.

12.Valoarea de dativ posesiv o putem identifica la:
a)pronumele personal propriu-zis;
b) pronumele personal propriu-zis și reflexiv;
c) pronumele reflexiv.

13.În versul: ***Cui** place să roșească, roșească…eu nu vreu.* (V. Alecsandri), pronumele relativ este:
a) complement indirect;

b) subiect;
c) nu are funcție sintactică.

14. Arătați care este valoarea sintactică a pronumelui ***voi*** din sintagma: ***Voi,*** *flori scânteietoare din grădină!:*
a) subiect;
b) atribut apozițional;
c) nu are funcție sintactică.

15. Care dintre valorile pronumelui personal propriu-zis nu pot avea funcții sintactice:
a) pronumele cu valoare de dativ etic;
b) pronume cu valoare de dativ posesiv;
c) pronumele cu valoare de dativ etic și cel cu valoare neutră.

16. În enunțul: *Nu-**i** greu de înțeles ființa-**i** nevinovată,* ***i*** care se repeat este:
a) primul, verb și al doilea, pronume personal cu valoare de dativ posesiv;
b) primul, pronume personal și al doilea, adjective pronominal;
c) ambele, verbe copulative.

17. Ce valoare morfologică reprezintă cuvântul ***asta*** din fraza: *Îmi face complimente,* ***asta*** *ca să mă încânte.*
a) pronume demonstrativ de identitate;
b) pronume demonstrativ de apropiere, forma populară;
c) adjectiv pronominal demonstrativ.

18. Ce este *care mai de care* din propoziția: ***Care mai de care*** *spuneau povești interesante.*
a) pronume repetate care măresc expresivitatea comunicării;
b) locuțiune pronominală;
c) locuțiune adverbială.

19. În versul: ***Tot*** *mai citesc măiastra-ți carte.,* cuvântul subliniat este:

a) substantiv;
b) adverb;
c) pronume nehotărât.

20. Precizați valoarea morfologică a cuvântului ***nimicurile*** din enunțul: *O parte din* ***nimicurile*** *lumești afectează simțirea umană.*
a) adjectiv pronominal negativ;
b) substantiv;
c) pronume negativ.

21. Precizați statutul morfologic al unității ***cel*** din enunțul: *Dă-mi-l, te rog, pe* ***cel*** *din stânga!*
a) articol demonstrativ;
b) pronume demonstrativ;
c) adjectiv pronominal.

22. Ce funcție sintactică are pronumele posesiv în enunțul: *Caietul acesta este* ***al meu.***
a) subiect;
b) nume predicativ;
c) atribut.

23. Este corect scris enunțul de la punctul:
a) *Zii mai repede*!
b) *Z-i mai repede*!
c) *Zi-i mai repede!*

24. Conține o greșeală enunțul:
a) *Când li-i vedea, spune-i adevărul.*
b) *Când l-i vedea, spune-i adevărul.*
c) *Când li-i da răspunsul, spune-le adevărul.*

25. Identificați funcța sintactică a pronumelui personal ***de ei*** din enunțul: *Am pus florile în glastrele așezate* ***de ei*** *pe fereastră.*
a) complement indirect;
b) complement circumstantial de cauză;
c) complement de agent

VERBUL

Exercițiul 1. Clasificați verbele din frazele de mai jos în trei coloane după cum exprimă: acțiuni, stări, deveniri.

Acțiuni	Stări	Deveniri

1. Când Isus a murit, nici în Roma August nu mai dormea. (G. Bacovia). 2. Tot de frică să nu greșiți, să nu se supere boierii, ați lăsat pe alții să ne ia pământurile de sub nas. (L. Rebreanu). 3. În clipa când Dumnezeu ar păsrăsi pe om definitiv, fără speranță, lumea ar deveni o imensă mașină fără conducător, osândită să scârțâie infinit, fără rost. În asemenea lume, viața ar fi un chin atât de cumplit, că nicio ființă simțitoare nu ar putea trăi. (L. Rebreanu). 4. Nu te îndepărta de carte. Citește și cărți bune, și cărți rele, așa poți vedea și compara binele cu răul. (G. Bacovia). 5. Nimic nu există pe lume nou. Dacă oamenii au început să zboare, el era încredințat că n-o să se înalțe prea sus. Dacă oamenii erau frământați de o îndrăzneață cugetare a unui cuvânt, el știa că tot ce poate gândi un om a fost gândit de alt om. (C. Petrescu). 6. El deschise ușa în așa fel încât să nu bage se seamă ce ascundea în mâna dinapoi: făcea mișcări sfielnice și dacă un strain ar fi văzut cum închidea ușa, ar fi crezut că omul se temea grozav să nu spargă ceva, ca și când lucrurile pe care punea mâna ar fi fost făcute din ceva foarte plăpând, foarte fragil. (M. Preda). 7. Când tu n-ai voie să vorbești însă decât de tine însuți, îți pare că ai rămas singur pe lume, că nu ești decât semnul de întrebare al celui care ai fost sau că trăiești într-o lume de surdomuți, cu care-ceea ce este mai trist-nu poți comunica nici măcar prin semne. (I. Minulescu). 8. Pe urmă, noaptea din geam s-a făcut viorie, verde, s-a decolorat cristalină ca bobul de rouă și, brusc, au împins razele răsăritului într-o văpaie fantastică. (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Identificați, în următoarele exemple, verbele tranzitive.

1. Toată copilăria mea am băut cafea cu lapte dintr-o frumoasă ceașcă de porțelan, cu flori roșii și albastre. (M. Preda). 2. Mama împăturea ceva, în cearșaf, cu mișcări care nu se mai sfârșeau, cu bărbia în piept, posomorâtă și mâhnită. (M. Preda). 3. Târziu, poate ca în vis, auzi o trăsură pe stradă, apoi ușa de la camera de peste sală. În amorțirea aceasta, ca niciodată, se gândea că era săracă, cu toate că era proprietara unei case, care-i aducea un oarecare venit. (G. Bacovia). 4. Păstrasem relații diplomatice cu unul dintre tovarășii mei târgoveți, cu care crescusem, și pe care-i vedeam din când în când. (M. Sadoveanu). 5. Comoara o simte aici, o știe, după cum prinde să-i zvâcnească inima în coșul uscat al pieptului, de câte ori se apropie de malul înalt. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Clasificați în două coloane verbele intranzitive pronominale (cu *se*) și nepronominale.

1. Un orologiu sună noaptea jumătate, / În castel în poartă oare cine bate? / – Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit; /Eu, și de la oaste mă întorc rănit. / Soarta noastră fuse crudă astă data: / Mica mea oștire fuge sfărâmată. / Dar deschideți poarta… Turcii mă-nconjor…/ Vântul suflă rece… rănile mă dor! (D. Bolitineanu). 2. Mă trezesc dimineața odată cu sluga, înaintea tuturor, mă culc cea din urmă. Mi-am prefăcut a treia oară rochiile. Ce vor să mai fac? (C. Petrescu). 3. Cine are talent își face singur drum. Cu cât se lovește de piedici mai multe, cu atât se înverșunează și se călește mai dârz. Iar dacă sucombă pe drum, înseamnă că era făcut pentru aceaasta. Și-ți dau un sfat? Scrisul nu se învață și talentul nu poate fi simulat. Te naști cu acest demon și atât. (C. Petrescu). 4. Curios cum o prietenie se naște și apoi se hrănește dintr-o anumită stare de suflet a cuiva, ca să se stingă îndată ce flacăra acelei dispoziții, care ne-a făcut o vreme să credem că avem în fața noastră un om

inteligent, cu mintea scăpărătoare, s-o retras sau chiar a consumat ceva interior, ceva prețios. (M. Preda).

Exercițiul 4. Identificați verbele impersonale în următoarele enunțuri.

1. Mai întâi lumina se isprăvește foarte curând. La patru și jumătate se face seară și la cinci e întuneric deplin. (M: Sadoveanu). 2. Plouă, plouă, plouă, /Vreme de beție / Și s-asculți pustiul / Ce melancolie! / plouă, plouă, plouă. (G. Bacovia). 3. Și toamna și iarna / Coboară-amândouă; / Și plouă, și ninge- / Și ninge, și plouă. (G. Bacovia). 4. E toamnă, e foșnet, e somn… / Copacii, pe stradă, oftează; / e tuse, e plânset, e gol…/ Și-i frig, și burează. (G. Bacovia). 6. Înnoptase. Zare de stea nu se vedea deasupra și începuse să ploaie.

Exercițiul 5. Numiți fiecare cuvânt ca parte de vorbire. Subliniați verbele din texeile următoare. Precizați care este forma tip (infinitivul) a acestor verbe și determinați conjugarea lor.

1. Domnul, docil, se întoarse și închise ușa. Ion Ozan văzu în acest fapt dovada că pentru a fi ascultat e nevoie numai să ceri sau să poruncești cu îndestulă autoritate. (C. Petrescu). 2. Peste dânșii trecuseră valuri de alte noroade, se așternuse pământ cu frunze, ierburi și rădăcini, îi îngropase uitarea o data cu fierul plugarilor, cu holdele lanurilor, cu fânețele astupând ruinele și mormintele, cum se închide pielea pe rana vindecată. Iar din această uitare, din lumea lor moartă, răsăreau neașteptat umbre chemând cu glasul lor stins la alt înțeles al rosturilor pământești. (C. Petrescu). 3. Dacă văzu baba Dochia că fata nu se mai întoarce, a doua zi în zori porni din ghețarul muntelui ei învelită în toate cojoacele, ca s-o caute. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 6. Scoateți pe două coloane verbele regulate și verbele neregulate.

regulate	neregulate

1. Intervenția doamnei Gotcu l-a liniștit, dar nu deplin, deși n-a mai spus nimănui nimica, afară de Didina, ca să nu ajungă la urechile coanei Raluca și să creadă ea că e nerecunoscător. (Liviu Rebreanu). 2. Dar cu toate că nu trântise în urma lui acea ușă, nimeni din cei trei nu se ridicase să-l urmeze sau măcar să-l însoțească și să-i bâlbâie vreo promisiune, semn că măcar dacă nu mai putea să facă lucrul acela care li-l ceru el, țineau la el și îl înțelegeau. (M. Preda). 3. Studentul Ionescu, pe care l-a cunoscut deunezi la Cumpănașu, l-a salutat de două ori foarte respectuos, iar el a răspuns șovăind fiindcă nu-și amintea cine o fi, deși știa că îl cunoaște. (L. Rebreanu). 4. Am vrut să-mi reiau lucrul, dar multele luni când stătusem nemișcat ca să mi se facă chirurgia plastic, mă slăbiseră așa de tare, încât nu puteam pur și simplu ține patentul în mână și m-am dus la direcție și am cerut un concediuy de o lună să-mi revin complet. (M. Preda). 5. Dar nu putem face toacă, pentru că n-am luat cuțit de acasă. (M. sadoveanu)

Exercițiul 7. Identificați, în frazele de mai jos, verbele pronominale. Determinați cazul pronumelui.

1. Duduca Sofia își șterge lacrimile în urma feciorului, grăbit să se îndepărteze de cămin, și nu știe ce să facă mai întâi, să se bucure sau să se înfricoșeze. (V. Demetrius). 2. Surâse. Se uita grav. Se înclina grațios. Ridică din sprâncene surprinsă și se încruntă în glumă, ironic, sceptic, cochet, mustrător. Se apropie atât de mult, încât își văzu amănunțit porii obrazului astupați de pudră. Îndepărtă taburetul și se așeză gânditoare. (C. Petrescu). 3. În ultimul timp, mai ales, scriitorii au speculat adevărul că nu există oameni „numai buni" sau „numai răi", că doar în melodramă se întâlnesc astfel de varietăți extreme. Și s-a ajuns la o concluzie de trăsături morale în care arbitrarul și întâmplarea joacă rolul esențial. (C. Petrescu).

4. Din copilăria lui triste și urate lucruri își mai aducea aminte. (Al. Vlahuța). 5. Nu-și închipuiau că o femeie de la oraș, deprinsă cu altfel de viață și cu mai ușoară gospodărie, poate fi în stare să înnoade și să deznoade atât de îndemânatic firul lucrurilor de aici. (C. Petrescu)

Exercițiul 8. Identificați în textele de mai jos verbele predicative și verbele nepredicative.

1. În general, când povestești lucruri atât de intime unui om pe care îl vezi a doua oară, înseamnă că ești dominat de nevoia de a te destăinui, că lucrurile au mereu un caracter acut și că nu te mai interesează prea mult cui povestește. (M. Preda). 2. Totuși în noaptea aceea, Laura a visat numai pe Aurel, care părea că o iubește nebunește și vrea să se împuște din pricina lui Pintea, cu care părea că dansează cadrilul al doilea fericită, invidiată de toate fetele, pe când Pintea stătea bosumflat într-un colț ca o arătare urâtă. (L. Rebreanu). 3. Este câte ceva pentru toată lumea. (C. Petrescu). 4. Încetul cu încetul prinse a i se limpezi învălmășagul minții, și pe firul vremii începură a i se-nșiră una câte una aducerile-aminte din zborul unei copilării neînsemnate de triste. (Al.Vlahuța)

Exercițiul 9. Scoateți, verbele din contextele de mai jos, pe următoarele 3 coloane:

predicative	copulative	auxiliare

1. Învățase ce înseamnă realitatea epocii noastre, să-i ajungă pentru o sută de cărți! (C. Petrescu). 2. Continuau să danseze printre celelalte perechi, izbutind să păstreze figură și privire, și vorbă, și surâs de oameni care se amuză la acest ceas. (C. Petrescu). 3. Am și niște acțiuni despre care Georges nu se interesează niciodată. Dacă într-adevăr înțelegi ce însemnezi tu pentru mine. (C. Petrescu).

4. Fiindcă nu avem încă femei magistrați, ce-ți rămâne să faci cu diploma? (C. Petrescu). 5. Ai început să mă înveți pe mine ce e și ce nu e în interesul gazetei? Au început să mă plictisească ifosele de moraliști, de cugetători și de independenți. (C. Petrescu). 6. Și atunci abia își dădea seama cât de rar s-a mai întors aici și cât de străină de toți a devenit. (C. Petrescu). 7. Ce s-a întâmplat azi nu înseamnă mare lucru, chiar dacă se mai repetă și mâine. (C. Petrescu). 8. Rămân aici și aștept. Ceea ce se poate să se mai întâmple e fără importanță și banal. (C. Petrescu). 9. Nu bănuiam că am să devin atât de repede ostatic în mâna domnului Gică Elefterescu. (C. Petrescu). 10. Am oferit un preț, s-a părut avantajos. A fost primit. Am plătit. (C. Petrescu).

Exercițiul 10. Precizează valoarea morfologică a lui „**i**" din exemplele următoare:

1. Nu-**i** greu de înțeles ființa-**i** vinovată.
2. Tata **i**-a luat o bibicletă nouă.
3. **I** s-a spus vestea cea bună.
4. Mâna-**i** era atoateștiutoare.
5. Dă-**i** cu una, dă-**i** cu alta, și așa trecu vremea.
6. **I**-a spus că-**i** place.
7. Văzutu-**i**-le-ai, sunt frumoase?
9. A vostră-**i** jalea cea mai mare / A voastră-**i** truda cea mai sfântă.
10. **I**-**i**-a!!!!! Ce-**i** bine la săniuș!

Exercițiul 11. Precizează valoarea fiecărui verb ***a fi,*** evidențiat în contextele următoare:

1. Cât *aș fi* vrut / Să nu semnăm cu nimeni. (A. Blandiana). 2. Cine *e* lovit de boală sâmbăta nu se mai scoală. (M. Sorescu). 3. Adolescența *e*-o frânghie de aur legând nadirul cu zenitul. (N. Stănescu). 4. *Sunt* temnițe sus, ne fac semn, ne dau veste… / Eu stau

și culeg depărtatul lor zvon. (R. Gyr). 5. Lumea asta nu-*i* numai cât se vede cu ochii. (I. Creangă). 6. Ei, rea e și bătrânețea, / Ferească Dumnezeu să ajungi să simți scara vieții / În spinare. (M. Sorescu). 7. Pentru noi cerul e zăvorât și zăvorâte sunt și cetățile. (L. Blaga). 8. Dar eu sunt bolnav. Sunt bolnav / de ceva între auz și vedere, / de un fel de ochi, un fel de ureche / neinventată de ere. (N. Stănescu). 9. Cât de strain mi-e numele meu, / nu-i nici o ființă pe care s-o cheme astfel. (A. Blandiana). 10. Cine din mine ți se închină / E vinovat în fața mea, / Cine din mine nu ți se-nchină / E alungat din fața mea. (A. Blandiana)

Exercițiul 12. Precizați valoarea predicativă sau copulativă a verbelor evidențiate în textele de mai jos, arătați la ce context verbul copulative este regentul unei propoziții subordinate predicative și unde formează o construcție nominală (infinitivală, gerunzială, participială, sau de supin).

1. Iar dacă împreună *va fi* ca să murim, / Să nu ne ducă ducă-n triste zidiri de țintirim. (M. Eminescu). 2. Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi / *Să ajung*-a fi stăpână și pe țară și pe noi. (M. Eminescu). 3. Stihiile *păreau* că plănuiesc ceva în încremenirea lor. (C. Hogaș). 4. Ci tu rămâi în floare ca luna lui April. (M. Eminescu). 5. *Fiind* băiet, păduri cutreieram / Și mă culcam ades lângă izvor. (M. Eminescu). 6. Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi/Au cine-*i zeul* cărui plecăm a noastre inemi? (M. Eminescu). 7. Pân-ce-oi simți/C-*ajung* pe mine însumi a nu mă mai cunoaște… (M. Eminescu). 8. Iar noi locului ne ținem, / Cum *am fost*, așa *rămânen*. (M. Eminescu)

Diateza verbului

Exercițiul 1. Precizați diateza verbelor în următoarele exemple.

1. Parcă toată mobile din salonul Săvuleștiolor fusese cărată noaptea. (V. Demetrius). 2. Nu se simțea deloc limpede și stâpână pe ea Casandra. Începea o viață nouă intrând în viața altora. (V. Demetrius). 3. S-a scris atât de mult încât, tot ce se mai scrie pare că s-a mai spus. (G. Bacovia). 4. Chiar această observațiune de acum desigur că s-a mai făcut. (G. Bacovia). 5. Acum poarta era zăvorâtă. Întoarcere nu mai putea fi. (C. Petrescu). 6. Se zice că sărea asemeni unei mingi, că mergea în patru labe în mijlocul lor, imitând un câine sau un urs. (M. Isanos). 7. Cei cărora li s-a amputat piciorul se vaietă însă uneori că îi doare unghia de la deget. (C. Petrescu). 8. Să-și dau un sfat: Scrisul nu se învață și talentul nu poate fi simulat… (C. Petrescu). 9. Și dac-a fost pețită des, / E lucru tare de-nțeles. (G. Coșbuc)

Exercițiul 2. Subliniați verbele din textele următoare și precizați diateza lor.

1. Frunza se îngălbenește, / Codrul iar se desfrunzește, / Murgul iar se potcovește, / Mândrulița se iubește / Și omul sembătrânește. (Folclor). 2. Cu ochii mari, sălbateci, se privește în oglindă, / Subțiindu-și gura mica și chemându-se pe nume… / Și fiindu-și sie dragă cum nu-i este nime-n lume. (M. Eminescu). 3. Am fost luat direct din somn / la treaba asta neînțeleasă / și tu, mama, nicicând n-ai să mai știi / încotro fiul tău a dispărut fără să lase-o urmă. (I. Alexandru). 4. În urma lui se ară de cutremur / Pământul nostru pustiit de somn / Și singur, sub al zilei roșu tremur, / Se seamănă cu oase vechi de domn. (Ana Blandiana). 5. De când se știu poveștile, Feții-Frumoși s-au bătut, s-au urât și s-au întrecut cu zmeii. (Basme). 6. Acum erau împresurați de pâcle mari și dese. (M. Sadoveanu). 7. Pentru ei să nu găsească noi ascuzinșuri, să se teamă în permanență, în fiecare zi sunt luați câte zece oameni la întâmplare și treceți într-o cameră alăturată, unde sunt percheziționați până la piele. (G. Bogza)

Exercițiul 3. Deosebiți prin subliniere diferită verbele aflate la diateza pasivă (predicate verbal) de predicatele nominale din contextele următoare.

1. Fereastra este deschisă pentru aerisirea camerei. 2. Ușa casei mele este deschisă întotdeauna pentru omul bun. 3. Timpul meu liber este limitat. 4. Podișul Transilvaniei este limitat de munții Carpați. 5. Meciul de astăzi a fost jucat. 6. Dansul „alunelul" a fost jucat la începutul serbării. 7. Tata este hotărât în tot ceea ce face. 8. Viitorul țării noastre este hotărât în anii următori.

Exercițiul 4. Arătați diateza, modul și timpul verbelor subliniate din texte:

1. Ș-apoi *să fi văzut* pe neobositul părinte care umbla prin sat din casă în casă. (I. Creangă). 2. Riscă *să fie văzut* de oricine. 3. L-*ar fi pironit* părintele Oșlobanu pe cruce… (I. Creangă). 4. Parcă *ar fi pironit* de cineva acolo. 5. Și oricât *oi fi mers* eu te tare, vreme trecuse la mijloc. (I. Creangă). 6. Scrisoarea *o să fie publicată* mâine. (I. L. Caragiale). 7. Și numai *să fi avut* pântec unde să pui coliva și bucatele. (I. Creangă). 8. Nu-mi place *să fiu bârfită* de prieteni. 9. Și de m-ar *fi bătut* mama cu toate gardurile și de m-*aș fi izgonit* de la casă ca pe un strain, tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ei. (I. Creangă). 10. Voi fi bătrân și singur, *vei fi murit* de mult. (M. Eminescu). 11. Eu, *să nu fi știut* a ceti, de mult *aș fi înnebunit*. (I. Creangă). 12. Dacă acea lumină ar fi fost mai puternică, *ai fi crezut* că arde casa pe dinăuntru. (C. Hogaș). 13. *Vei fi așteptat* de toți prietenii tăi. 14. Dacă *aș fi izgonit* și de tine, aș rămâne pe drumuri.

Modurile verbului

Modul indicativ

Exercițiul 1. Analizați verbele din textele de mai jos arătând modurile personale sau nepersonale, unipersonale sau impersonale.

1. Astfel, la un ceas după miezul nopții, au ajuns. S-au tras zăvoarele, s-au deschis porți, căruțe și călăreți au intrat; porțile s-au închis și au sunat zăvoarele iar… făcliile și candele s-au tras de la ferestrele dinspre ogradă. Unchеșul Petrea Gînj se mira de asemenea casă fermecată. Când, deodată, s-a deschis o ușă chiar lângă tâmpla lui și stăpânul a ieșit ca o umbră. (M. Sadoveanu). 2. Zăpada era bătută și ei lunecau stașnic. Uneori se țineau unul de altul. Alteori răsucirea era așa de repezită, că șirul se rupea, și mai ales din coadă erau zdrobiți departe de-a berbeleacul în zăpadă. (C. Petrescu). 3. E ușor a scrie versuri / Când nimic nu ai a spune, /Înșirând cuvinte goale / Ce din coadă au să sune. (M. Eminescu)

Exercițiul 2. Subliniați, în contextele de mai jos, verbele la prezentul indicativ.

1. Este o frumoasă zi acum când îți scriu și sunt atât de plin de dulceața cea proaspătă a zilei, de mirosul câmpiilor, de gurile înmiite ale naturii, încât pare că-mi vine să spun și eu naturii ce gândesc, ce simt, ce trăiește în mine. (M. Eminescu). 2. Când un copil rămâne nepăsător la zgomote, la ocări, la bătăi și nu se gândește decât la mâncare-când nu simte milă ce cerșetori-când se îndoapă cu dumicatul din urmă, fiind sătul până în gât, mai bine decât să-i dea cuiva-când chinuiește pisicile și câinii - când strânge lucru peste lucru, jucărie peste jucărie-acest copil a sosit cu jumătate de noroc pe lume. (B. Șt. Delavrancea). 3. Dacă vede lupul și vede că nu mai găsește nimic, își pune în gând una: așază cele două capete cu dinții rânjiți în fereşti, de ți se părea că râdeau, pe urmă unge toți pereții cu sânge, ca să facă mai mult în ciuda

caprei, ș-apoi iese să-și caute de drum. (I. Creangă). 4. Natura-și urmărește sortirea ne-ncetată, / Și steaua ce se stinge și frunza cea uscată, / Verdeață, flori, insecte și tot ce este viu / Se duc fără să lase o urmă cât de mică / Și-un om dacă dispare un altul se ridică. / Și-n cartea vieții nume se șterg sau se înscriu. (Al. Macedonscki). 5. Sărmane parodii, sărmane surogate ale oamenilor vii, pe care, poate, într-adevăr, i-am purtat odată în mine! Mi-e silă de ele, și totuși, la ele nu pot renunța, cum nu pot renunța pătimașilor la viciul lor. Nu mai trăiesc decât pentru ele. Viața dinafară nici nu mă interesează. Nici n-o văd. Nici nu există. Mă așez dimineața la masă, ca un copist conștiincios și nu mă ridic de pe scaun până nu mi-am împlinit orele. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Găsiți predicatele și spuneți prin ce sunt exprimate.

1. Încasez onorariu de invidiat. Accept cu seninătate toate elogiile. Mă las fotografiat și nu mă indignez când alții descoperă viața acolo unde n-am pus decât sfori grosolane. (C. Petrescu). 2. Dar tot atunci am învățat că suferința e necesară. Ea ne adâncește și ne frământă și ne deosebește de dobitoc. Dramă e atunci când nu mai suferim de nimic. Suferința presupune speranța de eliberare. Ea îți dă scop vieții. Și important în viață e să urmărești un scop, nu să-l atingi. Cine l-a atins este om mort. Vezi dumneata ciudățenia? (C. Petrescu). 3. Semnezi, nu semnezi, întrebi un apărător ori nu; declarația n-o mai poți retrage. Și având în vedere această declarație, eu aplic legea! Încât fă-mi plăcerea și prezintă-te la închisoare să execuți pedeapsa de trei zile cu care te-am onorat în numele legii-e minimum prescris, și te asigur că am fost foarte indulgent. (C. Petrescu). 4. Nicola și cu tovarășii lui se apropie de zid ca niște umbre; zvârl spre coama zidului scări de frânghie, se agață și trec dincolo, caii rămân legați de arbori. (M. Sadoveanu). 5. Pe fereastra vagonului priveam cum fulgii sporesc, cum se învârtesc, cum cad

apoi lin, cum țes pânză albă pe câmpii, până la pădurile negre de sub pâcla zării. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 4. Extrageți verbele la imperfect din textele de mai jos.

1. Dar vremea trecea cu amăgele și eu creșteam pe nesimțite; și tot alte gânduri îmi zburau prin cap și alte plăceri mi se deșteptau în suflet; și în loc de înțelepciune mă făceam tot mai neastâmpărat, și dorul meu era acum nemărginit; căci sprințar și înșelător este gândul omului, pe ale cărui aripi te poartă dorul necontenit și nu te lasă în pace până ce intri în mormânt. (I. Creangă). 2. Se simțea din cale-afară de străin într-o lume străină și fără nume... În târgul lui îl știau și pe toți îi știa. Așa neînsemnat, pirpiriu cum era, îl saluta birjarul, îl întreba din prag băcanul, foștii profesori traversau strada să se intereseze când pleacă, îngrijorați și ei să nu se prăpădească într-o asemenea urbe ticăloasă. (C. Petrescu). 3. Într-un timp când în Europa apuseană un Giordano Bruno murea pe rug pentru metafizica cu care înfrunta catolicismul, într-un timp când Spinoza era excomunicat de sinagoga iudaică și condamnat ca un câine de comunitățile creștine pentru filosofia sa, prin care identificarea pe D-zeu cu natura, într-un timp când, cu alte cuvinte, suna ceasul mare al panteismului, nu s-ar fi putut ivi, aici, în Transilvania, un panteism de factură creștină cu totul aparte? (L. Blaga). 4. Un călăreț cobora în trap liniștit spre sat, prin mângâierile vântului înserării. Potcoavele calului roib sunau rar și dulce pe șosea. (M. Sadoveanu). 5. Dintre livezi și dinspre căsuțele albe se ridicau stâlpi vineți de fum. (M: Sadoveanu). 6. Ciobănașul, când vedea, / Ce făcea? Se-ntorcea / Către ei și le zicea...(Folclor). 7. Din când în când se apleca, scormonea cu degetele tărâna, controla dacă semințele cad în cuiburi. (M. Cibotaru)

Exercițiul 5. Treceți verbele din paranteze la imperfect.

1. Târziu, când glasurile au amuțit și lămpile s-au stins pe rând

după perdele, în balconul de sus un singur om (a se plimba) cu pași apăsați. (A se opri) și (a se porni) iar. Țigara groasă de foi își (a aprinde) și își (a stinge) vârful roșu în noapte, ca un semnal de cale ferată. (C. Petrescu). 2. În vremea veche, de demult, demult, cerul (a fi) limpede, soarele (a străluci) ca un fecior tânăr, câmpii frumoase, împrejurate de munți verzi, (a se întinde) mai mult decât putea prinde ochiul, păduri tinere (a umbri) dealurile. (Al. Russo). 3. Vacanța de Crăciun (a se anunța) tristă pentru mine, ca pentru străini. (A privi) cărțile în care (a trebui) să uit singurătatea sau farmecul acestor sărbători de distracții și de banchete. (G. Bacovia). 4. Într-un timp, pe vremea ceea, pădurarul (a umbla) lângă mine cu ochii duși și cu fața brăzdată ca de un necaz mare. (A avea) ceva de la o vreme, mie nu-mi (a spune), dar (a băga) eu de seamă. (M. Sadoveanu). 5. (A sta) pe unul din aceste fotoliuri. Câteva umbre (a fost) agitând căldura sălilor, dansând. (G. Bacovia). 6. Erau zburătoare care-au plutit pe vânt cald deasupra piramidelor și mormintele vechiului Egipt și coboară din generații care au fost adorate. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 6. Identificați, în textele de mai jos, verbele la perfectul compus.

1. – Așa m-am realizat, veche prietenă. Pentru aceasta mi-am interzis orice pasiune în viață, orice sentiment, toate plăcerile, orice nebunie generoasă. N-am nevastă, n-am copiii, n-am prieteni. N-am știut altceva decât să mă așez atâtea ore la birou și să scriu, să scriu, să scriu. Am evitat tot ce mi se părea că m-ar putea sustrage de la misiunea mea. (C. Petrescu). 2. M-am bucurat sincer când am citit în ziare solemnitatea instalării dumitale la minister. (C. Petrescu). 3. S-a dus albastrul cer senin / Și primăvara s-a sfârșit – /Te-am așteptat în lung suspin, /Tu, n-ai venit? (G. Bacovia). 4. Popa a mâncat și a băut la praznic, a luat pomenile, iar calul roib

a rămas în grajdul lui Petrache. (M. Sadoveanu). 5. Porțile s-au deschis, calul a sforăit și a pornit ca un zmeu. (M. Sadoveanu). 6. Și-au fost făcut cuiburi în locuri ascunse și nestrăbătute, ș-au scos pui. (M. Sadoveanu). 7. Unde s-au abătut peste noapte sodom de paseri cu pliscul lung, venite anume pentru noi din depărtate smârcuri sudice. (M. Sadoveanu). 8. Și-au fost făcute cuiburi în locuri ascunse și nestrăbătute, acolo ș-au scos pui. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 7. Găsiți, în textile de mai jos, formele inverse ale perfectului compus.

1. – N-a venit încă. Sosise să stea numai două zile și tot dusu-s-a dus! Iar de atunci eu tot trec și-l tot aștept. Servitoarea crede că nu se mai întoarce până săptămâna viitoare. (C. Petrescu). 2. – Un bine nu e niciodată o piatră aruncată în baltă. Dar să revenim la vorba noastră. Întrebatu-te-ai cumva de unde mi-a venit ideea să te aduc aici? (C. Petrescu). 3. Cată-ți tu de cerul tău, / Și eu de pământul meu, /C-așa vrut-a Dumnezeu. (V. Alecsandri). 4. Trecut-au mulți ani de atunci. 5. Plecat-am nouă din Vaslui / Și cu sergentul zece. (V. Alecsandri). 5. Mers-au ura domnului, / Mers-au ura și lovit-au / Pe Iordache prăpădit-au! (Folclor). 6. Coborât-a, coborât-a / La masa bogatului, / În mijlocul satului / Cu noapte târzie / Un drumeț roagă să mâie. (Folclor)

Exercițiul 8. Identificați formele disociate de perfect compus. Spuneți care sunt elementele ce disociază aceste forme verbal.

1. O casă arătoasă, al cărui trecut avea să se răsfrângă și asupra noului proprietar, cum s-a întâmplat. (C. Petrescu). 2. Au și aflat răspunsul! Cei doi prieteni care s-au căutat și s-au regăsit pătrunși de gravitatea evenimentelor, purtau și ei grija țării și a zilei de mâine. (C. Petrescu). 3. La gară au fost suiți în vagoane și au tot mers zi și noapte câteva săptămâni la rând. (I. Druță). 4. N-a mai fost iarnă ca aceasta. 5. Ai prea exagerat lucrurile. 6. De l-am și văzut, / Nu

l-am cunoscut. (Folclor). 7. – Ia vino încoace, măi Păcală! / – Am și venit, cucoane. (Folclor)

Exercițiul 9. Subliniați verbele la perfectul simplu.

1. Vru să se ferească și acuma închise pleoapele, dar atunci întrebarea îi aprinse în suflet o flacără alba, în jurul căreia se înșiruiră toate gândurile vieții lui, de la crâmpeiele cele mai infima, ce-au murit în creier înainte de a se limpezi, până la cugetările grele, ordonate, mândre, pe care el le alesese cu încredere drept călăuze de viață. (l. Rebreanu). 2. Surâse îndată prin somn unui vis șăgalnic care-l descruntă figura osoasă și fină, cu profil de medalie. (C. Petrescu). 3. Expresul dispre București, cu ferestrele luminate, trecu frumos în zângăt de fiare. Aproape îl atinse. Aburul locomotive îl stropi: vântul îl fâlfâi hainele. Din vârtej se deslușiră umbre plecate la geamuri. (C. Petrescu). 4. Necunoscutul gemu din adâncuri. (M. Sadoveanu). 5. Munca, jos, în subterană, mi se păru suportabilă, numai Praful negru începu să mai supere. (M. Preda). 6. Uitași de masa, meșter mare, / Lumina-l striga, prânzu ia-l! (Gr. Vieru). 7. Deasupra, în cerul fără nouri, plutiră un timp doi vulturi, sciind cercuri contrare, cu aripile lor deschise. (M. Sadoveanu). 8. În liniște și-n lumina scăzută deodată apărură lângă stufuri bibelouri neclintite pe tablele verzi de frunze de nufăr. (M. Sadoveanu). 9. Tăcuți, ne făcurăm cuibare în mirosul subțire de flori uscate și rămasei privind asupra unui povărniș lung în pădurea rară. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 10. Receți verbele din paranteze la perfectul simplu.

1. Popa și primarul (a se așeza) pe câte un scaun. (M. Sadoveanu). 2. Apoi (a zâmbi- pers. 3), mă (a privi) cu ochii mici și veseli. (M. Sadoveanu). 3. A doua zi, pe la toacă, cum (a descăleca-pers. 1), Sandu (a se repezi) pe ușa crâșmei ca izbit de cineva și (a răcni) la un țânc de o șchioapă, care se pârjolea la soare.

(M. Sadoveanu). 4. Îmi (a pregăti) pușca, (a trage) încet cucoașele care șăcăniră de câte două ori fiecare. (M. Sadoveanu). 5. Când (a vedea– pers. 3) că m-am plictisit, că n-am ce-i face, iar (a începe) a vorbi ca jupân Avrum. (M. Sadoveanu). 6. Întremată, Eliza (a se apropia) de oglindă, se pudră frumos, ca să piardă urmele lacrimilor, (a-și orândui) șuvițele scăpate când please peste rampa scării și plecă. (V. Demetrius).

Exercițiul 11. Subliniați verbele la mai mult ca perfectul.

1. Murise un fel de cântăreț de la biserica din Sacor și îl chemaseră și pe popa Sofronie, care nu mai avusese de mult niciun mort, iar acum se bucură că mortul era într-un fel față bisericească și se gândea că se face o pomană mai omenească. (D. Săraru). 2. Amândoi vânătorii rămăseseră tăcuți, sub adăpostul de trestie, ascultând ușoarele zvonuri ale singurătății și așteptând razele amurgului. (M. Sadoveanu). 3. În luncile Siretului, într-un loc la marginea câmpiei, se arătaseră oameni pribegi, veniți de la miazănoapte, din depărtări necunoscute. (M. Sadoveanu). 4. Îl împresurasem vesel cu fel de fel de întrebări, cum aflase el niște sihle anumite, unde s-au abătut peste noapte odom de păsări cu pliscul lung. (M. Sadoveanu). 5. În liniște și-n lumina scăzută deodată apăruseră lângă stufuri bibelouri neclintite pe tablele verzi de frunze de nufăr. (M. Sadoveanu). 6. Tipărise cu doi ani în urmă un volum de nuvele lăudat de toată critica. Toți descoperiseră în el o mare speranță. Se oprise însă aici. (C. Petrescu). 7. Plecaseră și se pierduseră prin zăvoi de-a lungul fluviului. (Z. Stancu). 8. În Moldova se făcuse liniște. De acolo pornise vrajba; nu se încinsese ca peste Milcov; puține jafuri, pârjoluri și omoruri se făptuiseră, și iată că adormise totul. (V. Demetrius). 9. Totul se petrecuse foarte de mult, foarte departe, foarte strain. (C. Petrescu). 10. Totul se îndeplinise literă cu literă, cum au prevăzut planurile încă tuturor tăinuite. Nu-și dezvăluise jocul decât în parte, atât cât fusese nevoie. (C. Petrescu)

Exercițiul 12. Treceți verbele din propozițiile de mai jos la mai mult ca perfectul.

1. (A merge) încă mult timp, abia târându-și prin neîndurătoarea mare de flăcări a soarelui. (Z. Stancu). 2. Când (a ajuns) în dreptul căruțelor șatrei, camioanele scrâșniră și se opriră brusc. (Z. Stancu). 3. Fiindcă turcii (a pustii) și (a prăda) toată țara până la hotarele Ardealului, luând mai multe mii de robi, o cătățime nenumărată de vite ce (a se vinde) la mezat și atâta pradă încât (a încărca) cu dânsa ca la 10 mii cară, vezirul puse la intrarea podului un inspector și un scriitor, însărcinându-i a cere de la negustori care duceau dobitoacele și celelalte mărfuri și lucruri cumpărate legiuitul. (N. Bălcescu)

Exercițiul 13. Clasificați în coloane diferite verbele la imperfect, la perfectul compus, la perfectul simplu și la mai mult ca perfect.

1. Mai văzuseră asemenea schimbări ale acestor locuri și altă dată. Nimic nu era nou. Totul a mai fost. (C. Petrescu). 2. Se scurseră șase zile și șase nopți de când căruțele lungi, cu coviltir, trecură fluviul. (Z. Stancu). 3. Pornirăm cu luntrea, intrarăm încet în stufării. (M. Sadoveanu). 4. Când mă întorsei, crâșmarul se uită cu coada ochiului în torba mea goală. (M. Sadoveanu). 5. Mâncase și ea din bureții aceea, se îmbolnăvise greu, ajunse în gura morții. (I. Agârbiceanu). 6. Din ziua aceea de seceriș, când plânsese pe miriște fiindcă frații îți bătuseră joc de el, înțelese că într-adevăr tatăl său era un tată din aceia pe care un copil, ca să i se îndeplinească dorința, trebuie să-l sâcâie mereu cu același lucru. (M. Preda). 7. Dintr-un lucru de nimic se învrăjbiseră fără de veste câteva mii de oameni care trăiseră mai înainte în bună înțelegere, iar ziua următoare brajba s-a-ntărit fiindcă pornirea pătimașă trece de la om la om. (I. Slavici). 8. Fântânile de pe marginea drumului fuseseră parasite și astupate, iar satele se întâlneau și mai rar decât fântânile. (Z. Stancu). 9. Era mulțumit de tot ce făcuse, de tot ce

aflase și ce aștepta. (C. Petrescu). 9. De când se știu poveștile, Feții-Frumoși s-au bătut, s-au urât și s-au întrecut cu zmeii. (Basme)

Exercițiul 14. Subliniați, în contextele de mai jos, verbele la viitorul I.

1. Acum când va sfârși scrisoarea, va ști că mâinile care au scris-o nu vor mai rupe-o și nici ochii nu vor mai vedea-o, pentru că mâine pe vremea aceasta capul lui va fi îngropat în pământ sau va atârna undeva, iar mintea lui, care își va da seama de toate acestea, mâine nu va mai naște niciun gând, ci va fi o grămăjoară de creieri morți, năpădiți de sânge închegat. (L. Rebreanu). 2. De va ședea lungit pe iarbă, la poalele unui codru, de va sta pe picioare, răzimat într-un toiag, lângă o turmă de oi, de va sălta în horă vesel cu pletele în vânt, de va coborî pe o cărare de munte, cu durda sa pe spinare, de se va arunca voinicește pe un cal sălbatic, de va cârmui o plută pe catarguri pe Bistrița sau pe Olt… – te vei minuna de fereasca frumusețe a prozei lui și te vei încredința că un zugrav n-ar putea nicăieri să-și îmbogățească albumul mai mult și totodată mai lesne decât în țările noastre. (V. Alecsandri). 3. Vor sta până târziu după miezul nopții, să-și istorisească amintiri, să înjghebeze un plan metodic de ofensivă. Mâine va închiria o camera strâmtă cât să cuprindă un pat, o masa de scris, un scaun și un raft de cărți. (C. Petrescu). 4. Se va așterne fără întârziere la lucru. Teofil Steriu îi va deschide ușa unei redacții de revistă literară. În câteva luni, toți vor ști să-l prețuiască pentru ceea ce simte clocotind în el, cutezător și proaspăt, puternic și generos. (C. Petrescu). 5. Va merge la Mirel Alcaz, va merge la Teofil Steriu și va pretinde ceea ce până acum ceruse modest și timid. (C. Petrescu)

Exercițiul 15. Treceți verbele din paranteze la viitorul I.

1. Acum (a fi) altceva! Facem un ziar independent. Un ziar de luptă. Acolo (a semna) cu numele întreg, fiindcă nimeni nu mă

mai impiedică să-mi apăr ideile mele. (C. Petrescu). 2. Astăzi (a trebui) să-mi cumpăr din oraș nu numai de-ale mâncării, (a trebui) să-mi cumpăr și o pălărie de paie, o pălărie cu margini largi, o pălărie boierească să mă ferească de soare. (Z. Stancu). 3. Dacă nu-l (a birui) pe Ariston acum, (a fi nevoit) să asculte de vechea lege a șatrei și să i-o dea pentru totdeauna pe Lisandra. (Z. Stancu). 4. Hai să ieșim. Tu (a ține) locul lui Lev Nicolaevici, în vreme ce fotograful (a-și instala) aparatul și când totul va fi gata, Lev Nicolaevici (a veni) numai și (a se așeza) în locul tău. (I. Druță). 5. Am hotărât. (A părăsi) curtea chiar în noaptea asta, (a pleca) imediat cum numai (a se putea). (I. Druță). 6. (A pune-pers. 1, pl.), alți pomi, mai roditori, (a crește-pers. 1, pl.) alt grâu mai dulce, (a faceăpers. 1, pl.) alte case, mai frumoase. (Gr. Vieru)

Exercițiul 16. Identificați formele inverse ale viitorului I și analizați structura lor.

1. Cu ochii urmări-voi țărmul, topindu-se ca noru-n zare, / Și ochii lăcrima-vor poate / Trei lacrimi reci și călătoare, / Iar eu pe țărm / Mâhnit privi-voi vaporu-n repedele mers, / Și-nțelegând că-mi ești pierdută, / Te-oi plânge-n ritmul unui vers. (I. Minulescu). 2. Mâine pleca-vom spre stele, / Dar tot la tine am să vin. (GR. Vieru). 3. Știu: cândva la miez de noapte / Ori la răsărit de soare / Stânge-mi-s-or ochii mie / Tot deasupra cărții sale. (Gr. Vieru). 4. Găsind pe masă vinul lăsat de Inimă alături de pâinea adusă de Spirit, poezia bucura-se-va egal de amândouă darurile. (Gr. Vieru). 5. Mai trăiește la mine, / Sfântul grai să-l ascult, / Albei tale lumine / Închina-mă-voi mult. (Gr. Vieru). 6. Mă rog de tine, codru, / Căci anii tăi tot fi-vor. (Gr. Vieru). 7. Ah, idee-ndrăzneață, / Îmbătrâni-vei și tu. (Gr. Vieru). 8. Această lună lină / De nu va răsări, / În locu-i răsări-va / Lin chipul maică-mi. (Gr. Vieru). 9. Dar cine, cine, dulceo, / Iubi-te-va mai drag? (Gr. Vieru). 10. Mai spre seară, da-va domnul, vă voi petrece la drum. (I. Druță). 11. Sorbi-vom cu sete

din cupe de aur / Iubirea topită-n albastrul ceresc! (I. Minulescu). 12. Și lumea te va blastema, / Că-l blestem făptuirea ta! / Voi merge, pașă, să cerșesc, / Dar mila voastră n-o primesc. (G. Coșbuc). 13. Pleca-voi, ah! Pleca-voi, luând urmele tale, / Să te-ntâlnesc ferice, să te culeg în cale / Să fiu al meu și numai al meu. O! mândre soare. (V. Alecsandri)

Exercițiul 17. Subliniați verbele la viitorul II (registrul colocvial)

1. – Ce ai bre? Ce naiba, parcă tot îți ninge și îșsi plouă! Toate au să se rezolve. Ți-o garantez eu./ Garanțiile tale... În zece zile n-am să am ce mânca... (C. Petrescu). 2. – Am să te spun lui maman. Nu te mai iau niciodată cu mine. Mă compromiți. Și eu am să te spun lui maman că acostezi pe stradă domni cu căciulă brumărie. Să văd cum ai să te explici? (C. Petrescu). 3. Pământ chinuit, te-a iubit legea... când te va ierta domnul? (Al. Russo). 4. N-o să fiu biruită vreodată. (Z. Stancu). 2. De altceva trebuie să fi fost vorba. Dar ce anume? O să afle. Chiar mâine dimineață o să afle. Acolo, la oraș o să afle. (Z. Stancu). 5. – O să se ducă vestea ca de popă tuns. Ce mai cinste și pe Sultănica. Obraz smerit, suflet ascuns. (B. Șt. Delavrancea). 6. – Dar unde ai fost, omule? În veci n-o să-ți vii în fire. Iar ai visat. (B. Șt. Delavrancea). 7. Și voi o să fiți odată mari, și voi o să vedeți atunci cât farmec, câtă gălăgie e în vârsta asta a voastră, când treceți din brațe în brațe, din mângâiere în mângâiere, când profesorii se ostenesc pentru voi și părinții vă poartă grijile și nu vă lasă decât una singură vouă: grija școalei. (I. A. Bassarabescu). 8. Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să umple cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi. (M. Eminescu). 9. Dară pe calea ce-ai deschis / N-oi merge niciodată. (M. Eminescu).

Exercițiul 18. Găsiți, în frazele următoare, formele de viitor anterior.

1. Te asigur că dintre toți oamenii cu pălărie neagră și cu pardesiu cenușiu câți sunt în acest București, tocmai acesta are să intre și el în cafenea ori în berărie, tocmai el are să se așeze la o masă și, deschizând un ziar, n-are să ceară plata decât după ce vei fi sunat dumneata să faci plata. (C. Petrescu). 2. La urma urmei, nu era nicio grabă, putea Titi să se însoare cu Ana și mai târziu, după ce-și va fi luat licența și va fi dobândit un nume și o clientelă. (V. Demetrius). 3. După ce veți fi trecut pe lângă casa lui Ion Creangă și veți fi pășit peste apa subțire a Ozanei, veți băga de seamă că se vorbește mai puțin despre Ceahlău. (G. Bogza). 4. Voi fi bătrân și singur, vei fi murit demult. (M. Eminescu). 5. După ce te voi fi trecut și apărat / De fiarele mici, de gâzele de un carat, / De șarpe, de lanțuri și de metale / Vegetale, /O să mă lași să-ți pui inele pe mâini, brățări pe picioare / Și alte veșminte dogorâtoare. (T. Arghezi)

Exercițiul 19. Subliniați, în contextele de mai jos, verbele la modul indicativ, determinând timpul lor.

1. Dacă n-ar fi fost miriștea locurilor sau urmele roților de căruță, uscate adânc în pământul drumului, care arătau că pe aici au fost oameni, s-ar fi zis că porumburile au crescut singure, că au fost părăsite, că nimeni n-o să mai calce vreodată pe aici. (M. Preda). 2. Tu ai o judecată rece și vei ști să-mi descrii toată natura vizionară și înșelătoare a lucrurilor lumești, de la floarea ce cu naivitate minte prin haina ei strălucită că e ferice înlăuntrul gingașelor sale organe până la omul, ce se acopere cu vorbe mari, cu o ipocrizie vecinică, care ține cât istoria omenirii, acel sâmbure negru și rău, care-i rădăcina adevărată a vieții și a faptelor sale – egoismul său. (M. Eminescu). 3. Nu vreau să spun că toți maniacii au viață interioară, dar țin să afirm că, după părerea mea, după câte am

înțeles de pe unde am fost, orice om cu viață interioară trebuie să-și organizeze traiul de toate zilele, să și-l simplifice pe baza câtorva deprinderi sistematice, manii le numesc ceilalți, care-l scutesc de atenție exterioară, de explicații și de pierdere de timp/ (C. Petrescu). 4. S-a posomorât privind spre umbra neagră a hanului, și-a potrivit toiagul la subsuoară, sprijinindu-se în el după obiceiul ciobanilor, apoi s-a întors spre noi și și-a plimbat ochii în jur fără să ne vadă, căci privirea lui dintr-o dată se scufundase în alt timp. (M. Sadoveanu). 5. Umbrele căzuseră de mult peste grădină. (I. Agârbiceanu). 6. Trei zile bătuseră vânturi sunătoare de miazăzi, pământul se zbicise, și-n dumbrăvioara din marginea satului, la malul Siretului, începuseră să înflorească galben salcâmii. (M. Sadoveanu).7. Câte a văzut Dunărea și câte o să mai vadă. (Z. Stancu). 8. Am fost luat direct din somn / la treaba asta neînțeleasă / și tu, mană, nicicând n-ai să mai știi / încotro fiul tău a dispărut fără să lase-o urmă. (I. Alexandru). 9. O să mor de-atâta dor, / puiule ușor, / O să joc de rup nădrag, / măi, puiule drag. (Folclor)

Modul conjunctiv

Exercițiul 1. Identificați, în contextele de mai jos, formele de prezent conjunctiv.

1. Dacă Herș crede că în ziua de azi își poate hrăni cineva copiii cu dreptate, n-are decât să meargă el la tribunal, să capete dreptate, și dreptatea aceeea s-o aducă în pachet acasă și s-o dea de mâncare la copiii. Să văd dacă poate el sătura nouă guri cu dreptate. (C. Petrescu). 2. Aud încă o clipă șoaptele gâștelor, fără să le văd, în fundul cotului de baltă joacă rae, în stropi. (M. Sadoveanu). 3. Cu multă răbdare și blândeță abia am izbutit să nu-l prăpădesc prin ogoarele de păpușoi. (M. Sadoveanu). 4. Deci, zăvoaiele cu ascunzișuri și perdele de lozii sunt neapărat trebuitoare ca să poți împușca rațe. (M. Sadoveanu). 5. Mă lăsară-n pace, ca să cânt în lume, / Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume / Și de steaua mea… (M. Eminescu). 6. Să te-ntâlnesc ferice, să te culeg în cale / Să fiu al meu și numai al meu. O! mândre soare. (V. Alecsandri). 7. Toți, domnule, toți câți i-am cunoscut nu visează să facă altceva decât ceea ce au făcut părinții lor. Să ajungă, să se căpătătuiască, să se slujească de diploma, ca să se poată plimba pe Calea Victoriei într-un automobile al lor și să fie invidiați de cei care umblă pe jos. (C. Petrescu). 8. Popa începu să mormăiască și să răscolească filele unsuroase ale cărții. (M. Sadoveanu). 9. Atunci își strânsese mâinile să vadă dacă mâinile îi erau sau nu amorțite. (Z. Stancu). 10. Avem poruncă să ajungem la oraș în zori și trebuie să ajungem în zori. (Z. Stancu). 11. – Să îndrăznești, să riști, să lupți, nu să vegetezi la biberonul bugetului, aceasta ar fi droit-o eu, care sunt femeie și cu posibilități reduse, spunea întotdeauna Cecil, cu un ton agresiv. (C. Petrescu). 12. Să las să treacă câteva zile, căci azi a început să plouă și de-abia văd ce scriu. (G. Bacovia)

Exercițiul 2. Restabiliți forma obișnuită a conjunctivului.

1. De aceasta mi-s dragi Bucureștii și de aceasta îi urăsc, arză-i focul. (C. Petrescu). 2. – Biiine, tată, biiiine ... dar știi...o, bată-i

focul de copii! (B. Șt. Delavrancea). 3. Ciobănaș cu oile, / Bată-mi-te ploile! (Folclor). 4. Ard-o focul bogăție, / Am gândit că-i boierie... (Folclor). 5. Cine jale n-are-n lume, / Trudească-se pân-la mine, / Că i-oi face și lui bine. (Folclor). 6. Bată-l norocul să-l bată, / Cine m-a scris în armată! (Folclor). 7. Cine iubește și lasă, /Blestemați să n-aibă casă; /Aibă casa cucului, / La mijlocul codrului. (Folclor). 8. Mândră, mândră, draga mea, / Ajungă-te jalea mea. (Folclor). 9. Hm! Bată-vă norocul să vă bată!- zice Păcală. (Folclor). 10. Mă lăsară-n pace, ca să cânt în lume, / Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume / Și de steaua mea... (M. Eminescu)

Exercițiul 3. Identificați, în contextele de mai jos, formele de conjunctiv cu forma disociată. Spuneți care sunt aceste elemente.

1. Da să te ferească Cel-de-sus de gura satului și de pizma celor vinovați și răi! (B. Șt. Delavrancea). 2. Să tot aștepți ca, din cultura secolului, să prinzi un ce tot mai mult, când interesante actualități par a fi fugit în trecut, este a te apropia, fără să știi, de inacțiune. (G. Bacovia). 3. Și ce să mai fac eu, ce? /Că scăpare nu mai e? (Al. Macedonscki). 4. Tot mai bine să muncești, / Orice gând să-l împliniți, / Să trăiți, să tot trăiți / Și ca merii să-nfloriți. (Folclor). 5. Du-mă, bade, du-mă iară / În poiana cea rotată / Să mai fiu ce-am fost odată. (Folclor). 6. Mări, se vorbiră, / Ei se sfătuiră, / Pe la apus de soare / Ca să mi-l omoare / Pe cel moldovean... (Folclor)

Exercițiul 4. Subliniați, în contextele de mai jos, formele de perfect conjunctiv.

1. Să fi auzit vestea, s-ar fi dus numaidecât la ea. 2. Să fi plouat, recolta ar fi fost mai bună. 3. Să fi știut că va ploua, mi-aș fi luat umbrela. 4. Vreo patru ani nimeni s-o fi văzut, nimeni să fi auzit de dânsa. (I. Druță). 5. Să fi învățat mai bine, ai fi luat o notă mai bună. 6. Auzise bine numele lui. Vântul să fi fost? (B. Șt. Delavrancea). 7. Se prea poate. Nu zic ba... Cu condiția că țăranul să fi fost într-

adevăr harnic și întreprijzător. (L. Rebreanu). 8. Să fi avut un copil, i-ar mulțumi și acum lui Dumnezeu. 9. M-am temut să nu fi făcut vreo prostie. 10. Ne-am fi bucurat să ne fi întrebat și pe noi. 11. Am pus condiția cu participanții să fi câștigat în trecut un premiu. 12. Poate să fi fost pe la cântători, când urletele vijeliei începură a-și scoborî glasul și zbuciumul codrilor a se mai potoli. (C. Hogaș)

Exercițiul 5. Identificați elementele care disociază forma de perfect conjunctiv.

1. De alfel, chiar să-mi fi căzut o carte de-a dumitale, n-aș fi avut răgaz să o citesc. (C. Petrescu). 2. Să ne fi ghicit ea limba, graiul, stând acolo pe muchia ceea de deal? S-o fi prins vreunul în lanțurile pătărăniilor sale. (I. Druță). 3. Umbla veștezit și abătut Onache, pentru că una e să nu ai noroc, și alta e să-l fi avut și să nu-l mai ai. (I. Druță). 4. Aș fi vrut să mai fi cântat o dată. (D. Irimia). 5. Să-l tot fi așteptat vreo oră, însă în zadar, el n-a venit.

Exercițiul 6. Subliniați verbele la modul conjunctiv și determinați timpul lor.

1. De silă, de milă fu nevoit a mai aștepta încă un an, ca să facă și voia fiului său celui mijlociu care cerea cu strădunță de la tatăl său ca să-l lase pe dândul să pândească și să lege că el va prinde pe hoții care îi făceau atâta întristare. (P. Ispirescu). 2. Să fi trecut vreo zece ani de când îl văzuse mătușa în casa tatălui său. (I. Druță). 3. Auzisem eu din oameni că dacă vrei să nu te muște câinii și să te lase în pace, cum îi vezi că sar la tine să te tupilezi jos la pământ și să-i lași să te latre cât le place, fără să te urnești din loc, căci ei bat cât bat și de la o vreme pe părăsesc și se duc. (I. Creangă). 4. Să nu te obișnuiești cu nimic, să fii antipodul statorniciei, să nu-ți legi eul de toate micile lucruri din care e făcută viața noastră, să știi că astăzi nu va fi ca ieri, că nu vei vedea aceleași priveliști prin geamurile tale, cu ochii tăi vor privi tot alte decoruri, să asculți

de forța obscură care te mână, și să mergui înainte mereu, fără să regreți nimic. (D. Anghel). 5. Să fi știut eu că acolo-i și Nistru, acolo-i și Soroca. (I. Druță). 6. De dorul cu și de-al cui drag / Să-mi plângă sufletul pribeag. (G. Coșbuc)

Exercițiul 7. Identificați verbele care se combină cu un verb la modul conjunctiv.

1. Numai fratele Gică știe să rezerve prietenilor asemenea surprize. Doream de mult să te cunosc mai de aproape și să stăm de vorbă mai pe îndelete. (C. Petrescu). 2. – De acum încep să prind viață, spuse Ion Ozun. (C. Petrescu). 3. Cât timp nebuniile lui erau inofensive, mai mergeau. Îl priveau numai pe el. Dar oricum, când începe să ne compromită, a ajuns o situație intolerabilă. Ar trebui să luați măsuri. Sau mata să-l chemi și să-i vorbești omenește. Sau popa să-l cheme și să-i interzică pur și simplu. (C. Petrescu). 4. Am nevoie în astă-seară să-mi amintesc. Apoi să uit. (C. Petrescu). 5. Copilul trebuie să înțeleagă de la început că viața omului atunci e mai prețioasă când urmărește un ideal! sfârși Bologa patetic. Datoria noastră părintească de abia acum începe! Trebuie să ne dăm toate silințele ca să facem din odorul nostru un om cu caracter. (L. Rebreanu). 6. Putea să fie și umbra unui bărbat, a unui soldat în manta lungă. (I. Agârbiceanu). 7. Și dacă el nu vrea să știe nici acuma, de toate acestea? (C. Petrescu). 8. M-am întrebat atunci, cum ar putea un om să judece drept situații, în care niciodată nu s-ar putea el însuși afla? (M. Isanos)

Modul condițional-optativ

Exercițiul 1. Identificați, în textele de mai jos, verbele la prezentul condițional-optativ.

1. Numai de am găsi camere la hotel. Și numai de-ar sosi mai repede vagonul cu mobile, să ne putem aranja casa, își repetă Elena Lipan îngrijorarea care-o muncise tot timpul, cu o săptămână încă înainte de plecare. (C. Petrescu). 2. Astfel, soarta copiilor s-ar ușura printr-o singură semnătură a unei văduve avare, care n-a făcut niciun bine în viață. Ea și Const ar aștepta bătrânețea și pensia cu sufletul împăcat., bucurându-se de îndestularea și fericirea altora. În fața oricărei judecăți, oricât de aspre, s-ar prezenta senină. (C. Petrescu). 3. Ei, de-ar fi lumea cum ar trebui să fie, până în ziua de azi săracii și-ar mai îndulci necazurile la zile mari, iar bogații cei lacomi ar mai primi câte un bobârnac din Paște în Crăciun. (B. Șt. Delavrancea). 4. Dacă am cânta odată /Toți ai globului copii, /Ar suna pe cer și luna. / Și luceferi argintii. (GR. Vieru). 5. Dacă aș avea două inimi, una aș vra să gândească. (Gr. Vieru). 6. Aș vrea să-și spun că și mai târziu, și într-altă parte, am văzut că lucrurile se întâmplă tot așa, dar ar fi nevoie de oarecare precizări și simt că nu mi-ar mai ajunge respirația, că aș ocoli prea mult. (C. Petrescu). 7. Dacă ar putea cineva citi în sufletul tuturor ofițerilor, s-ar îngrozi de ceea ce ar descoperi. (L. Rebreanu). 8. Astăzi chiar de m-aș întoarce / A-nțelege n-o mai pot.../ Unde ești copilărie, / Cu pădurea ta cu tot? (M. Eminescu). 9. Într-o limbă barbară / Ți-aș spune povești dintr-o țară. / Vorbele, ca o țărână / Din șesurile ei, ți le-aș presăra pe mână, / Și-n lacrimi se vor trezi / Apele țării dinspre miazăzi. (T. Arghezi). 10. Iar de s-ar arăta el gata să le vină de petrecanie acestor uriași, împăratul l-ar răsplăti pe măsura faptei lui vitejii și i-ar da de soție pe singura lui fiică. Și o sută de călăreți i-ar sta oricând în preajmă. (Frații Grimm)

Exercițiul 2. Identificați formele inverse ale prezentului condițional-optativ.

1. Iar nu găsesc chibriturile, fir-ar al dracului de chibrite și plesni-i-ar rânza zgârciobului de chir Panaioti cu economiile de lumină! (Cezar Petrescu). 2. Arde-ar focul curțile, / Cum mi-au rămas copiii; / Arde-ar curțile cu pară, / Copilași-s fără mamă. (Folclor). 3. Dar-ar Domnul Dumnezeu, / Să fie pe gândul meu. (Folclor). 4. Vine, veni-i-ar numele!... grăi Miu, și-și potoli necazul, sărutând-o pe obrajii ei bălai. (B. Șt. Delavrancea).

Exercițiul 3. Analizați forma inversă a prezentului condițional-optativ în exemplele de mai jos. Scoateți pe două coloane verbele pronominale și verbele nepronominale.

1. Ah, vedea-l-aș de-acum că pricepe, / Să strice ca voi jucăriile! (Gr. Vieru). 2. Frunză verde de alun, / Face-te-ai grâule, bun. (Gr. Vieru). 3. Două drumuri strâns în tot – / Alb și verde – / Împleti-le-aș și nu pot. (Gr. Vieru). 4. Această punte, doamne, / De se va prăbuși, / Întinde-s-or în locu-i / Mâini două-a maică-mi. (Gr. Vieru). 5. Rupe-mi-s-ar inima / Nu că hoții m-ar fura, / Dar că hoții m-ar ara / Și tot ei m-ar semăna. (Gr. Vieru). 6. El trunchiului smulge-te-ar / și-n pădure duce-te-ar, / ah, creangă de măr? (Gr. Vieru). 7. Măi, sărace, sărăcilă! / Face-mi-aș de tine milă... (Folclor). 8. Mânca-v-ar pământul / Și v-ar duce vântul... (Folclor). 9. Cucule cu pană sură, / Mușcă-ți-ai limba din gură. (Folclor). 10. Cine-a stârnit cătănia, / Mânca-i-ar casa pustia... (Folclor). 11. Lună, lună, stea vicleană, / De ce dorurile mele / Spusu-le-ai la alte stele? (Folclor). 12. Dorule, ardă-te-ar focul, / Mi-ai făcut fața ca socul, / Dorule, ardă-te-ar para, / Mi-ai făcut fața ca ceara. (Folclor). 13. Frate, frate, băiețaș, / Voios parul da-ți-l-aș, / Dacă-ai face tu din el / Buzdugan de voinicel (Folclor)

Exercițiul 4. Treceți verbele din paranteze la prezentul condițional-optativ.

1. Când merge, saltă puțin și se mlădie. Trup omenesc de nu (a fi), (ase frânge). (B. Șt. Delavrancea). 2. Soarcă, soacră, poamă acră, / De (a se coace) cât (a se coace), / Dulce tot nu (a se face). (Folclor). 3. Când (a ști) maica de toate, / (a veni) la miez de noapte / Și (a mă întreabă) de toate. (Folclor). 4. Dorul meu de (a-l cânta), / Dealuri că (a se răsuna). / De pe deal și până-n vale, / (a se umple) toate de jale. (folclor). 5. Dacă (a juca) odată / hora noastră de la sat, / (a se cutremura) pământul / Ca un pom ce-i scuturat. (Gr. Vieru)

Exercițiul 5. Identificați forma disociată a prezentului condițional-optativ și găsiți elementele care disociază această formă.

1. Doină, doină, cântec dulce, / Când te aud, nu m-aș mai duce. (Folclor). 2. Cine jalea mi-ar lua, / Eu cămașa lui i-aș da, / C-o cămașă mi-aș mai face, / Jale-n lume n-aș mai trage. (folclor). 3. Asftel de cărți aș tot cumpăra. (D. Irimia). 4. Fă, armăsăroaicelor, legați-vă câinele, mânca-l-ați fript! (M. Preda)

Exercițiul 6. Subliniați, în textele de mai jos, verbele la perfectul condițional-optativ.

1. De mi-ar fi lăsat barim pisica și câinele, poate că mi-ar fi curs mai puține lacrimi pe declinările latinești, învățate de spaimă ca să nu deschiză asupra mea ochii recio și răi, profesorul neclintit... în jețul catedrei. (B. Șt. Delavrancea). 2. Și de m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de la casă, ca pe un străin, tot n-aș fi rămas așa umilit în fața ei, ca atunci când m-a luat cu binișorul. (I. Creangă) 3. Trenul lăsase în urmă o cotitură și vagonul se clătină parc-ar fi fost să-și piardă echilibrul. (L. Rebreanu). 4. De s-ar fi întâlnit în mijlocul străzii, pietriș, în plină lumină a zilei, ar fi trecut fără să recunoască foștii tovarăși de bancă din

anii universității, din care pentru el nu supraviețuia nici cenușa. (C. Petrescu). 5. O singură luminiță afară, dincolo de geam; becul reflectat de sticlă, călătorind alături de dânșii, suspendat în aerul negru și atât de aproape și atât de clar, încât ar fi crezut amândoi că e destul să coboare fereastra și s-o atingă cu mâna. Dar dacă ar fi coborât geamul, luminița – părelnica amăgire a ochilor – ar fi dispărut și ea; iar dincolo n-ar fi rămas decât întunericul nepătruns și amenințător. (C. Petrescu). 6. Totul era în regulă. Nici n-ar fi visat un om mai potrivit planurilor sale. (C. Petrescu). 7. Dacă ar fi suflat vântul, ori măcar ar fi adiat, pădurea de porumb ar fi foșnit și ar fi sunat ca o pădure adevărată. (Z. Stancu). 8. Cine ar fi putut să tulbure atâta melancolie și iubire? (B. Șt. Delavrancea).

Exercițiul 7. Găsiți predicatele, în propozițiile de mai jos, și spuneți prin ce sunt exprimate.

1. Aici, la acest ceas al dimineții, tăcerea ar fi fost deplină, dacă din când în când nu s-ar fi auzit, venind de departe, țăcănitul ritmic al secerătoarelor care doborau grâul copt și înalt. (Z. Stancu). 2. Toare ar fi fost cum ar fi fost. Toate ar fi fost bine, dacă nu și-ar fi arătat războiul fața. (Z. Stancu). 3. Cerul ar fi rămas cu desăvârșire pustiu, dacă din când în când nu ar fi sost brăzdat de ulii, de ereți, de hultani. (Z. Stancu). 4. Arșița cumplită de miez de vară1 Dacă ar pica ploaia! Dacă s-ar umple măcar pentru câteva ore de nori negri golul dintre cer și pământ! Dacă ar fulgera și ar tuna! (Z. Stancu). 5. Trecătorii se opreau să ridice pălăriile, mulți nu știau cine e mortul și nici n-ar fi știut mai mult dacă i-ar fi aflat numele, pe urmă porneau cu pasul viu spre viața lor. (C. Petrescu)

Exercițiul 8. Treceți verbele din paranteze la perfectul condițional-optativ.

1. E tot ce (a pune) eu în lege, dacă legea (a fi) a mea. (C. Petrescu). 2 – (A regreta) toată viața dacă nu (a încerca) și acest

ultim mijloc, se ridică Sabina, întinzându-i mâna. (C. Petrescu). 3. Trăim în funcție de curba salariilor și vom muri în funcție de curba pensiilor. Poate și eu, și tu am fi fost capabil de altceva și (a merita) altceva. (C. Petrescu). 4. Dar dacă (a privi) sub fața albă de masă, Ana (a observa) poate cu mirare că mâna bărbatului era încleștată cu unghiile de genunchi, așa cum oamenii își înăbușă o durere a sufletului cu altă durere a cărnii. (C. Petrescu). 5. Dacă cineva (a vedea) acea singurătate interioară în care se afla Marieta, (a privi) ca și dânsa odaia ce părea că așteaptă să găzduiască pe noul venit. (G. Bacovia)

Exercițiul 9. Treceți verbele din paranteze la condițional-optativ (prezent sau perfect).

1. Închipuiește-ți ce (a fi) când (a se uni), printr-o organizație perfectă, sforțările mentale ale tuturor oamenilor spre aceeași țintăp! (L. Rebreanu). 2. Ei bine, (a exista) oare necunoscutul dacă două miliarde de kilograme de materie cenușie, într-un avânt comun, (a porni) asaltul porților închise? (L. Rebreanu). 3. (A fi) neonest din partea-ți, dacă (a folosi) împotriva intereselor mele, ce ți-am încredințat ca o dovadă de prietenie. (C. Petrescu). 4. Atunci, ca deșteptați dintr-un vis, (a găsi) țara noastră vrednică de ceva! (Al. Russo)

Exercițiul 10. Examinați verbele la perfectul condițional-optativ și spuneți cu ce pronume se construiesc formele lor.

1. Dar dacă nu m-ar fi privit așa de adânc; O privire fixă mă amețește. Dar dacă mi-ar fi spus ea mie ce-aș fi voit să-i spui ei? Dar ce curaj mi-ar fi trebuit? Cum aș fi mărturisit unchiului meu. (B. Șt. Delavrancea).2. Mi-ar fi părut rău, dragă prietene, dacă vreodată ai fi socoti convorbirea noastră din astă-seară, drept altceva decât este. (C. Petrescu). 3. Un scriitor de literatură nu l-ar fi putut născoci. I s-ar fi părut prea deocheat. Citit într-un roman, ar fi silit lectorul să clatine din cap cu neîncredere și să zvârle cartea cât colo.

(C. Petrescu). 4. Cerul plin de stele se clătină ca un corp uriaș căruia i s-ar fi rupt toate încheieturile. (Z. Stancu). 5. Nici nu mi-aș fi închipuit în ce măsură realitatea depășește imaginația scriitorilor. (C. Petrescu)

Exercițiul 11. Subliniați verbele la modul condițional-optativ și determinați timpul lor.

1. Chiar dacă valea n-ar fi plină de huietul ei industrial, chiar dacă de la un deal la altul n-ar trece linia funicularului și din adâncimea pământului ascensoarele n-ar zvârli afară cohortele negre, dacă n-ar fi aici decât munții, apele și pădurile și încă întâlnirea acestor oameni ar fi un spectacol deosebit, capabil să surprindă și ochiul și spiritul. (G. Bogza). 2. Dacă ar exista diavolul, duhuri rele, tot ce poate fi mai dușman oamenilor, și ți s-ar da douăzeci de minute în care să-și dezlănțuie toată ura, încercând să-i nimicească, sunt sigur că n-or folosi alte mijloace, că n-ar putea da dovadă de o mai sălbatică sete de distrugere! (Geo Bogza). 3. Aș fi vrut să-i pun din nou în vedere că nu trebuie să intre și să rămână la mine când nu sunt acasă, dar mi s-a părut că mâna mea i-ar sfărâma nervii, că l-ar deprima ca o insultă nemeritată. (C. Petrescu). 4. Dacă el s-ar fi gândit mai bine la nestatornicia și ticăloșia lucrurilor omenești, negreșit că s-ar fi oprit aici, și ar fi petrecut o viață liniștită și dulce, dar el era ambițios și ambiția nu are margini. (N. Filimon)

Exercițiul 12. Treceți verbele din paranteze la modul condițional-optativ.

1. Și de ce nu (a se duce)? (B. Șt. Delavrancea). 2. N-(afi) mai scumpă vremea sleindu-se-n tăcere / Decât bătută-n clopot de glas fără durere? (T. Arghezi). 3. – Uite ce e, drăguță, dacă nu te superi, (a se ruga) pentru un pahar cu apă. (I. L. Caragiale). 4. Ce-(a fi) de mâine dacă (a ne declara) toți slabi și nefericiți? (C. Petrescu). 5. Of! De-(a veni) iarna, să te mai dau odată la școală undeva.... (I. Creangă)

Modul prezumtiv

Exercițiul 1. Identificați, în enunțurile de mai jos, verbele la prezentul prezumtiv.

1. – Asta-mi place la tine, Jane. Dai fiecăruia ce e a lui. Te vei fi pricepând tu la literatură. Dar în trei chestii te lași pilotat de mine. În materie de teatru, de crăvăți și de București. (C. Petrescu). 2. Ce față o fi având? Bărbații nu plâng. (V. Demetriu). 3. Voi fi știind eu carte...., dar uite, că-mi pierd banii din cauza dumitale. Mă gândesc să mă retrag. (C. Perescu). 4. Nu știu ce-o fi scriind despre ele în cărțile dumitale, dară până una-alta, văd că progresul le-a pus în slujbă celor pe care-i cârmuiește în viață numai lihneala de bani și putere. (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Treceți verbele din paranteze la prezentul prezumtiv.

1. -Viață pierdută? De ce? Te-(a se gândi) la examene... (B. Șt. Delavrancea). 2. Copiii fac mofturi, (a crede) că blinelele se mănîncă în orice casă. (I. Druță). 3. Apoi s-a însurat cu fata cea frumoasă și trăiesc și azi, dac-(a mai avea) zile. (Folclor). 4. – Vai, ce nevoie, se cântă cucul și cucuveaua, poate că omul nici numele nu ne-(a ști). (Folclor)

Exercițiul 3. Identificați, în contextele de mai jos, verbele la perfectul prezumtiv.

1. Îți admiră copila nevinovat și sincer, ca o țărancă în fața vitrinei cu busturi de ceară. Își simți ochii năvăliți de lacrimi înduioșate. Poate o singură clipă, scurtă și îndată întunecată, se revăzu în această făptură născută din făptura ei, așa cum va fi fost cu douăzeci și cinci de ani în urmă. (C. Petrescu). 2. Și oricât oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc, doar că am umblat horhăind cine știe pe unde și cât am bojbăit și mocoșit prin tei să prind pupăza, și lingurarilor, nici mai rămâne cuvânt, li se lungise

urechile de foame. (I. Creangă). 3. O fi fost omul scos din fire de nenorocirile ce i se întâmplaseră. L-or fi amenințat sătenii că-l omoară dacă nu mai vine la moșie. (V. Demetrius). 4. Ce se va fi întâmplat cu el? Un frate avea și ea. (V. Demetrius). 5. O fi știut de undeva satul, i-o fi suflat cineva că părinții, atâta vreme cât mai sunt în viață, părinții urmează a fi cinstiți? (I. Druță)

Exercițiul 4. Subliniați verbele la modul prezumtiv și determinați timpul lor.

1. Poate și el va fi gândit la fel. I-o citeam în privire, când întorcea ochii. (C. Petrescu). 2. O fi murit, or mai fi trăind, cine știe? 3. O! Oi (=voi) fi crezând că îl impresionez în ultimele clipe? (M. Preda). 4. Așa vor fi arătând îngerii, mi-o spun necontenit, privindu-l pe acest băiat cu chip alb, ascultându-i cuvintele simple. (V. Demetrius). 5. E o pasere care va fi știind toate ți spune multe. (M. Sadoveanu). 6. Cine o fi fiind acea personalitate, nu știm. 7. Nu știm și nu vom ști niciodată cine o fi răspândind asemenea zvonuri. 8. Întreabă dacă asemenea oaspeți nu vor fi venit la Curtea Regală.

Exercițiul 5. Găsiți predicatele în exemplele de mai jos și spuneți prin ce sunt exprimate.

1. Va fi fiind bolnav de n-a venit. (D. Irimia). 2. Dar pe acesta cum mama dracului l-a mai fi chemând? (I. Creangă). 3. Va mai fi fiind oare cineva dintre ai noștri la conferință? 4. Ce-or tot vorbind atât? (D. Irimia). 5. Tot tata spunea că ar fi auzit de la bunicul bunicului mei. (I. Creangă). 6. Să fi existând extratereștii? 7. Voi fi mers destul, oare? 8. Voi fi citit-o și eu!

Modul imperativ

Exercițiul 1. Subliniați verbele la imperativ. Clasificați verbele după forma afirmativă sau negativă a imperativului.

1. Lasă modestia, dragă Costică! Te știu. Toată cariera ta vorbește pentru tine. Nici nu vrea să discutăm despre asta. Mai bine spune-mi acum, ce-ți fac copiii? (C. Petrescu). 2. Astupă-i și tu gura cu o cafea, cu un pahar de vin, cu o dustare, ceva. Spune-i că în zece minute, cel mult un sfert de oră, am terminat. (C. Petrescu). 3. Ușor, puiule, ușor, / Nu-mi trimite-atâta dor /Și pe tren, și pe vapor, / Și pe omul călător. (Folclor). 4. Leagă-mă, Dunăre bătrână, / Du-mă, dus de dorul ce mă mână / Până unde valul tău se bate, / Du-mă-ncet cu mâinile la piept, /Adormind, oriunde vei socoate. (Șt. O. Iosif). 5. Toarnă repede o singeapă de rachiu, pe urmă dă fuga la primărie și treci și pe la mine acasă de adă psaltirea. Toarnă repede, Petrache, și pe urmă, du-te. (M. Sadoveanu). 6. Măi Radule, nu mai bea / Nu mai bea și nu mai sta, / Că te-apucă potera. (Folclor). 7. – Fetelor, aruncați peste ea câteva căldări de apă. O să se trezească. (Z. Stancu). 8. Nani, nani, pui de șoim, / Culcă-mi-te, să te-adorm. (Folclor). 9. Nu faceți zgomot, că mă doare capul. 10. Plânge-mă, mamă, cu dor, / Că ți-am fost și eu fecior. (Folclor). 11. Pleacă, ger, și ieși, căldură, /Ieși, căldură, din pământ, / Intră tu, frig, în pământ. (Folclor). Ascultă, privește și taci! / Ascultă, să-nveți să vobești, / Privește, să-nveți să clădești. / Și taci, să-nțelegi ce să faci... / ascultă, privește și taci! (I. Minulescu)

Exercițiul 2. Treceți verbele din paranteze la imperativ.

1.(A face) exerciții în fiecare zi. (A învăța) să tragi întotdeauna aici. (C. Petrescu). 2. (A lăsa)-l s-alerge! (A se rezema) de baza unei vitrine. (A-i privi) și (a vedea) dacă nu e înspământător gândul că în cincizeci de ani, din toți câți vin și trec și se duc, câți râd și iubesc și se bucură, nu va mai rămâne niciunul. (C. Petrescu). 3. (A spune) ce ai de spus și (a isprăvi)! (C. Petrescu). 4. Ia, (a se

gândi) la dânșii! Au stors fără pic de omenie munca sărmanilor trudnici, i-au jăcuit și i-au vămuit în vreme de pace. (C. Petrescu). 5. (A tăcea), afurisitule, strigă Crețul indignat, (a nu se atinge) de cele sfinte. (V. Alecsandri)

Exercițiul 3. Selectați cazurile de folosire a conjunctivului cu valoare de imperativ și substituiți formulele de conjunctiv cu cele ale imperativului.

1. Să mergi și să-i vezi, ce face! Să vezi cum măsoară și pun semne. (C. Petrescu). 2. Să-ți aduci aminte! Îți ordon să-ți aduci aminte. Auzi? Îți ordon! (V. Beșleagă). 3. Peste o oră să fie măturată toată rampa și linia! 4. -Tu să nu-mi spui mie așa lucruri, auzi? Să nu-mi vorbești așa ceva! (A. Busuioc). 5. Dar voi încuieți ușa după mine, ascultați unul de altul și să nu cumva să deschideți până ce nu-și auzi glasul meu. (I. Creangă) 6. Să vorbești, Mitruță, așa cum simți, să te audă meșterul Andrei, dar mai ales Vistireanu. (E. Damian). 7. Seamăn grâu și cu secară, / Până-n seară să răsară, / Până mâine să se coacă, / Pâine multă să se facă! / Să fiți cu toții voioși, / Să rămâneți sănătoți! (Folclor). 8. Să ningă, să plouă, / Să picure rouă / Și grâu să-ncolțească, / Bogat să rodească, / S-aducă nădejde... (Folclor)

FORME VERBALE NEPERSONALE

Infinitivul

Exercițiul 1. Identificați, în textele de mai jos, infinitivul prezent.

1. Apoi intră la cofetărie să cumpere prăjituri și o modestă butelie de lichior, pentru a sărbători în familie cu tot fastul această primă și neașteptată victorie a dreptății, în țara atâtor nedreptăți. (C. Petrescu). 2. A achita un delicvent care-a furat o pâine nu înseamnă a condamna societatea? Nu înseamnă a încuraja pe cei care întrețin ura împotriva societății? (C. Petrescu). 3. Ion Ozun văzu în acest fapt dovada că pentru a fi ascultat e nevoie numai să ceri sau să poruncești cu indestulă autoritate. (C. Petrescu). 4. Pentru moment, important e să nu ne scape nimic din mână și, înainte de a ști ceva, să putem obține, prin schimb, terenurile la care am întâmpinat rezistență. (C. Petrescu). 5. Om cinstit și drept, fiindcă a apucat a spune că putem alege noi după pofta noastră. (C. Petrescu). 6. E ușor a scrie versuri / Când nimic nu ai a spune, / Înșirând cuvinte goale / Ce din coadă au să sune. (M. Eminescu)

Exercițiul 2. Identificați, în contextele de mai jos, prepozițiile cu care se construiește infinitivul.

1. Și țin, înainte de a pleca, să vă asigur că ziuarul nostru vă stă la dispoziție. (C. Petrescu). 2. Nu înțelegea că tatăl său nu-l cnemase pentru a-l învinui de ceva. (M. Preda). 3. Ce ar fi putut ea să-i facă ori să-i zică pentru a-l încredința că țin cu toți la dânsul? (I. Slavici). 4. Dar orice încercări de a-l opri, mai ales după ce s-au logodit, sunt absolut zadarnice. (L. Rebreanu). 5. Pe urmă mă trezesc iubindu-i cu înduioșare, cum îmi iubesc și târgul acesta în care am să mor fără a fi trăit ceea ce se cheamă viață. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Găsiți elementul regent al fiecărui verb la infinitiv. Înlocuiți infinitivul cu conjunctivul.

El tăbărî acolo cu oștile sale, punând cete de strajă în deosebite

părți, ca să vază de nu vor umbla turcii a trece printr-alt loc. Dar Sinan, vrând a intra spre București, era nevoit a trece pe la Călugăreni, fiind acesta drumul cel mai scurt. (N. Bălcescu)

Exercițiul 4. Înlocuiți substantivele subliniate cu verbele la infinitiv cele mai apropiate ca sens și formă, făcând și alte schimbări necesare (de exemplu, completând cu prepoziții).

1. *Înaintea plecării*, și-a făcut bagajele. 2. Îl obsedează ideea *mersului* la mare. 3. *Cititul* înseamnă *învățătură*. 4. Pompierii sosesc pentru *stingerea* focului. 5. *Agitarea* înainte de folosire! 6. Vorbește fără *ezitare*.

Exercițiul 5. Ce funcții sintactice îndeplinesc verbele la infinitiv?

1. A începe e ușor. 2. A participa înseamnă a câștiga. 3. Încearcă a înșela vigelența paznicilor. 4. Poate greși. 5. Se gândește la a cțștiga. 6. A repetat lecția până a intra în sală. 7. Joacă pentru a câștiga. 8. Dorința de a câștiga îl animă. 9. Vorbește fără a ezita.

Exercițiul 6. Identificați, în textele de mai jos, construcțiile infinitivale și puneți semnele de punctuație necesare.

1. Spre a completa lămuririle cu privire la absolut ca centru dinamic al unei posibile culturi va trebui să aducem în dispoziție „expresionismul" ca mod artistic. (L. Blaga). 2. Înainte de a ajunge la Mănăstirea Cozia Oltul trece pe lângă gospodăriile părăginite a două bătrâne. (G. Bogza). 3. Înainte de a căuta măcar un răspuns îl fulgeră o nouă întrebare: „Dar dacă are dreptate?" (L. Rebreanu). 4. Pentru a sfârși mai iute cu toate acestea îl întrebai încă o dată pe gospodar despre drumul spre Almaș. (C. Hogaș). 5. Făcui câțiva pași prin casă fără a zice nimic. (C. Hogaș). 6. N-are cu cine petrece, dar va găsi. 7. Auzi respicat că vorbeau că nu este ce vinde. 8. Ilinca îi aduse la cunoștință că nu are unde sta.

Participiul

Exercițiul 1. Subliniați participiile din exemplele de mai jos.

1. Se aventură cu mare prudență pe Calea Griviței, simțindu-se dintr-o dată demoralizant de singur și neînsemnat, cuprins, înghițit, târât de norodul fără număr. (C. Petrescu). 2. Viața e destul de aspră pentru o familie constrânsă să trăiască numai din salariu. (C. Petrescu). 3. Constantin Lipan ieși de-a-ndărătele, condus până la ușă de ministru. (C. Petrescu). 4. Dârz, zburlit, neânduplecat, el rezistă cu întreaga-i ființă de cremene. (G. Bogza). 5. Oamenii, pentru o clipă împăcați, începură să râdă. (C. Petrescu). 6. Părul, răvășit, îi cădea pe jumătate pe frunte. (F. Neagu). 7. Legat, bandajat, se uită-n tavanul alb. (V. Eftimiu). 8. Toți arătau triumfal și copilăros palmele înroșite... ca niște bravi luptători întorși de pe câmpurile de bătălie, încărcați de trofee, cu răni glorioase și cu armele frânte, strâmbe, rănite și ele. (C. Petrescu). 9. În aceeași clipă intră în orgrada pădurarului împăratul cel rău, urmat de ceata lui de hăitași. (V. Eftimiu). 10. Luat parcă prea repede, nu știe ce să facă. (C. Petrescu). 11. Arsă de foc, crăpată pe alocuri, oglinda n-a mai avut căutare. (V. Eftimiu). 12. Rămași pe drumuri, cutreierau ulițele Bucureștilor, căutând serviciu. (V. Eftimiu)

Exercițiul 2. Treceți verbele din paranteze la participiu.

1. Apoi puțin mai încolo se izbi de niște sârmă ghimpată, (a întinde) și (a împleti) între tulpinile brazilor. (l. Rebreanu). 2. Tot atunci Titu dărui lui George o tabacheră de piele de crocodil, (a cumpăra) din banii lui. (L. Rebreanu). 3. Fânul (a cosi) de curând, (a aduna) în câteva clăițe (a propti) cu pari, umplea văzduhul cu un miros îmbătător. (l. Rebreanu). 4. Pomii (a inmuguri) sunt semnul primăverii.

Exercițiul 3. Identificați participiile din text și arătați rolul fiecăruia- component al unui timp verbal, component al construcției pasive, adjectiv participial cu funcție sintactică proprie.

De pretutindeni, au sosit, în cele două capitale, negustori de mode, croitorese, croitori, iar prăvăliile de la Viena și de la Paris au scăpat de toate vechiturile care, la Iași, au părut nou-nouțe și au fost plătite foarte scump. Curând, s-a văzut și mobilă, ceva mai veche, adusă de la Viena cu mare cheltuială. Trăsurile care, mai înainte, arătau ca niște birje vechi din Viena, au fost înlocuite cu trăsuri și caleși elegante. (N. Djuvara)

Exercițiul 4. Ce funcții sintactice îndeplinesc verbele la participiu?

1. Gunoiul îndepărtat cu grijă a fost pus în saci. 2. Ana era îmbrăcată cu o rochie de vară, colorată. 3. Soluția găsită m-a animat. 4. Profesorul explică deslușit. 5. Lecția este scrisă și învățată. 6. Poezia învățată bine nu se uită. 7. Rezultatul se află dedus din problemă. 8. Tot pățitul e priceput. 9. Pomii sunt deja înmuguriți.

Exercițiul 5. Identificați, în textele de mai jos, construcțiile participiale și explicați semnele de punctuație folosite în cazul lor.

1. Într-o zi, mama, cuprinsă de neliniște și îngrijorare, dar purtată de nădejdea unei dezlegări, găsi de cuviință să mă ducă la oraș să mă arate unui doctor. (L. Blaga). 2. Onache, rămas singur, nu făcuse multă treabă. (I. Druță). 3. Și după ce se întuneca, pe buzele ei, crăpate și acoperite cu pelițe pârlite, trecea câte un surâs trist și plin de amărăciune. (L. Rebreanu). 4. Săltată de sub unde, știuca dăduse o lovitură enormă la suprafața apei. (M. Sadoveanu). 5. Îndignat și revoltat de atâta îndrăzneală, am întors capul cu dinții încleștați. (C. Petrescu). 6. Rămas singur, Apostol se așează să scrie câteva rânduri mamei și Martei. (L. Rebreanu). 7. Ruptă de oboseală, bătrâna adormi îndată. (I. Agârbiceanu). 8. Ajuns ministru la cultură, ajută mărinimos confrații.

Gerunziu

Exercițiul 1. Subliniați gerunziile din următoarele propoziții.

1. Se așează la colibă, între sălcii răsfirate, așteptând asfințitul soarelui. (M. Sadoveanu). 2. Dormind, șoptise câteva cuvinte neînțelese. Se răsuci, răsfoind ziarul și căută o poziție mai comodă, apărându-se de lumina verticală a becului. (C. Petrescu). 3. Și surâdea lăuntric la această certitudine, observând că de pe acum a purces să măsluiască realitatea, potrivind-o cum îi șade mai bine, ca o femeie cochetă în fața oglinzii. (C. Petrescu). 4. Mecanicul spune că a văzut-o mergând liniștită pe marginea liniei. (C. Petrescu). 5. Ana Lipan, care nu observase, mergea înainte și, crezând-o alături, vorbea mai departe, gesticulând cu mâna înmănușată. (C. Petrescu). 6. Nu avea ochi pentru trecători curgând împotriva-i: bărbați înfășurați în blănuri, femei râzând și vorbind sonor. (C. Petrescu). 7. – Îl aud venind! rosti oarba. (C. Petrescu). 8. Decât să trăiești murind, mai bine să mori trăind. (Gr. Vieru). 9. S-o petrec pe cea plecând / Pe drum alb? / S-o-ntâlnesc pe cea venind / Pe drum verde? (Gr. Vieru)

Exercițiul 2. Treceți verbele din paranteze la gerunziu.

1. Mirel Alcaz trase înainte blocul de hârtie și începu să scrie (a arăta) astfel că a încheiat discuția. (A scrie) și (a șterge) nu-și putea alunga întrebarea iritantă ca un bâzâit de viespe. (C: Petrescu). 3. Trecătorii se răsuceau în călcâiul șoșonilor, (a întoarce) spatele vântului, (a purta) pachete, (a face) semne automobilelor să oprească... Tot orașul fu cutreierat de stihiile dușmănoase ale viforului, (a se dezlănțui) cu prelungi chicote deasupra ulițelor, (a se înfunda) în ganguri, (a zgâlțâi) ușile și (a smulge) tinichelile firmelor. (C. Petrescu). 4. Farurile automobilelor... soseau de departe, dispăreau, să facă loc altora, (a vira), (a se opri), (a porni),)a se încrucișa) într-o amețitoare întrecere. Ninsoarea, năvala luminilor, reclamele (a se aprinde) și (a se stinge) absorbite de albastrul serii de iarnă. (C. Petrescu). 5. Prin ierburi se auzeau caii (a paște) și (a sfârâi). (E. Camilar). 6.

(A ridica) ochii și (a privi) departe, băgă de seamă că se află într-un loc cu totul pustiu, între stânci, între râpi, sub cerul înalt. (M. Sadoveanu). 7. Numai după aceasta o privi, (a îndepărta) și (a apropia) brațul dezvelit... (a deschide) și (a închide) pumnul mic; (a o răsuci) și (a 0 dezmierda) cum va mai fi încântat poate ți altădată o domniță necunoscută. (C. Petrescu)

Exercițiul 3. Identificați gerunziul construit cu formele neaccentuate ale pronumelor personale și reflexive și analizați structura acestor gerunzii.

1. Hamalii trecură în antreu, tropăind cu toată talpa, vorbind tare și ținându-se pe urma bucătăresei. (C. Petrescu). 2. Vitele fugiseră cuprinse de spaimă, mugind, potincnindu-se, lunecând și căzând. (C. Petrescu). 3. Dormindu-ți somnul, taina și-o dormi. (Gr. Vieru). 4. Am făcut, întrebându-mă mereu, fel de fel de ipostaze. (C. Petrescu). 5. Locotenentul, văzând-o, i se păru acum pentru întâia dată frumoasă. (D. Zamfirescu). 6. Venea încet, legănându-se. (Z. Stancu). 7. Privindu-i, îți venea să crezi că niciunul dintre ei n-a trecut de douăzeci de ani. (Z. Stancu). 8. Și mama izbucni în hohot de plâns, îmbrățișându-și fata, sărutând-o. (I. Agârbiceanu). 9. El, primindu-i răspunsul, rămase încremenit. (D. Zamfirescu). 10. Ai, și într-o zi-n amiază / Buburuzele mărunte / Slobozindu-mi-l de mână/ Au să zboare nu știu unde. (Gr. Vieru)

Exercițiul 4. Identificați verbele la gerunziu și indicați ce funcție sintactică îndeplinesc.

1. Aud plouând. 2. Merge șchiopătând. 3. Intrând în casă, am aprins lumina. 4. Pierzând cheile, n-am mai putut intra în casă. 5. Doar privindu-i bine, înțelegi ce vor. 6. Chiar și acceptând vorbele lui, nu l-am putut calma. 7. Admiram peisajul cu soarele apunând. 8. Venind el, am plecat noi. Fiind nouă, mașina merge bine. 9. A învățat multe citind romane. 10. L-am auzit vorbindu-i. 11. L-am auzit vorbind despre noi. 12. Fiind văzut de toți, nu a mai putut nega faptul. 13. Plecând la gară repede, dis-de-dimineață, pentru a prinde trenul, și-a uitat acasă telefonul. 14. Ea nu știa cum vă iese

vouă cafeaua neagră. Am fiert-o jumătate de oră tot adăugând apă și nu s-a colorat deloc. 15. În România erau 16 concurenți pe un loc, provenind din cele mai diverse domenii. 16. Așteptându-mi fiul, mă duceam în fiecare zi în fața rafturilor cu jucării. 17. Misterios rămâne, oricum, acest lucru bombănindu-ne și plângându-ne de altul, ne-am preferat până la urmă celor cu care, mai mult sau mai puțin, semănam. 18. Este o zi deașteptată pentru luna noiembrie, cu un soare dezlănțuit, orbindu-ne în drumul nostru și muind pe alocuri zăpada.

Exercițiul 5. Identificați, în textele de mai jos, construcțiile gerunziale și explicați semnele de punctuație folosite în cazul lor.

1. Și tot așa gonind goană de voinic la vreme de bătrânețe, nemaiștiind socoteala zilelor ș-a săptămânilor, sosi la un deal nalt, cu fân ca mătasea. (B. Șt. Delavrancea). 2. Văzând fetele pe tată-său supărat, se luaseră și ele pe gânduri. (P. Ispirescu). 3. Fata împăratului, ca nu ieșise din casă de când o făcuse mă-sa, se mira și sta în loc uimită, văzând frumusețile câmpului. (P. Ispirescu). 4. Contemplând un tablou de Van Gogh, privitorul, dotat cu oarecare putere analitică, are prilejul de a-și descompune starea estetică în elementele ei. (L. Blaga). 5. Umblând o dată pe uliță cu ochii în sus, am băgat de seamă că cerul venea după mine. (L. Blaga). 6. Ajungând la Pământeni, Onache Cărăbuș mai întâi de toate a venit la gară. (I. Druță). 7. Auzind aceasta, zmeul spuse mă-sii, dară ea acum nu putea să crează că este băiat. (P. Ispirescu). 8. Văzând împăratul un tânăr așa de cuminte, prinse dragoste de el și-l luă pe lângă dânsul. (P. Ispirescu). 9. Tot umblând pe aici, văzură niște palate care se învârteau după soare și o luară într-acolo. (P. Ispirescu). 10. Apoi, făcând mâinile căldărușe, le umplea cu apă rece ca gheața și limpede ca diamantul, pe care și-o arunca pe obraji. (B. Șt. Delavrancea). 11. Mama Stanca doarme, învârtindu-se și pe-o parte, și pe alta. (B. Șt. Delavrancea). 12. Apostol, auzind vorbă românească, sări drept în picioare, ca și când l-ar fi lovit cu un ciomag în moalele capului. (L. Rebreanu)

Supinul

Exercițiul 1. Identificați, în textele de mai jos, verbele la supin și analizați funcțiile lor sintactice.

1. Că de vorbit, te asigur că avem ce vorbi să ți se ridice părul măciucă în cap. (C. Petrescu). 2. Dar de făcut mi-o făcurăți... (C. Petrescu). 3. Îi era atât de dragă și scumpă și sacră viața! Mai avea încă atâtea de văzut, de simțit, de spus, de trăit într-o viață care ți-e hărăzit s-o trăiești o singură dată în tot universul. (C. Petrescu). 4. Nu mai are nimic de făcut aici. (C. Petrescu). 5. Aceaasta e iarăși limpede pentru cine are ochi de văzut, urechi de auzit și minte de chibzuit. (C. Petrescu). 6. Cercetările lor împreună însemnaseră o faptă rară și o izbândă fără tăgadă. Ce-a fost de găsit, găsiseră. Ce a fost de dovedit, în mare parte dovediseră. (C. Petrescu). 7. Nu era de crezut și a crezut. (C. Petrescu). 8. – De scăldat, cin-te-a scăldat? / – Ploile, când au plouat. – De-mpânzit, cin-te-a-mpânzit? / – Luna când a răsărit, / – De-ngropat, cin-te-a-ngropat? / – Trei brazi mari s-au răsturnat. (Folclor). 9. E ușor de răspuns. 10. Muzica este de ascultat. 11. Are de citit trei cărți. 12. El plecă la arat câmpul. 13. Echipamentul de cățărat e acasă.

Locuțiuni verbale

Exercițiul 1. Analizați locuțiunile verbale din textele de mai jos.

1. -Kir Ianulea și-a ieșit din pepeni, s-a repezit cu pumnii încleștați s-o pălmuiască, dar musafirii s-au pus la mijloc și l-au oprit în piept. (I. L. Caragiale). 2. -Ia tacă-și gura, măi Gerilă! Ziseră ceilalți. Acuș se face ziuă și tu nu m-ai stinchești cu brașoave de-ale tale. Al dracului lighioaie mai esti! Destul acum, că ne-ai făcut capul calendar. Cine-a mai dori să facă tovărășie cu tine aibă-și parte și poarte-ți portul, că pe noi știu că ne-ai amețit. Are cineva cap să se lingușească de răul tău? (I. Creangă). 3. I-am tras într-o zi o bleandă pentru că nu-mi da pace să prind muște. (I. Creangă). 4. Iepurele, cu mișcări pripite, o luă la fugă îndărăt spre vâlcică. (M. Sadoveanu). 5. Am băgat de seamă că m-ai uitat. 6. Nu a observat că venea din deal o căruță și bostanul se dădea de-a dura la vale. |(I. Creangă). 7. De-amu, binr că mi-ai spus, las pe mine, că ți-l ieu eu la depănat. (I. Creangă). 8. Neîntrebând ce s-a întâmplat, mama l-a luat la rost. 9. Barurile și cârciumile se țin lanț până la bulevardul Lacul Tei unde, dacă ai ajuns, poți considera că ai ieșit la liman. (M. Cărtărescu). 10. De dimineață până seara niște muncitori urcă pe terasă, cu un scripete, cauciucurile de mașină, cărora le dau foc sus, sub cazanele de smoală. (M. Cărtărescu).

Exercițiul 2. Identificați locuțiunile existente în textele de mai jos. Precizați felul fiecărei locuțiuni și realizați analiza lor morfologică și sintactică.

1. – Băiatul văd că are ținere de minte și citește cât se poate de bine. (I. Creangă). 2. Trecuse pe tărâmul celălalt unde tinerețea-i fără bătrânețe și viața-i fără de moarte. (P. Ispirescu). 3. El, care și-a aruncat ochii pe cartea mea de citire lăsată pe mescioară, îmi zise zâmind... (I. L. Caragiale). 4. Tot te mai văz naintea mea plutind ca-n vis pierdută, da / Cu buze supte, cu-un obraz ca și de var,

dar când în când. (M. Eminescu). 5. Rămânea ceasuri întregi să-l admire, opac la tot ce se întâmplă în jurul lui... (C. Petrescu). 6. Nimeni nu se sinchisi de aceste cuvinte pentru că nimeni nu putea să bănuiască la ce se gândea el. (M. Preda)

Exercițiul 3. Substituiți locuțiunile verbale printr-un verb sinonim.

A veni de hac, a lua la rost, a o lua din loc, a lua aminte, a da de gol, a-și da seama, a ține morțiș, a lua peste picior, a face semn cu mâna, a pune la cale, a-și băga mințile în cap, a o lua la sănătoasa, a trage pe sfoară, a da pe din două, a o face lată, a se da huța, a da foc casei, a se face praf, a da ortul popii, a sta de veghe, a face curte, a ține hangul, a ieși înainte, a se da de-a dura, a face zdrang, a da notă, a o da în ciungă, a-și trage sufletul, a o face lată, a lua pe cineva la caterincă, a lua în râs, a face șmen, a da țeapă, a trage pe sfoară

Algoritmul analizei morfosintactice a verbului / Locuțiunii verbale

Schema analizei morfologice a verbului / Locuțiunii verbale

1. Partea de vorbire:
- **verb**
- **forma tip (infinitivul)**

2. Clasa lexico-gramaticală:
- **verb predicativ/nepredicativ (auxiliar, copulativ)**
- **verb personal/impersonal**
- **verb tranzitiv/intranzitiv**
- **verb regulat/neregulat**

3. Clasa flexionării:
- **verb nepronominal/pronominal**
- **conjugarea (I, II, III, IV)**

4. Categoriile morfologice:
a. formele predicative (modurile personale:
- **diateza activă/pasivă/reflexivă**
- **modul: indicativ, conjunctiv, condițional-optativ, prezumtiv, imperativ**
- **timpul: prezent, trecut, viitor**
- **persoana: 1, 2, 3**
- **numărul: singular/plural**
- **genul: masculin/feminin (la diateza pasivă)**

b. formele impersonale (modurile nepersonale).
- **infinitiv, participiu, gerunziu, supin**

5. Forma:
- **afirmativă**
- **negativă**

5. Funcțiile sintactice:
- **verb la o formă predicativă: predicat**
- **verb la o formă nepredicativă: subiect, nume predicativ, atribut, complement**

Locuțiunea verbală
- **formată din...**
- **personală/impersonală**
- **tranzitivă/intranzitivă**
- **predicativă/nepredicativă**
- **funcția sintactică+analiza morfologică a verbului din structura locuțiuniii**

Model de analiză gramaticală a verbului /Locuțiunii verbale

Aș vrea să plâng de fericit
Că ***simt*** suflarea ta divină,
Că ***pot să văd*** ce ***ai plăsmuit***
Mi-***e*** inima de lacrimi ***plină***

Că-n ea ***s-au îngropat*** mereu
Ai mei și *o să mă îngrop* și eu. (G. Coșbuc)

Aș vrea - verb, a vrea, predicativ, personal, tranzitiv, regulat, nepronominal, conj. 2, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul prezent, pers. 1, nr. sg., funcția sintactică de predicat verbal;

Să plâng - a plânge, predicativ, personal, regulat, intranzitiv,nepronominal, conj. 3, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, pers. 1, nr. sg., forma afirmativă, predicat verbal;

E plină - predicat nominal alcătuit din verbul copulativ „a fi", conj. 4, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, pers. 3, nr. sg. și numele predicativ „plină", exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații (4 forme), g. fem., nr. sg., cazul N, gradul pozitiv.

*El, care **și-a aruncat ochii** pe cartea mea de citire lăsată pe mescioară, îmi zice zâmbind.* (I. L. Caragiale)

Și-a aruncat ochii - locuțiune verbal (= a privit) formată din verb+substantive, personală, intranzitivă, predicativă, predicat verbal.

Și-a aruncat - verb predicative, tranzitiv, personal, conj. 1, diateza reflexivă (cu pronume reflexive în dativ), indicativ, perfectul compus, pers. 3, sg.

Exerciți recapitulative

Exercițiul 1. Faceți analiza completă a tuturor verbelor din textele următoare, arătând dacă este predicativ sau nepredicativ, personal sau impersonal, conjugarea tradițională și structurală, diateza, tranzitivitatea, modul, timpul, persoana, numărul, funcția sintactică și structura morfologică:

1. O fâșie nesfârșită / Dintr-o pânză pare calea, / Printre holde rătăcită, / Toată culmea-i adormită /Toată valea. (G. Coșbuc). 2. Printre copaci se văd ostași legându-și rănile-n pripă, nerăbdători de a-și jertfi patriei cea din urmă picătură de sânge. (Al. Vlahuță). 3. Ionică, dragul mamei, tu mai lasă drumurile și stăi lângă mămuca de-i fă țevi și leagănă copilul. (I. Creangă). 4. Ș-apoi unde s-a fi găsind acel împărat Roșu și fata lui, care cică este o farmazoană cumplită, numai cel de pe comoară a fi știind. (I. Creangă). 5. De viforniță păgână / Se-doiesc nucii bătrânii, / Plânge-un pui de ciocârlie / Sus pe cumpăna fântânii. / Îl ascult și simt subt gene / Cum o lacrimă-mi învie: / Ni s-aseamănă povestea, / Pui golaș de ciocârlie. (G. Coșbuc)

Exercițiul 2. Faceți analiza verbelor din textwle de mai jos:

a. Și azi, când a mea minte, a farmecului roabă,
Din orișice durere îți face o podoabă,
Și când răsai nainte-mi ca marmura de clară,
Când ochiul tău cel mândru străluce în afară.
Întunecând privirea-mi de nu pot să văd încă
Ce-adânc trecut de gânduri e-n noaptea lui adâncă,
Azi, când a mea iubire e-atâta de curată
Ca farmecul de care nu ești împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au după olaltă

Lumina de-ntuneric și marmura de daltă,
Când dorul meu e-atâta de-adânc și-atât de sfânt
Cum nu mai e nimica în cer și pe pământ.
Când e o-namorare de tot ce e al tău,
De-un zâmbet, de-un cutremur, de bine și de rău,
Când ești enigma însăși a vieții mele-ntregi…
Azi văd din a ta vorbă că nu mă înțelegi!

(M. Eminescu)

b. Credința lui Densuseanu că numai el și cei câțiva străvezii colaboratori rămași fideli știu să facă versuri libere, consecința lui de a le contesta la alții, chiar dacă aceștia erau aliații săi cei mai firești, ideea de neînțeles că există un tip de vers liber, supraindividual, care urmează să fie adoptat cum se adoptă orice formă de vers clasic, înseamnă că exponentul noutății nesocotea noutatea în înseși temeiurile ei, desi, theoretic, vorbise deschis despre ritmul intern, deci personal, care legitima formele ritmice cele mai felurite. (Vl. Streinu)

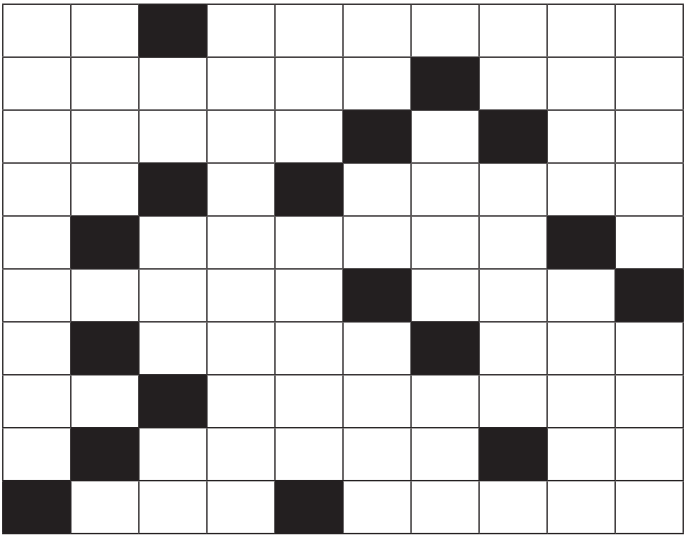
c. Astăzi, când copiii umblă pe toate drumurile și când visul fiecăruia e să se desfacă pe cât poate mai iute din casa părinților, a căror vedere singură pare că le stăvilește liberetatea și înseamnă o umilință, nu-și închipuie cineva din generațiile nouă cât de pe încetul ajungea un copil de atunci să cunoască lumea din jurul său. (N. Iorga)

Exercițiul 3. Selectați din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă verbe la toate aspectele timpul trecut, includeți-le în cele **4 cadrane**:

CADRANUL I **Imperfect**	**CADRANUL II** **Perfectul compus**	**CADRANUL III** **Perfectul simplu**	**CADRANUL IV** **Mai mult ca perfectul**

Exercițiul 4. Rezolvați careul următor și descoperiți termenii legați de flexiunea verbală:

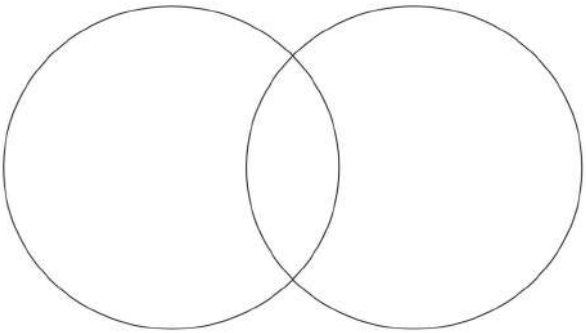
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ORIZONTAL. 1. Întrebare. – Un timp ideal 2. Rămași fără părinți – Bătut în cap… 3. La Paris este… a noastră – Final de ritm! 4. Jianu Iancu – este și mobile cu rafturi, este și scrânciob 5. Nu este complicat 6. Cu ele ne agățăm hainele – Fluid vital 7. Postav aspru pentru haine țărănești și rase călugărești – Trustul de construcții Sibiu! (sigla) 8. România pe… mașini – Acum este timpul 9. O bilă amară – Două euri 10. Fecior – Castor.

VERTICAL. 1. Flexiunea verbului 2. Personaje principale 3. Fete! – Un fel de pumnal – A exista 4. Și acesta este un mod al acțiunii 5. Moșul cu somnul – Mii (familiar) 6. În cric! – Decupe! – Ren carpatin 7. Reprezintă valoarea) (feminine) – Divinități antice 8. În trecut! – Ciocniri între mămici 9. Pliu – Urâțește tenul la pubertate 10. Sunt specifici verbului – Metru cub de lemn.

Exercițiul 5. Aplicând **Diagrama Wenn**, efectuați o reprezentare grafică a asemănărilor și a deosebirilor dintre modurile personale ale verbului și ale formelor verbale impersonale.

Exercițiul 6. Alcătuiți **un cvintet.**

Structura cvintetului:

- primul vers este un singur cuvânt-cheie (substantiv);
- al doilea vers este format din două adjective care descriu ceva;
- al treilea vers este format din trei verbe (de obicei la gerunziu);
- al patrulea vers este format din patru cuvinte și exprimă păreri, sentimente față de subiectul în cauză;
- al cincilea vers este un cuvânt care exprimă esența problemei;

Aspecte normative

Exercițiul 1. Corectați, unde e cazul, formele verbale scrise cu aldine din următoarele enunțuri. Consultați, pentru siguranță, și $DOOM_{3.}$

Nu toată lumea **aderează** la aceleași idei religioase.

Bănuie că cineva i-a descoperit ascunzișul.

Colegul meu nu a reușit **să copie**.

Medicul a făcut tot posibilul **să**-l **resuscite** pe tânăr.

Îl **anină** numai gândul că misiunea lui dificilă are o miză importantă.

Deși nu ne mai **văzusem** de mult, eram la fel de buni prieteni.

Auzisem și noi că o să avem altă profesoară.

Câteodată ne **bătem** cu bulgări de zăpadă.

Ne-**ar place** să nu mai dăm examene.

Vă rog **să taceți.**

Cartea **va apare** la sfârșitul anului.

Își dorește mult **să aibe** și el un cățel.

Secvențele **se succed** cu repezeciune.

Aceste scene **preced** punctul culminant al acțiunii.

Nu-i **zii** mamei ce ai auzit!

Nu **fă** așa ceva!

Nu te **du** cu el!

Vroia să mai asculte o dată acea melodie.

TEST GRILĂ
VERBUL

1. Ce alte părți de vorbire, în afara verbului, mai pot exprima acțiuni propriu-zise:
   a) pronumele;
   b) adjectivul;
   c) interjecția.

2. Totalitatea formelor predicative constituie:
   a) persoana verbului;
   b) conjugarea verbului;
   c) diateza verbului.

3. Verbul "**a vrea**" este întotdeauna:
   a) predicativ;
   b) predicativ sau auxiliar;
   c) predicativ sau copulativ.

4. În propozițiile:

a) Eminescu s-a nasut în 1850.	a) A ieşit iute pe uşă.
b) Ana s-a născut poetă.	b) Ion a ieşit medic.

verbele din subpunctul **a** sunt:
   a) predicative;
   b) nepredicative;
   c) auxiliare.

5. Verbele: a fi,a ieşi, a însemna, a ajunge, sunt:
   a) numai copulative;
   b) nume predicative;
   c) predicative sau copulative.

6. Care este numele predicativ al verbului „a fi" din propoziția *Mi-e inima de atâta suferință sângerândă.*

a) e inima;
b) e de suferință;
c) e sângerândă.

7. Stabiliți felul predicatului din propoziția*: Și nu-i ieșea din gură nici un cuvânt*
a) predicat nominal – nu-i ieșea;
b) predicat verbal - nu ieșea;
c) predicat verbal - nu-i ieșea din gură.

8. Prin ce parte de vorbire este exprimat numele predicativ: *La bătrânețe ajunse un coate-goale.*
a) substantiv + adjectiv;
b) adverb de mod;
c) locuțiune substantivală.

9. Perechile de cuvinte: *a adopta - a adapta, a releva - a revala, apoziție - opoziție* sunt:
a) polisemantice;
b) omonime;
c) paronime.

10. În propoziția: *Lebede* ***murinde*** *alunecă diafan pe luciul apei*, construcție întâlnită în versul eminescian, adjectivul "murinde" are funcția sintatică de:
a) atribut verbal;
b) complement circumstanțial de mod;
c) atribut adjectival.

11. Stabiliți felul predicatului din propoziția: *Este mare grabă peste tot*.
a) este mare-predicat nominal;
b) este grabă-predicat nominal;
c) este - predicat verbal;

12. În versul: *Iar geniu-i mare i-aproape un mit.,* care dintre cei doi **i** este verb copulativ?

a) cel dintîi;
b) cel de-al doilea;
c) ambii;

13. Precizați ce funcție sintactică are verbul la supin **de copiat** din enunțul: *A avut **de copiat** doar un exercițiu.:*

a) atribut verbal;
b) c. direct;
c) c. indirect

14. În fraza: *Ce-a fost, a fost*. Verbele sunt:

a) predicative;
b) copulative;
c) primul predicativ, celălalt copulativ.

ADVERBUL

Exercițiul 1. Subliniați, în contextele de mai jos, adverbele de mod propriu-zise.

1. Deținutul, istovit, îndârjit, surâde amar. (C. Petrescu). 2. Nu ședea așezat turcește în jilț, ci europenește, cu o mână în șold. (C. Petrescu). 3. Rar, câte un zgomot din sat venea să tulbure pașnica tăcere a câmpului. (D. Zamfirescu). 4. Îi părea și rău și bine în același timp. (D. Zamfirescu). 5. Se simțea străin, stângaci și umilit de atâta neștiință. (C. Petrescu). 5. Totul apăru fumegos, scufundat, mort. (C. Petrescu). 6. Madala ridică ușurel, cu două degete, brățara din palma fratelui mai mare... (C. Petrescu). 7. Treptat a descoperit însă că indigenii din partea stăpânului sunt în orice caz niște sălbatici blânzi și inofensivi. (C. Petrescu). 8. El, mereu neliniștit, bănuitor, dă coșul lângă pat. (C. Petrescu). 9. Pe urmă se apucă să-și roadă mai departe osul, încet și fără nicio poftă. (Z. Stancu). 10. Bălcescu gândi și el îndelung. (C. Petrescu). 11. Bologa ridică repede fruntea, atât de schimbat era acum glasul preotului, și în înfățișarea lui citi limpede o îndârjire care îl înspăimânta. (L. Rebreanu). 12. Eu ieșeam încet-încet la lumină din fundul mlaștinii mele. (M. Sadoveanu). 13. Avea impresia că inima i se topește încet-încet, răspândind în jurul lui flori de dragoste. (L. Rebreanu). 14. Încet, încet, Stanco, să nu scoli copiii că s-au culcat târziu. (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Explicați prin ce se deosebesc perechile de cuvinte evidențiate.

1. Boierul, mic, uscat, stă în cerdac, pe o laviță, *turcește*, și privește încruntat. (C. Petrescu). 2. De asta și-o dat Dumnezeu cap și babă *turcească*, ca să se cunoască de-o poștă ce fel de becisnic îmi ești. (C. Petrescu). 3. Mătușa Rusanda râse *amar*, dezvelind dinții neașteptat de tineri și întregi. (C. Petrescu). 4. Îmi place gustul *amar* al cafelei. 5. Îți place soiu *rău*? Îl culeg de pe drumuri și mai

are glas! (C. Petrescu). 6. Bolnavul se simțea *rău*. 7. Singurătatea îl apăsă *dureros*, dar durerea lui era dulce ca mierea acestei luni de primăvară. (C. Petrescu). 8. Apostol fu cuprins de o spaimă *dureroasă*. (L. Rebreanu). 9. Apostol Bologa mergea *tăcut* alături de căpitanul străin. (L. Rebreanu). 10. Ion este un băiat *tăcut*. 11. Îi vorbește *frumos*, o îndemnă să se distreze, să fie curajoasă. (M. Isanos). 12. Un copil *frumos* și cuminte place tuturor. 13. Totuși, de atunci Apostol Bologa se simți *străin* în Parva. (L. Rebreanu). 14. În satul nostru a venit *un străin*. 15. Venise *toamna*. 16. *Toamna* se numără bobocii. 17. *Iarna* avea toane neașteptate. (V. Demetrius). 18. Râurile îngheață *iarna*.

Exercițiul 3. Identificați, în textele de mai jos, adverbele de loc.

1. Aici, în marginea pădurii cei câțiva mesteacăni și fagi subțiri au crescut târziu printre măcieși și tufe de porumbrică. (C. Petrescu). 2. Acolo, bătrâni și dezamăgiți, în pacea rustică, găseau consolarea cea mai mare pentru zădărnicia tuturor triumfurilor. (C. Petrescu). 3. Ici-colo, copacii se aplecau încărcați de zăpadă ca pe o povară albă, diafană și rece. (C. Petrescu). 4. Departe, se vedea casa părintească. (V. Eftimiu). 5. Departe, în zare, soarele se lipi de marginea pământului. (Z. Stancu). 6. Acasă, în ogradă, sergentul de la cancelarie îl primi cu o salutare înlemnită. (L. Rebreanu)

Exercițiul 4. Scrieți în locul spațiilor punctate următoarele adverbe de loc: *încotro, unde, acolo, ici, colo, îndărăt, aproape*.

1. – Bine, am scăpat, deocamdată, da-i vorba ce facem de-acu înainte? ... ne îndepărtăm? ... ne ducem? (M. Sadoveanu). 2. Ajunserăm după un timp în râpa de la coada bălții. ... ne așezarăm pe un pat de rogoz, lângă o poiană de trestii. (M. Sadoveanu). 3. Mă opream ..., mă opream ... și mă uitam; și la picioarele mele se oprea Albu și se uita și el. (M. Sadoveanu). 4. Flăcăul se repezi ...

După douăzeci de pași, auzi chiar pe coastă, ..., o bătaie de pușcă. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 5. Identificați adverbele de timp în exemplele de mai jos.

1. Altădată, drumul acesta (...) îi părea un episod oarecare, simplu și neînsemnat. (C. Petrescu). 2. Apoi, întorcându-se către Zaharia Duhu: – Acum, frate Zaharia, să vizităm pietrăriile cât e soarele sus. (C. Petrescu) 3. – Astă-toamnă, după ce ai plecat tu (...), a venit cu niște aparate, a umblat pe dealuri și a plecat. (C. Petrescu). 4. Clădirea n-a fost terminată niciodată. (Cezar Petrescu). 5. Alungă gândul cu mâna uscată de bătrân: „Pentru toate acestea, acum e prea târziu". (C. Petrescu). 6. – Vom vorbi mai târziu. Acuma, la datorie! (L. Rebreanu). 7. – De azi încolo, fiul meu, este bărbat. (L. Rebreanu). 8. – Bine, domnișorule, tot bine, dar azi-noapte a murit domnul avocat, de inimă și m-a trimis doamna să te aduc și pe tine la înmormântare. (L. Rebreanu)

Exercițiul 6. Puneți în locul punctelor dintre paranteze următoarele adverbe de timp: *odinioară, azi, mâine, mereu, cândva, niciodată, poimâine, târziu, de demult, niciodată, uneori.*

1. – Îmi pare rău, prietene dragă... Dar te-ai schimbat îngrozitor... (...) mă iubeai, ne înțelegeam...- (...)! oftă Bologa cu ochii scăldați în lacrimi. (L. Rebreanu). 2. Începu să-i scrie. Și (...), și (...), (...). (I. Agârbiceanu). 3. (...) crescuse pe aici grâu și porumb, orz și ovăz, secară și floarea-soarelui. (Z. Stancu). 4. Omul nu trebuie să-și piardă (...) răbdarea în ceea ce știe că este după legile firii. (G. Călinescu). 5. N-o să trecem peste apă (...), ci (...) dimineață. (Z. Stancu). 6. (...), după alte pahare de vin, începu iar a vorbi ceva. (M. Sadoveanu). 7. Povestea copilului îmi adusese aminte de toate cele (...), frumoase și pentru totdeauna pierdute. (M. Sadoveanu). 8. Ochii lui nu zâmbesc (...). (M. Sadoveanu).

9. Cei cărora li s-a amputat piciorul se vaietă (...) că-i doare unghia de la deget. (C. Petrescu)

Exercițiul 7. Transformați adverbele: *aici, colo, așa, împrejur, când, cât, doar* în locuțiuni adverbiale. Arătați din ce elemente s-au format.

Exercițiul 8. Completați tabelul cu adverbe conform cerinței:

Adverbe de loc	Adverbe de timp	Adverbe de mod

Abia, departe, cândva, așa, aievea, târâș, sus, jos, demult, odinioară, tot, aproape, anume, dinadins, totuși, evident, fie, firește, cât, încotro, oarecum, oridincotro, undeva, unde, niciunde, nicicum, nicăieri, necontenit, adeseori, oare, probabil, destul, dedesubt, deasupra, alăturea, apoi, odată, altundeva, deschis, grăbit, apăsat, chiorâș, morțiș, taman, atât, atare, orbește, agale, aidoma, lunea, lin, ușor, binișor, ușurel.

Arătați care dintre adverbele de mai sus s-au format prin derivare, compunere sau conversiune.

Exercițiul 9. Subliniați, în propozițiile de mai jos, adverbele pronominale.

1. Cum te cheamă pe dumneata, tușico? (V. Eftimiu). 2. Numai să ai grijă ca atât la dus, cât și la întors să nu-mi omori calul cu goanna. (Z. Stancu). 3. Atât el, cât și nevastă-sa Sofița săriră din paturile lor de cit și se uitară pe fereastră. (D. Zamfirescu). 4. Atât Zara, cât și Baru s-au prăpădit din întâmplare, numai din întâmplare. (Z. Stancu). 5. Oricum, era mai cuminte să se înțeleagă mai întâi cu vreun călifar de la guvern. (V. Demetrius). 6. Aș putea să-și spun și altădată... (V. Demetrius)

Exercițiul 10. Așezați în coloane diferite adverbele și locuțiunile adverbiale din textele următoare și răspundeți la următoarele cerințe:

- arătați felul adverbelor și a locuțiunilor adverbiale;
- descoperiți adverbele provenite din alte părți de vorbire și numiți-le;
- găsiți adverbele folosite în formă populară și precizați sensul lor;
- alegeți două adverbe și două locuțiuni adverbiale cărora le precizați funcția lor sintactică.

a) Se smulse din loc și o luă repede spre poarta din dosul scenei... Niculaie stătea rezemat de zid și tremura; cu toate acestea zâmbea fericit, cu coroana într-o mână și cu câteva cărți mici și subțiri sub braț. Moromete îl apucă de mână și îl strânse; îl întrebă încet cu glas apăsat și greu:

– Mă, ce e cu tine? De ce tremuri?
– Păi azi îmi vine rândul la friguri...
– Hai acasă, nu mai sta aici! Spuse Moromete cu acelaşi glas apăsat.

Băiatul se împotrivi, dar până la urmă se lăsă prins de mână și tras printre oameni, afară din curtea școlii.

Ieșiră la șosea. Copilul mergea zgribulit și din când în când se oprea. (M. Preda)

b) – În ce te bizui de te îndârjești așa, nepoate?

Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică și acuș te scarpin, dacă vrei... Apoi bine că știu a cui ești, măi țică! Ian stai oleacă, să te duc eu la tată-tău...

Apoi, încet-încet m-am furișat printre oameni, și unde-am croit-o la fugă spre Humulești, uitându-mă înapoi să văd nu mă ajunge moșneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dânsul, drept să vă spun. Vorba ceea: Lasă-l măi! L-aș lăsa eu, dar vezi că nu mă

lasă el acum. Tocmai așa pățisem și eu. Bine ar fi s-o pot scoate la capăt. (I. Creangă)

c) Nu dormea serile, iar dimineţile următoare se simţea obosit şi mai puţin liniştit şi totuşi, o ţinea una: omul care doarme mult se leneveşte şi nu ştie pentru ce trăieşte.

d) Cu cofiţa, pe-ndelete, / Vin neveste de la râu/ Satul e de vuiet plin / Fumul alb alene iese / Din cămin. / Dar din ce în ce s-alină / Toate zgomotele-n sat / Muncitorii s-au culcat / Liniştea-i acum deplină / Şi-a-nnoptat. / Şi prin satul adormit / Doar vreun câine-n somn mai latră / Răguşit. (G. Coşbuc)

Exerciţiul 11. Selectaţi din textele de mai jos adverbele simple şi adverbele compuse.

1. Sperând să găsească un semn, ei merg de-a lungul râului, oriunde-i duce albia lui. (Folclor). 2. De abia au trecut munţii Carpaţi şi de pe coama munţilor înalţi privesc spre pământul Moldovei viitoare. (Folclor). 3. Privesc locurile şi apoi pornesc mai departe de-a lungul râului... (Folclor). 4. Dragoş, văzând acum că aici, unde găsise pe bătrânul Iaţco, este o regiune mai apropiată de părţile locuite şi pământul este mai mult şes, porneşte de la Moldova pe mâna dreaptă. (Folclor). 5. De aceea am avut astă-noapte acel vis. (M. Sadoveanu). 6. – Ştiu întrucâtva şi sihaştrii, cinstite staroste. (M. Sadoveanu). 7. Unde şi cum l-au găsit Jderii cei mari pe mezin şi ce au făptuit cu toţii în acel loc? (M. Sadoveanu). 8. Chiar atunci, dinspre partea palatului unde era gangul, zvâcni în lumina amiezii o arătare firavă... (M. Sadoveanu). 9. – Poimâne voi pleca la război! (M. Sadoveanu). 10. Totuşi sunt puţin mai liniştită de când am auzit că, pe unde eşti tu, s-au potolit bătăliile. (L. Rebreanu)

Exerciţiul 12. Identificaţi adverbele şi indicaţi la ce grad de comparaţie sunt folosite ele.

1. Și să vezi, mamă, cânta mai frumos decât în biserică. ((I. Agârbiceanu). 2. O vorbă rănește mai mult decât o sabie ascuțită. (Folclor). 3. Mai bine să te pizmuiască cineva, decât să te plângă. (Folclor). 4. Mai bine să te însori de două ori, decât să mori o dată. (Folclor). 5. Mai bine să lucrezi în zadar, decât să stai cu mâinile goale. (N. Iorga). 6. Totul se petresuse foarte demult, foarte departe, foarte străin. (C. Petrescu). 7. Mă strânsei mai bine în blană și-mi potrivii pușca pe cotul mâinii stângi. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 13. Identificați adverbele și locuțiunile adverbiale din enunțurile de mai jos și indicați-le funcția lor sintactică.

1. Din când în când el vine pe la voi. 2. Vino și tu când vrei. 3. Din ce în ce a stagnat ritmul. 4. Ce lesne a ajuns până la culme! 5. Nu mi-a spus ce face acolo. 6. Ici și colo se zăreau urmele luptei. 7. Din loc în loc se mai vedeau porțiuni acoperite de zăpadă. 8. Cei accidentați au murit pe loc. 9. E cu neputință să ajungem până sus. 10. De bună seamă că efortul a fost foarte mare. 11. E de prisos să încerci din nou. 12. Eforturile lui au fost de prisos.

Exercițiul 14. Precizați care dintre cuvintele subliniate sunt adverbe sau locuțiuni adverbiale. Arătați ce valoare morfologică reprezintă celelalte cuvinte subliniate.

1. *Odată* trăia un împărat necăjit, care ar fi dorit, *o dată* măcar, să-și vadă merele de aur din grădina sa. 2. A văzut *deasupra* casei un cuib în care se aflau mai multe ouă mici, iar peste ele, *deasupra*, stătea o pasăre grijulie. 3. *Întâi* rezolv ecauațiile de gradul *întâi* și apoi pe cele de gradul doi. 4. *De mult* n-a mai trecut bunicul pe la voi. 5. *Demult* strămoșii noștri au înfruntat multe primejdii. 6. A făcut *cumva* să fie punctual, *ca nu cumva* să-și îngrijoreze părinții. 7. *Ziua* este frumoasă dacă soarele răsare *dimineața.* 8. *Sâmbătă* reprezintă penultima zi a săptămânii. 9. *Sâmbăta* merge întotdeauna la bibliotecă. 10. *În față* se află pădurea, iar *în spate* se

întinde o câmpie proaspăt arată. 11. *În fața* clădirii se plantase un brad. 12. *Față de* entuziasmul acestor tineri, eu păream nefericit. 13. Toți prietenii mei locuiesc *în preajmă*. 14. *În preajma* prietenilor mă simt fericit.

Exercițiul 15. Se dau cuvintele: *lin, frumos, furtunos, desluşit, împovărat, deschis, strâns, cumpătat*. Realizați propoziții în care cuvintele date să aibă, pe rând, valoare de adverb și de adjectiv.

Exercițiul 16. Alcătuiți propoziții în care cuvintele: *buștean, cui, turtă, pușcă, ochi, foc, cuc* să aibă valoare de substantiv și apoi de adverb. Arătați gradul de comparație al adverbelor pe care le-ați realizat. Eexemplu: A tras *cu pușca* într-un urs. El s-a trezit *gol pușcă*.)

Exercițiul 17. Analizați sintactic şi morfologic cuvintele sscrise identic din enunțurile de mai jos.

1. El trece *sigur* pe la noi. *Sigur* că va trece astăzi. 2. Ea scrie *corect* întotdeauna. Ea a dat un răspuns *corect*. 3. Un fulg *uşor* mi-a atins obrazul. Afară fulguieşte *uşor*. 4. Mâine va sosi *negreşit*. *Negreşit* că nu va întârzia. 5. A plecat *anume* în oraş la cumpărături. A vorbit *anume* pentru mine. 6. *Un scai* zboară purtat de vânt. Sora mea *se ține scai* de mine. 7. Vorbeşte *desluşit* în orice ocazie. Un model *desluşit* se poate tricota. 8. În râul *limpede* se văd *uşor* pietrele. Vorbeşte *limpede* şi *uşor*. 9. El trăieşte *bine*. Ți-am făcut *un bine* cândva. 10. Răspunde *fără îndoială* la orice întrebare. *Fără îndoială* că va răspunde la toate întrebările. 11. *Serile* sunt plăcute în timpul verii. *Serile* citeşte cel mai mult.

Exercițiul 18. Folosiți jocuri online, aplicații educaționale sau videoclipuri explicative despre adverbe pentru a face învățarea mai dinamică și mai atractivă.

Aspecte normative

Exercițiul 1. Corectați, unde e cazul, cuvintele subliniate și explicați prin argumente morfologice scrierea lor.

1. *Numai* trec astăzi pe la tine. 2. A venit *nu mai* pentru tine. 3. *Decât* timp ai lipsit din București? 4. Nu știe *de cât* o poezie. 5. *Pesemne* că îl va aștepta la aeroport. 6. *Pesemne* să nu calci *nici o dată*. 7. A repetat lecția *odată* și n-a fost suficient. 8. *Odată,* venea mai des la noi. 9. Se purta *cumsecade* în anumite situații. 10. Un om *cumsecade* adesea întâlnești. 11. *Toc mai* acum te-am găsit acasă. 12. *Un tocmai* bun ca al meu n-are nimeni.

Exercițiul 2. Explicați în paranteza punctată sensul cuvintelor subliniate.

1. *Altădată* (.....) aici creșteau flori. 2. *Altădată* (.....) voi reveni. 3. *Altfel* (.....) voi rezolva problemele. 4. *Alt fel* (.....) de adverbe am descoperit. 5. *Bineînțeles* (.....) că te voi răsplăti. 6. Voia să fie *bine înțeles* (.....) sfatul său. 7. Este mai vioi *decât* (.....) mine. 8. *De cât* (.....) pământ ai nevoie? 9. Bunicul retrăsese *deoparte* (.....) în odaie. 10. *De o parte* (.....) a aleii creșteau brazi înalți.

Algoritmul analizei morfosintactice a adverbului / locuțiunii adverbiale

Schema analizei morfologice a adverbului locuțiunii adverbiale

1. Partea de vorbire:

- **adverb**

2. Clasa lexico-gramaticală:

- **adverb de loc/mod/timp**

3. categoriile morfologice:

- **gradul de comparație: pozitiv/comparativ/superlativ (sau adverb fără grade de comparație)**

4. Funcția sintactică: complement circumstanțial, atribut, predicat

Locuțiunea adverbială

- **formată din...**
- **de loc/de mod/ de timp**
- **predicativă/nepredicativă**
- **funcția sintactică**

Model de analiză gramaticală a adverbului / locuțiunii adverbiale

Deasupra se boltea un cer alburiu de singurătate. Mergeau ***încet*** pe un drum de țărână. Un stol de stăncuțe și grauri pluti ***alene*** pe vânt, ***apoi*** se lăsă într-o vâlcea. (M. Sadoveanu)

Deasupra - adverb de loc, fără grad de comparație, complement circumstanțial de loc

Încet - adverb de mod, gradul pozitiv, complement circumstanțial de mod

Alene - adverb de mod, fără grad de comparație, complement circumstanțial de mod

Și ce-mi cânta nainte / Cântam ***pe urmă*** *eu*. (G. Coșbuc)

Pe urmă - locuțiune adverbială de timp (= apoi) formată din substantiv + prepoziție, nepredicativă, complement circumstanțial de timp.

Exerciții recapitulative

Exercițiul 1. Lin frunzele cad, plâng apelen-vad, / Lung buciumul toamnei în noapte răsună. / Prin ramuri de tei ning molcom scântei, / Își cerne vrăjirea văpaie de lună. / trec nori după nori în veaccălători / Pe-ntinsele șesuri în zboruri deșarte. / Pe-al inimii gol se-așterne domol / Durerea trecută cu frunzele moarte. (I. Pillat)

Exercițiul 2. Analizați adverbele și locuțiunile adverbiale din textele următoare, precizând la fiecare forma (la locuțiuni-elementele structurii), felul după înțeles, gradul de comparație (la cele comparabile), funcția sintactică în propoziție sau în frază (în cazul adverbelor fără funcție sintactică, precizându-se cu ce parte de propoziție sau cu ce propoziție se combină:

a) Nu vă mișcați, le șoptește prepelița și se strecoară mai departe. Câinele pășește încet după ea. Se apropie vânătorul. Uite-l: piciorul lui e acum așa de aproape de ei. (Ioan Alexandru Brătescu-Voinești)
b) Pesemne c-aista-i Flămânzilă, de nu-i mai poate sătura nici pământul. (Ion Creangă)

Exercițiul 3. Faceți analiza completă a adverbelor și a locuțiunilor adverbiale din textele de mai jos.

1. Din câmp, de-acasă, de la plug / Plecat-am astă vară / Ca să scăpăm de turci, de jug, / Sărmana scumpa țară. / Așa ne spuse-n graiul său / Sergentul Mătrăgună, / Și noi ne-am dus cu Dumnezeu, / Ne-am dus cu voie bună. (V. Alecsandri)

2. Bătrânul Dan trăiește ca șoimul singuratic / În peșteră de stâncă, pe-un munte păduratic,/ Privind cu veselie cum soarele răsare, / Dând viață luminoasă cu-o caldă sărutare, / Privind cu jale lungă cum soarele apune.../ Așa și el apus-au din zile mari și bune! / Vechi pustnic, rămas singur din timpul său afară, / Ca pe un gol de munte o stâncă solitară, / Dincolo de morminte el trist acum privește / O tainică fantasmă ce-n zare s-adâncește, / Fantasma drăgălașă a verdei tinereți / Ce fuge de răsuflul geroasei bătrâneți, / Se zice: Timpul rece apasă-umărul meu / Și cât m-afund în zile, tot simt că e mai greu! (V. Alecsandri)

TEST GRILĂ
ADVERB

1. Adverbul *aproape,* este, după înțeles:
   a) adverb de loc;
   b) adverb de loc și adverb de timp;
   c) adverb de loc, adverb de mod și adverb de timp.

2. Adverbele *înainte, încoace, încolo* se folosesc la următoarele grade de comparație:
   a) numai la gradul pozitiv;
   b) numai la gradul pozitiv și comparativ de superioritate;
   c) la toate gradele de comparație.

3. În propozițiile: *Ce mult i-a plăcut. Ce bine-mi șade.* Cuvântul „ce" este din punct de vedere morfologic:
   a) articol adjectival;
   b) pronume relativ;
   c) adverb.

4. Nu conține locuțiuni adverbiale seria:
   a) în jur, de-a rândul, de mult;
   b) nici când, nici cum, nici unde;
   c) de-a dreapta, de-a dreptul, de-a binelea.

5. *Până una alta* (ține acești bani) este:
   a) locuțiune pronominală;
   b) locuțiune adverbială;
   c) locuțiune pronominală.

6. Cuvântul *tot* este adverb în enunțul:
a) Cu tot efortul, n-a reușit.
   b) E prea de tot.
   c) Să tot aibă 80 de ani.

7. Este locuțiune adverbială sintagma de la punctul:
a) de-alde;
b) de aproape;
c) de-a rândul.

8. Ce funcție sintactică are adverbul **bine** în fraza: *Este **bine** / să te gândești și la suflet, nu numai la trup.* (Proverb):
a) atribut adverbial;
b) complement circumstanțial de mod;
c) nume predicativ;

9. Ce funcție sintactică are adverbul în fraza de mai jos:
*Sunt **gata** / să-i fac pe plac: dar atunci să fii și tu om cuminte.* (I. Slavici):
a) atribut adverbial;
b) complement circumstanțial de mod;
c) nume predicativ;

10. Conține numai adverbe compuse seria:
a) nicicând, nicicum, nicicât, altădată;
b) nici când, nici cum, nici cât, altă dată;
c) nicicând, nicicum, nicicât, altă dată.

11. În propoziția *Ce mult i-a plăcut.* cuvântul *ce* este din punct de vedere morfologic:
a) pronume relativ;
b) articol adjectival;
c) adverb.

12. Adverbele *înainte, încoace, încolo* se folosesc la următoarele grade de comparație:
a) numai la pozitiv;
b) numai la pozitiv și comparativ de superioritate;
c) la toate gradele de comparație.

PREPOZIȚIA

Exercițiul 1. Identificați prepozițiile din textele de mai jos și arătați felul lor.

a) Codrii se înfioreză de atâta frumusețe, / Apele-ncrețesc în tremur străveziile lor fețe, / Pulbere de diamante cade fină ca o bună, / Scânteind plutea prin aer și pe toate din natură / Și prin mândra fermecare sun-o muzică de șoapte, / Iar pe ceruri se înalță curcubeele de noapte.../ Ea, șezând cu el alături, mâna fină i-o întinde, / Părul ei cel negru-n valuri de mătase se desprinde. (M. Eminescu)

b) Din strașina munților, ce nalță marginea țării de la Severin până la Dorohoi, râuri frumoase, dătătoare de viață și nenumărate pâraie se despletesc, în cărări de argint, peste-ntinsele șesuri ale Valahiei și printre dealurile blânde ale Moldovei... De mii de ani visează râuri limpezi și lacuri sclipitoare: în zilele senine de vară, visu-i se răsfrânge-n undele aerului și-ngână peste lanurile și bălăriile uscate ale pustiului acele ape vrăjite, amăgitoare, ale mirajelor, așa de frumos numite de popor, apa morților. (Al. Vlahuță)

Exercițiul 2. Înclocuiți locurile libere prin prepozițiile corespunzătoare.

De din vale ... Rovine / Grăim Doamnă, ... Tine, / Nu ... gură, ci ... carte, / Că ne ești așa departe. / Te-am ruga, mări, ruga / Să-mi trimiți ... cineva / Ce-i mai mândru ... valea Ta: / Codrul ... poienele, / Ochii .... sprâncenele; / Că și eu trimite-voi / Ce-i mai mândru ... noi: / Oastea mea .... flamurile / Codrul și ... ramurile / Coiful nalt cu penele, / Ochii .... sprâncenele. (M. Eminescu, Scrisoarea III)

Exercițiul 3. Subliniați cu o linie prepozițiile simple, cu două linii prepozițiile compuse și cu o linie punctată locuțiunile prepoziționale din textele ce urmează.

1. Pe când soarele era drept deasupra capetelor lor și-i săgeta cu razele lui cele învăpăiate ... se așezară sub un copac stufos ca să se adăpostească puțin de arșița soarelui și să momească acea pustie de foame care-i muncise de când se pomeniseră și ei oameni în lume, și care de la moartea tatălui lor îi chinuia și mai cumplit. (Basme populare)

2. Din fundul văii, pe unde se prăvălea iablanicioara, coame de cai zbucniră într-o clipă și în fiecare coamă câte un cap de turc. Culmile Scripetelui se deslușeau în această zi cu soare, după multele ploi de până aci, colțuroase și limpezi ca o cunună de securi. (G. Galaction)

3. Odată, venise la Oșlobanu rândul să cumpere lemne și așa cu toată cărpănoșia lui, iese câine-câinește în medean, aproape de gazda noastră, și găsește un țăran de la Sasca pare-mi-se, ori de la Baia, cu un car încărcat cu lodbe de fag. (I. Creangă)

4. Mulțumită strădaniei tale, ai învins Făt-Frumos, dar înainte de a pleca șezi colea de te hodinește, că din cauză de izbelişti și-a pierit și somnul. Cât privește învoiala noastră, n-ai grija... (Basme)

Scoateți în coloane separate prepozițiile ți locuțiunile prepoziționale și răspundeți la următoarele cerințe:

a) arătați funcția sintactică a cuvintelor care sunt precedate de prepoziții sau de locuțiuni prepoziționale;

b) recunoașteți prepozițiile cu genitivul, dativul și acuzativul, precum și locuțiunile prepoziționale cu genitivul și cu acuzativul.

Exercițiul 4. Identificați, în textele de mai jos, prepozițiile și grupați-le în conformitate cu următorul tabel:

Prepoziții simple		Prepoziții compuse	
Prepoziții primare	Formate prin conversiunea altor părți de vorbire	Formate prin contopirea a două prepoziții primare	Formate prin alăturarea a două prepoziții primare

1. Acum îl târau prin târg pentru cerşetorie. (V. Voiculescu). 2. Au coborât la crâşmă ş-au trezit pe negustor. 3. Înălţând fruntea, Vitoria simţi adiere rece dinspre munte. (M. Sadoveanu). 4.

Am fost din câteva sărituri lângă cal. (M. Sadoveanu). 5. Cum a dat norocul tocmai peste dânsul. (M. Sadoveanu). 6. Venea împotriva noastră ca un păienjeniş. (M. Sadoveanu). 7. Pentru dobândirea notei la teza de mai, săracele mame de la mahala dădeau sărindare la biserici. (M. Sadoveanu). 8. Tot răul a fost spre bine. (C. Petrescu). 9. Tipărind o amănunţită dare de seamă despre săpăturile şi despre cărtea ce răstoarnă toate cunoştinţele de până acum din protoistoria Daciei, înfăţişa ca un semn al timpului înţelegerea şi tragerea de inimă a gospodarului lipsit de lăcomia îndestulărilor pământeşti, care contribuia atât la perseverent, cu munca şi mijloacele lui, la o ispravă cărturărească. (C. Petrescu)

Exerciţiul 5. Identificaţi, în textele de mai jos, prepoziţiile şi spuneţi ce parte de vorbire introduc ele.

1. De după deal vine, în zbor rotat, un uliu. (Em. Gârleanu) De la un datornic rău şi un sac de paie este bun. (Folclor). 3. Aşa au ajuns până aici. 4. Consideram sărăcia noastră drept provizorie, iar mediocritatea lor eternă. (V. Eftimiu). 5. Cupa s-a umplut până la vârf. (G. Calinescu). 6. Hainele pentru copii se caută mai mult ca orice. (G. Calinescu). 7. Şi, Doamne, frumos era pe atunci. (I. Creangă). 8. Mă uit în jos, mă uit în sus, începuse să picure. (C. Petrescu). 9. Vânătoarea a adus cu ea o îmbelşugată creaţie artistică pe lume. (V. Voiculescu)

Exerciţiul 6. Analizaţi prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale împreună cu părţile de prepoziţie pe care le introduc; arătaţi felul şi regimul lor cazual (în cazul unor cuvinte compuse sau al unor locuţiuni din care fac parte prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale):

a) Trecu prin întuneric, pe lângă țintirim. Căsuța singură a babei Smaranda trimitea fire de lumină spre vale printr-un geam cât palma. (Mihail Sadoveanu)
b) El își opri calul înaintea cârciumii... Ana rămase privind ca un copil uimit la călărețul ce stătea ca un stâlp înaintea ei. (Ioan Slavici)

Exercițiul 7. Găsiți prepozițiile și spuneți în structura căror părți de propoziție intră ele.

1. Noaptea de joi spre vineri o petrec rău. (I. L. Caragiale). 2. Iar el trece prin viață într-o aspră singurătate și în neînțelegerea tuturor. (C. Petrescu). 3. Chiar după însănătoșirea desăvârșită, copilul trebuie să rămână la vântul și la soarele câmpului. (C. Petrescu). 4. Vapoare navigau pe mări pustii, spre porturi cu numiri fabuloase. (C. Petrescu). 5. Spre ziuă îi vin gândurile cele mai deștepte. (V. Eftimiu). 6. Inima îi ticăia de o emoție plăcută. (L. Rebreanu). 7. Tunetele se depărtau pe linia zării, spre șesuri. (C. Petrescu). 8. Stăpânii plecaseră de la castel. (V. Voiculescu)

Exercițiul 8. Precizați cazul substantivelor precedate de prepoziții.

1. Zaharia a desfăcut plicul, gârbovindu-se deasupra slovelor tulburi. (C. Petrescu). 2. Alexandru Opriș făcuse un gest neisprăvit cu mâna. (C. Petrescu). 3. Un om în cojoc lung, cu mițele atârnând, intră din viscol la adăpost. (M. Sadoveanu). 4. Zilele de iarnă erau când senine, liniștite, luminoase, cu licăriri de piatră scumpă, în zăpada proaspăt căzută, când acoperite de fumul crivățului, care purta nămeții din munte-n munte și răsturna copacii bătrâni și putrezi. (V. Eftimiu). 5. Mulțumită sfaturilor lui Făt-Frumos, el scăpă din multe capcane, care altuia i-ar fi venit de hac. (V. Eftimiu). 6. Un foc de pușcă răsună în noapte. (V. Eftmiu). 7. Pluta pornise printre frunze late de crini de apă. (M. Sadoveanu). 8. Însă nu era

o ştiucă neînsemnată, era un monstru care se lupta cu putere între papuri şi liane. (M. Sadoveanu). 9. Soarele se ridocase deasupra pământurilor de stuf şi săgeta cu înverşunare. (M. Sadoveanu). 10. Împotriva aşteptărilor mele, rămase liniştit. (Z. Stancu)

Exerciţiul 9. Scoateţi prepoziţiile din textele de mai jos, pe următoarele trei coloane:

Prepoziţii/locuţiuni prepoziţionale cu regim de genitiv	Prepoziţii/locuţiuni prepoziţionale cu regim de dativ	Prepoziţii/locuţiuni prepoziţionale cu regim de acuzativ

1. În expediţiile mai lungi, cu popasuri pe la moşii, purtam cu mine totdeauna lada cu pământ pentru modelat. (V. Voiculescu). 2. Chiar în acea zi, imediat după masă, ne-am aşezat la lucru în odaia mea. (M. Eliade). 3. Dar venerabilul nostru preot, cuvioşia-sa părintele Mihalache! Îl am aici încă, dinaintea ochilor. (I. L. Caragiale). 4. Era cel dintâi memoriu al profesorului Alexandru opriş, asupra săpăturilor din Piscul Voievodesei. (c. Petrescu). 5. După ce ne-am pus bine-rău gura la cale, ne-am covrigit împrejurul focului. (I. Creangă). 6. Cine se poate pune împotriva voinţei lui Petruţă? (C. Petrescu). 7. Aduceau primăvara, plecau odată cu toamna. (C. Petrescu). 8. Alături de el, încurajat de optimismul tânărului mehedinţean, visam, şi pentru el, şi pentru mine, destine excepţionale. (V. Eftimiu). 9. Aşa ceva nu s-a pomenit de dinaintea războiului. (I. L. Caragiale). 10. Înainte de a face gestul, Tadeu scrise tatălui său, rugându-l să nu-l stânjenească şi să-l ierte dacă va fi nevoie să renunţe, dar cauza căsătoriei neautorizate, la cariera militară. (G. Călinescu). 11. În privinţa regretelor, fii liniştită, dragă tanti! (L. Rebreanu). 12. Altă mireasă, afară de Florica vădanei lui Maxim, n-ai găsit câtu-i satul de mare? (L. Rebreanu)

Exerciţiul 10. Analizaţi prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale din textele de mai jos:

1. De-a lungul râuleţului se întind două şiruri de sălcii şi de răchite care se îndeasă mereu, până ce se pierd la crângul din fundul văii. (I. Slavici)

2. – Nu răspunde Măriei sale, zise bătrânul, că laude şi îngroziri de aste am mai auzit noi, şi tot nu ne-am spăriet. Mai bine Măria Sa şi-ar căuta de drum şi ar da pace unor oameni care nu i-au făcut nimica. Cetatea n-avem de gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde. Tot ce-i putem da este plumbul din puşce, pe care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru. (C. Negruzzi)

3. În faţa peşterii se află o piatră. Pe ea a stat odată Gebeides şi a cântat cântecul său pentru viteazul Dapix şi fiica lui, Gebila. (Al. Mitru)

4. Dincolo de mal, într-un smârc, umblau cu paşi rari cocostârci cu pliscuri portocalii. (M. Sadoveanu)

5. Știa că dedesubtul frumoaselor privelişti de toamnă, poprul moldovean gemea sub laba nemilostivă. (E. Camilar)

Exerciţiul 11. Identificaţi, în propoziţiile de mai jos, locuţiunile prepoziţionale şi clasificaţi-le în raport cu semnificaţia lor (de loc, de timp, de mod etc.).

1. Dicolo de râu, pe luncă şi pe coasta dealului, foşnea în bătaia vântului pădurea întunecată. (Z. Stancu). 2. Din câteva sărituri am fost cu toţii în jurul lui, cu bucurie şi cu părere de rău. (M. Sadoveanu). 3. Veneau doar răbufniri înfundate, din spate, unde nu se vedea, din pricina prăvălişului, nimic. (V. Voiculescu). 4. Cu tot ajutorul bunelor zâne, prietene ale lui, mult aşteptata izbândă nu venea. (V. Eftimiu). 5. Cât despre iarba aceasta, n-am teamă că are s-o mai afle şi alţii. (C. Petrescu). 6. Cu tot vuietul vântului, simţise ceva pe cărarea de dincolo de stufuri. (M. Sadoveanu). 7. În loc de dreptate, ne-am ales cu batjocura şi cu averea luată. (V. Eftmiu). 8. Eu mi-am pus în geantă cărţile de cursuri ale acelei dimineţi;

pe lângă aritmetică mai aveam franceza și istoria. (M. Sadoveanu). 9. Vei săpa sare, la ocnă, împreună cu țiganii robi... (E. Camilar). 10. Toată noaptea nu putuse închide ochii din pricina unei măsele. (I. L. Caragiale)

Exercițiul 12. Transformați prepozițiile și locuțiunile prepoziționale din următoarele texte în adverbe și locuțiuni adverbiale (precum și adverbele și locuțiunile adverbiale în prepoziții și locuțiuni prepoziționale corespunzătoare).

1. De-a lungul râulețului se întind două șiruri de sălcii și de răchite care se îndeasă mereu, până ce se pierd în crângul din fundul văii; pe culmea dealului de la stânga, despre Ineu, se ivește pe ici pe colo marginea unei păduri de stejari, iar pe dealul de la dreapta stau răzlețe rămășițele încă nestrârpite ale unei alte păduri, cioate, rădăcini ieșite din pământ și, tocmai sus, la culme, un trunchi înalt, pe jumătate ars, cu crengile uscate, loc de popas pentru corbii ce se lasă croncănind de la deal înspre câmpie; fundul văii, în sfârșit se întunecă și din dosul crângului depărtat iese turnul șuguiat al bisericii din Fundureni, învelit cu tinichea, dar pierdut oarecum în umbra dealurilor acoperite cu păduri posomorâte ce se ridică și se grămădesc unul peste altul, până la muntele Bihorului, de pe ale cărei culmii troienite se răsfrâng razele soarelui de dimineașă. (I. Slavici)

2. Atunci eu mă dau uite pe o creangă mai spre poale, și odată fac: zup! în niște cânepă care se întindea de la cireș înainte, și era crudă și până la brâu de înaltă; și nebuna de mătușa Mărioara, după mine; și eu fuga iepurește prin cânepă și ea pe urma mea, până la gardul din fundul grădinii, pe care neavând vreme să-l sar, o cotigeam înapoi, iar prin cânepă, fugind tot iepurește; și ea după mine până-n dreptul ocolului, pe unde-mi era iar greu de sărit; pe de laturi, iar gard, și hârșita de mătușă nu mai slăbea din fugă nici în ruptul capului! Cât pe ce să puie mâna pe mine: și eu fuga, și ea

fuga, și eu fuga, și ea fuga; până ce dăm cânepa toată palancă la pământ. (I. Creangă)

Exercițiul 13. Formulați enunțuri la care să folosiți cuvintele *deasupra* și *contra* cu valoare morfologică de adverbe și prepoziții, iar locuțiunile *de-a lungul* și *de-a latul* atât ca locuțiuni adverbiale, cât și ca locuțiuni prepoziționale.

Exercițiul 14. Analizați cuvintele subliniate din textele de mai jos și arătați dacă sunt adverbe sau prepoziții.

1. Vulturul a întors aripile ca o flamură, *de-asupra* brazilor bătrâni. 2. S-a înălțat mai întâi drept *în sus* ca o săgeată... a plecat capul și a privit în jos, oamenii nu se zăreau; *deasupra*, *dedesubtul* lui, *prim prejur* nu era nici o vietate ... se apropie, se lasă tot *mai jos*, *deasupra* muntelui, *deasupra* pădurii de brazi. (Em. Gârleanu)

Exercițiul 15. Dezbaterea *Cine are dreptate?:* Prezentați două afirmații care pot fi legate printr-o conjuncție de opoziție (ex: „Studenții ar trebui să aibă mai puține teme" **versus** „Temele ajută la învățare"). Folosiți conjuncții pentru a vă susține punctele de vedere.

Algoritmul analizei morfosintactice a prepoziției / locuțiunii prepoziționale

Schema analizei morfologice a prepoziției / locuțiunii prepoziționale

1. Partea de vorbire:

- **prepoziție**

2. Clasificarea prepozițiilor după structură:

- **simplă/compusă**

3. Clasificarea prepozițiilor după raportul exprimat:

- **prepoziție care exprimă un raport atributiv**
- **prepoziție care exprimă un raport completiv**

4. Regimul cazual:

- **prepoziție care cere cazul genitiv/dativ/acuzativ**

Locuțiune prepozițională

- **formată din...**
- **construită cu cazul G/Ac**
- **exprimă un raport de subordonare între...și...**

Model de analiză morfologică a prepoziției/ locuțiunii prepoziționale

Eu sunt om ***fără de*** *țară.* (O. Goga)

Fără de-prepoziție compusă, exprimă un raport atributiv (introduce un atribut), cere cazul Acuzativ.

*Porniră celei trei corăbii / Și-****n urma*** *lor rămase portul.* (I. Minulescu)

(î)n urma - locuțiune prepozițională formată din prepoziție+substantiv, se construiește cu cazul genitiv, exprimă în propoziție un raport de subordonare între un complement și elementul său regent.

Exerciții recapitulative

Exercițiul 1. Analizați morfologic prepozițiile din textele de mai jos, respectând algoritmul analizei.

1. Ajunși în vale, se opresc lângă p grămadă de piatră mărunțită. (I. Agârbiceanu). 2. Prin noiembrie veniră cele dintâi scrisori de pe front, de prin spitale, din lagărele în care erau concentrați mobilizații înainte de a fi trimiși pe front. (I. Agârbiceanu). 3. Se apropie, se lasă tot mai jos, deasupra muntelui, deasupra pădurii de brazi. (Em. Gârleanu). 4. Te-a priceput și Petruță, înaintea tuturor. (C. Petrescu). 5. Oile trecuseră către gura Negrei spre Bitrița, suind în văzduh nouri de colb. (M. Sadoveanu). 6. Întâmplarea ajunse cunoscută până în satele de la poalele munților. (I. Agârbiceanu). 7. Revolta împotriva tatălui său o îneca. (I. Agârbiceanu). 8. Miji o rază de soare și se arcui în înălțimi un curcubeu boltit, cu capetele sprijinite din piscul muntelui până dincolo de sate și de ape, spre mijlocul țării. (C. Petrescu)

Exercițiul 2. Analizați morfologic locuțiunile prepoziționale din textele de mai jos și spuneți: ce parte de vorbire introduc, la ce caz este această parte de vorbire și în componența căror părți de propoziție intră locuțiunea prepozițională respectivă.

1. Am hotărât să intrăm în oraș odată cu soarele. (Z. Stancu). 2. În fața ferestrei mele era un restaurant grecesc și altul chinezesc. (V. Eftimiu). 3. Alături de ei se ivesc curând albăstrelele, viorele... parcă vinete și tremurând încă de frig. (M. Sadoveanu). 4. Trec numai rar, noaptea, cântând, pe deasupra casei. (V. Voiculescu). 5. Cu capul plecat în pământ, din pricina soarelui, el urcă treptele. (D. Zamfirescu). 6. Fiecare floare e o poemă întrupată, zămislită, în loc de sunete, într-o carne de petale, carne fără stricăciune și plină de mireasmă cu substanța dumnezeiască din care vor fi plămădiți îngerii. (V. Voiculescu). 7. Parcă în ciuda zăpezii, ia culoare bălană

și-și scoate căpșorul, la marginea unui tufiș, pitulat după frunzele uscate. (V. Voiculescu).

Exercițiul 3. Transformați prepozițiile și locuțiunile prepoziționale din tabel în adverbe, respectiv în locuțiuni adverbiale și construiți enunțuri paralele: *împotriva, deasupra, înaintea, înapoia, împrejurul, îndărătul, dedesubtul, în afara, în largul, alături de, aproape de, peste drum.*

Prepoziții/Locuțiuni prepoziționale	**Adverbe/Locuțiuni adverbiale**	**Enunțuri**
ex. **împotriva**	**împotriva**	Toți îmi sunt **împotrivă. Împotriva** ploii am pus o prelată.

TEST GRILĂ
PREPOZIȚIA

1. Prepoziția este partea de vorbire neflexibilă cu rol de legătură:
   a) numai în propoziție, unde leagă un atribut sau un complement de termenul regent;
   b) numai în fraza, unde leagă subiectul de numele predicativ;
   c) în propoziție și în frază.

2. Prepozițiile: *despre, dinspre, înspre, de la, de pe la* sunt create în limba română:
   a) prin derivare;
   b) prin compunere;
   c) prin conversiune.

3. Cuvântul (noi) *înde* (noi) este:
   a) adverb;
   b) prepoziție;
   c) conjucție.

4. Care dintre prepozițiile propuse sunt cu regim de genitiv:
   a) asupra, către, fără, contra;
   b) grație, mulțumită, datorită;
   c) împotriva, asupra, contra , înaintea.

5. Conține numai locuțiuni prepoziționale seria:
   a) în ciuda, în dreptul, din cauza;
   b) la îndemâna, în cazul, în preajma;
   c) jur-împrejur, în pofida, prin preajma.

6. Cuvântul tot face parte dintr-o locuțiune prepozițională în enunțul:
   a) L-a căutat peste tot.

b) A plecat cu tot cu purcel cu cățel.
c) A plecat de tot.

7. Cuvântul a nu este prepoziție în enunțul:
a) Fluieră a pagubă.
b) Întoarce o filă a cărții.
c) A luat trei caiete a 2 lei.

8. Prepoziția are funcție sintactică în propoziție?
a) are;
b) nu are;
c) în funcție de poziția ei în propoziție.

9. Nu este locuțiune conjuncțională sintagma de la punctul:
a) până ce,
b) până să;
c) până la.

10. Prepoziția *datorită* (+substantiv în cazul dativ) se folosește:
a) când rezultatul este unul pozitiv (*a reușit datorită efortului*);
b) când rezultatul este unul negativ (a reușit datorită aglomerației);
c) în ambele situații.

11. Cuvântul introdus prin prepoziția *până* din fraza: *Până a pleca vreau să vorbesc cu voi.* este:
a) un adverb;
b) un verb la infinitiv;
c) un adjectiv.

CONJUNCȚIA

Exercițiul 1. Identificați conjuncțiile și precizați ce părți de propoziții leagă ele.

1. Căutăm un secretar și o dactilografă. (V. Eftimiu). 2. Mesele se încărcaseră cu mâncări și băuturi. (L. Rebreanu). 3. Aș prefera un venit modest, dar sigur. (G. Călinescu). 4. Inițiativa nu a pornit de la ea, ci de la Grigore. (L. Rebreanu). 5. Intrară într-o casă numai cu parter, însă vastă. (G. Călinescu). 6. Tăcu așteptând un răspuns sau o întrebare. (L. Rebreanu). 7. Veniturile bătrânului, deci ale lui, erau de o sută de ori mai mari decât ceea ce primea, anual, studentul fără studii de la Paris. (V. Eftimiu). 8. Moromete însă nu era bisericos, iar cât despre celălalt drum, nu-l folosise niciodată ca o soluție. Era cu zece ani mai mare decât Catrina și acum avea acea vârstă între tinerețe și bătrânețe când numai nenorociri mari sau bucurii mari mai pot schimba firea cuiva. (M. Preda)

Exercițiul 2. Identificați conjuncțiile și precizați ce fel de propoziții leagă ele.

1. Erau cam obosite de drum, dar gura nu le stătea o clipă. (L. Rebreanu). 2. Le place să facă din țânțar armăsar. (L. Rebreanu). 3. Totul e să începi. (C. Petrescu). 4. Să nu uiți că acum e război. (Z. Stancu). 5. Știa că nu-i mai pot face nimic... (C. Petrescu). 6. Chiar acum sunt sigur că ai puțină febră, fiindcă prea îți steclesc ochii. (L. Rebreanu). 7. Dacă vii pentru asta nu-ți dau nimic. (D. Zamfirescu). 8. Se uită în toate părțile să găsească un adăpost. (Em. Gârleanu). 9. Și împotrivirea lui a fost atât de înverșunată, încât nimeni n-a îndrăznit să-i pomenească de dăscălie. (L. Rebreanu). 10. Ningea de prăpădea pământul. (Em. Gârleanu)

Exercițiul 3. Clasificați conjuncțiile din propozițiile de mai jos după tipul de raport exprimat de ele.

1. N-a plâns, ci a stat așa cu capul în palmele aspre. (I. Agârbiceanu). 2. Copacii sunt tot negri și uscați, dar miroase a primăvară. (C. Petrescu). 3. El, ca să scape de ele, trecu în altă odaie. (D. Zamfirescu). 4. Voia să fie foarte exact la întâlnire, căci omul civilizat întâi după exactitate se cunoaște. (L. Rebreanu). 5. Dacă blocul se prăbușește, apartamentul meu dispare cel dintâi. (G. Călinescu). 6. Mama, ca să n-o mai ocărască, își mușcă buzele. (Z. Stancu). 7. Se simți umil și mic, deși sufletul îi clocotea de ură. (L. Rebreanu). 8. Erau așa de plini de frig și de durere, încât nici mâncare nu le trebuia. (M. Sadoveanu)

Exercițiul 4. Delimitați frazele următoare în propoziții. Analizați toate conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale, arătând felul lor și menționând ce leagă sau ce introduc. Analizați și alte părți de vorbire cu valoare de conective subordonatoare în frază, precizându-le și funcția lor sintactică în propoziție:

a) Socotesc că putem zice, fără să ne îndoim, / Că e prea bun pentru fabuli veacul în care trăim,/ Măcar că se află oameni care nu pricep deloc / Cum a putut să vorbească un sălbatic dobitoc, / Și care vin să te-ntrebe dacă e adevărat / Că în vremea veche câinii au vorbit așa curat. (Grigore Alexandrescu)

b) Pe cât era de mic și de tupilat, pe atât mai tare i se zbârlise ariciul bărbii...(Mihail Sadoveanu)

c) Satul Celei e foarte aproape de Corabia, așa încât Constantin putea să vie acasă ori de câte ori voia. (Gala Galaction)

Exercițiul 5. Alcătuiți propoziții sau fraze în care cuvintele *și*, *iar*, *nici*, *cât*, *decât*, *parcă* să aibă diferite valori morfologice.

Exercițiul 6. Analizați conjuncțiile, locuțiunile conjuncționale și cuvintele cu rol de conjuncție din textele de la exercițiul numărul 12, capitolul *Prepoziția.*

Exercițiul 7. Arătați ce fel de subordonate introduce conjuncția dacă în următoarele texte.

1. Dacă a văzut așa, nora împăratului s-a mai domolit. (P. Ispirescu). 2. Trebuie să te iau cu mine dacă zici că știi bine locurile pe aici. (I. Creangă). 3. Nu se știa dacă gloata avea să cadă în Dunăre. (N. Bălcescu). 4. Dacă văzui și văzui/Îmi luai coasa din cui. (Folclor). 5. Șurlea îi ceru lui Anghel să-i spună dacă au ceva probleme. (M. Preda). 6. Nu-mi aduc aminte dacă te-am felicitat de ziua ta sau dacă ți-am trimis flori. 7. Și dacă nu îmi vei spune nici un cuvânt, eu tot voi pricepe ce este în sufletul tău. 8. Problema esențială era dacă trece examenul cu bine. 9. De-ar fi-n lume un sat de mâțe, zău! / că-n el te-aș pune vornic... (M. Eminescu). 10. Fata călcă lut și lipi cuptorul, îl humui și-l griji, de-ți era mai mare dragul... (I. Creangă). 11. Mincinosul de e mincinos și tot mai spune câte o dată adevărul.

Exercițiul 8. Analizați conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale din textele următoare:

1. Lecția cea mai însemnată pe care omul o poate învăța de la viață nu este că durerea nu există pe lume, dar că depinde de noi s-o folosim și să o putem transforma în bucurie. 2. Urât lucru mai e, Doamne, și băutura asta. Lasă c-aduce și pagubă, și te sărăcește de te lasă pe drumuri, de-și strică și mintea, și sănătatea, și viața, și tot, de-ajungi din om neom. (Al. Vlahuță). 3. Nimeni nu-i dăduse niciodată pâine cu măsline. Dar de jucat, a mai jucat, mereu a jucat... lovit cu ciomagul să se ridice, mereu a jucat până ce nu mai putea și cădea jos, și era iarăși ridicat, de strigăte, de tobe, de ciomag... (G. Bogza). 4. Iar împăratul, nici tânăr, nici bătrân, care veni ca să judece pe cei viteji, sau știa, sau nu știa prea bine faptele lor, în schimb se pricepea la oameni buni și de treabă. Și era slăvit pentru bunătatea lui, las că oamenii îl și pomeneau, ori de câte ori se ivea prilejul. (Basme). 5. Seara, în timp ce ne întorceam cu aceeași trăsură la sebeș, atât eu cât și fratele meu ne simțeam

purtați de conștiința că pusesem temeiurile unui alt timp, cu toate că n-am făcut decât să participăm, tăcuți, la un act ce se realiza prin puterea destinului. (L. Blaga). 6. Dar la toată întâmplarea, de-i vedea și-i vedea că s-a trezit și năvălește la tine, zvârle-i pielea de urs și apoi fugi încoace spre mine cât îi putea. (I. Creangă). 7. Nu vezi că este și nevolnic și leneș pe deasupra, ce cauți de nu-l omorizise zgripțuroaica privind pieziș către sluga împăratului. Aista și de-a face treabă, nu merită să-l hrănești. (Basme). 8. Îi era rușine, ca și când toți ar putea să afle din fața ei cele petrecute, se temea de ceva știut și nu știa cum să calce, cum să-și țină trupul, cum să-și poarte capul și ce să facă cu mâinile ei. (I. Slavici)

Exercițiul 9. Revedeți textele anterioare și răspundeți la următoarele cerințe:

a) așezați în coloane separate conjuncțiile coordonatoare, subordonatoare și locuțiunile conjuncționale;
b) numiți felul lor, arătați ce fel de subordonate introduc locuțiunile conjuncționale;
c) extrageți din texte cuvintele: **și, iar** care nu sunt conjuncții, ci adverbe.

Exercițiul 10. Subliniați și arătați felul locuțiunilor conjuncționale din următoarele texte:

1. În vreme ce dna Buruiană și copiii se instalau în trăsură, printre bagaje, arendașul mai spuse vătășelului...

Apoi am cârnit-o, zic dânșii, pentru că a venit dreptatea noastră și după dreptate ale noastre trebuie să fie toate moșiile... Pe urmă a mutat farfuriile în jurul mesei, poposindu-le la fiecare margine până ce a ajuns iar la locul obișnuit. Și, Doamne, groază mi-e să nu pățești ceva dacă te amesteci în toate, în loc să vezi de sărăcia noastră! (L. Rebreanu). 2. Pe când, în focul povestirii, el rostea acestea cu cea mai deplină încredințare, ca și când lucrul ar fi fost întocmai după cum îi spunea, deodată se simți tras, pe

dindărăt, pe mâneca surtucului. Își aduse aminte de tocmeala cu slujitorul, își luă vorba înapoi și îndreptându-se că în fierbințeala vânătorii, nu va fi văzut bine, reduse coada vulpei până la vreo doi stânjeni. (Al. Odobescu)

Exercițiul 11. Construiți opt fraze folosind următoarele locuțiuni conjuncționale: *pentru că, până să, cu toate că, măcar să, chiar dacă, din cauză că, de câte ori, ca și cum.*

Algoritmul analizei morfosintactice a conjuncției/ locuțiunii conjuncționale

Schema analizei morfologice a conjuncției / locuțiunii conjuncționale

1. Partea de vorbire:
- **conjuncție**

2. Clasificarea conjuncțiilor după structură:
- **simple**
- **compuse**

3. Clasificarea conjuncțiilor după rolul gramatical îndeplinit:
- **conjuncție coordonatoare: copulativă, disjunctivă, adversativă, conclusivă**
- **conjuncție subordonatoare: introduce propoziții subiective, predicative, atributive, completive, circumstanțiale**

Locuțiunea conjuncțională:
- **formată din...**
- **coordonatoare/subordonatoare**
- **exprimă în propopziție/frază un raport de coordonare/ subordonare între...și....**

Model de analiză morfologică a conjuncției / locuțiunii conjuncționale

Nu pot ști, ***căci*** *n-am fost cu dânsul.* (M. Sadoveanu)

Căci - conjuncție, simplă, conjuncție subordonatoare (introduce o subordonată circumstanțială cauzală)

N-am să mai adorm, ***măcar să*** *știu bine că m-apucă sfântul soare...* (I. L. Caragiale)

Măcar să - locuțiune conjuncțională formată din adverb + conjuncție, subordonatoare, exprimă în frază raportul de subordonare între concesivă și regenta ei.

Exercițiu recapitulativ

1. Analizați morfologic conjuncțiile/locuțiunile conjuncționale după algoritmul propus mai sus.

1. Se întâlnea cu ana uneori, dar nu-i vorbea. (L. Rebreanu). 2. Adevărat este, mamă, că eu ceva nu înțeleg. (M. Sadoveanu). 3. Se trase înapoi și se dezmetici. (M. Preda). 4. Domnul Dumnezeu, după ce a alcătuit lumea, a pus rânduială și semn fiecărui neam. (M. Sadoveanu). 5. În vreme ce Gigi stârnea veselia tuturor, Laura ieși iar în pridvor. (L. Rebreanu). 6. Cu cât trecea vremea, cu atât neliniștea sporea în sufletul lui Ion. (L. Rebreanu). 7. Nu s-au putut afla prea multe de la cei arestați, cu toate că ancheta a fost atât de mult prelungită. (C. Petrescu). 8. E copilărie să clădești ceva pe vorbe. (L. Rebreanu). 9. Toate sunt bune, căci sunt de la Dumnezeu. (M. Sadoveanu). 10. Au trebuit să fugă călări, ca să-și scape viețile. (M. Sadoveanu). 11. Și se întăreau atât de mult în hotărârea lor, încât nimeni și nimic nu li se putea pune în cale. (M. Sadoveanu). 12. Viața-i datorie grea și lașii se-ngrozesc de ea. (G. Coșbuc). 13. Vântul a adus viscolul, iar viscolul o să aducă lupii. (Z. Stancu). 14. În loc să se apuce de învățătură, s-a pus din nou pe viață, care e așa de dulce la Paris când ai bani. (V. Eftimiu). 15. Stia că nu are nimic de făcut decât să aștepte. (C. Petrescu)

TEST GRILĂ

CONJUNCȚIA

1. Conjuncția este partea de vorbire care se definește după următoarele criterii:
   a) caracteristici semantice;
   b) caracteristici semantice și morfologice;
   c) caracteristici morfologice și sintactice.

2. Conjuncțiile coordonatoare
   a) leagă părți de propoziție de același fel sau propoziții independente;
   b) leagă propoziții diferite,
   c) leagă subordonata de regenta ei.

3. Conjuncțua coordonatoare *or* este:
   a) disjuntivă;
   b) adversativă;
   c) copulativă.

4. Este conjuncție cuvântul de la punctul:
   a) (vine) *numaidecât*;
   b) (mai mult vorbește) *decât* (lucrează);
   c) (n-au venit) decât (membrii familiei).

5. Ce fel de subordonată este propoziția introdusă prin conjuncția *să: Rămâneau să se facă haiduci.*
   a) propoziție completivă directă;
   b) propoziție subiectivă;
   c) propoziție predicativă.

6. Ce tip de conjuncție este *fiindcă*:
   a) de mod;
   b) de cauză;
   c) de scop.

7. Locuțiunea conjuncțională *pe măsură ce* este:
   a) coordonatoare;
   b) subordonatoare;
   c) si coordonare, și subordonare.

8. Locuțiunea conjuncțională *pentru ca... să* introduce propoziția subordonată:
   a) atributivă;
   b) circumstanțială finală (de scop);
   c) completivă directă.

9. (Bău apă) *după care* (mulțumi) este:
   a) pronume relativ;
   b) locuțiune adjectivală;
   c) locuțiune conjuncțională.

10. Rolul conjuncției la nivelul propoziției este următorul:
   a) leagă părți de propoziție aflate în raport de coordonare;
   b) leagă părți de propoziție aflate în raport de subordonare;
   c) leagă părți de propoziție aflate în raport de coordonare și subordonare.

INTERJECȚIA

Exercițiul 1. Arătați felul interjecțiilor după origine și explicați punctuația lor în textele:

a) Și când răcnește o dată cât ce poate, eu zbârr! chibriturile din mână, țuști! la spatele lui Zaharia, și începem a horăi, de parcă dormeam cine știe de când. (Ion Creangă)

b) Of, mămică, of! mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu.

- Ptiu, drace, iaca în ce încurcătură am intrat. (Ion Creangă)

Exercițiul 2. Identificați interjecțiile în textele de mai jos și clasificați-le după semnificația lor.

1. Ah, și eu stau în pat, fără să studiez. (G. Călinescu). 2. Ei? întrebă Ioanide. (G. Călinescu). 3. Ei! Frumoase vremuri! Exclamă unul. (I. L. Caragiale). 4. Uf! Mi-a zis norocita matroană română, oferindu-mi un pahar de șampanie: am scăpat! . (I. L. Caragiale). 5. Brr! Ce ger e! Am înghețat... (C. Petrescu). 6. Ei! Care meșteșug nu e greu și migălos? 7. Ho! Mai încet, că nu dau tătarii! (C. Petrescu). 8. Măi, fetișoara împăratului ne-a tras butucul. (I. Creangă). 9. A! Domunele! E un băiat plin de frumoase sentimente morale. (I. L. Caragiale). 10. A, cum a sărit atunci, parcă aș fi numai jăratec pe dânsul. (G. Mihăescu)

Exercițiul 3. Identificați interjecțiile din următoarele texte și arătați ce exprimă.

1. Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă le-o fărâmița în bucățele mici, și ei, pic! pic! Cu cioculețele lor, îi mâncau numaidecât. Și erau frumoși, cuminți și ascultători; se plimbau prin prejurul mamei lor și când îi striga: Pitpalac! Repede veneau lângă el. Odată, prin iunie, când au venit țăranii să secere grâul, cel mai mare dintre pui n-a aleergat repede la chemarea mă-sii, și cum nu știa să zboare, hați! L-a prins un flăcău sub căciulă... Mama lor îi așeza la rând și îi întreba: gata? Da, răspundeau ei. Una, două, trei.

Și când zicea „trei” zvâr! Zburau cu toții de la marginea lăstarului. (I. Al. Brătescu-Voinești)

2. Mai ales una, chiar în grădină la mine, într-o salcie pletoasă, cânta. Doamne! De câte ori începea, făcea într-un fel nou. Uneori făcea: zi, zi, zi, tiha! tiha! chiau! chiau! chiau! chiau! Iar când isprăvea într-o cascadă de triluri, zău dacă nu-ți venea s-o aplauzi ca pe-o primadonă... Și au venit și aseară, dar în salcie nu mai cânta privighetoarea. Se auzeau și în zăvoi, dincolo, peste iaz, o mulțime; aici însă... lucru hotărât, lipsea un sunet; n-auzeam pe nici una făcând: clings! clings! (I. Al. Brătescu-Voinești)

Exercițiul 4. Arătați ce exprimă sau ce reproduc interjecțiile / onomatopeele din textele următoare. Unde este cazul, precizați și funcția lor sintactică:

a) O, ești frumos, cum numa-n vis
Un înger se arată.
„Ah! de câte ori voit-am
Ca să spânzur lira-n cui... (Mihai Eminescu)

b) Cri-cri-cri
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii... (George Topârceanu)

c) Măi fraților, spune care ai furat, mă, să nu ne omoare pe toți fără vină! (Liviu Rebreanu)

Exercițiul 5. Scoateți interjecțiile din exemplele de mai jos și precizați funcția lor sintactică (acolo unde este cazul):

1. Ia ascultați, măi! 2. Iată ce s-a întâmplat. 3. Hai acasă. 4. Deodată am auzit trosc! 5. În depărtare se auzea: toc, toc, toc. 6. Ce faci, bre omule, acolo? 7. Este vai de ei! 8. Oful lui este altul.

Exercițiul 6. Puneți virgulele în enunțurile de mai jos, acolo unde sunt necesare.

1. Du-te bre de aici!. 2. Stați bre oameni buni! 3. Mai potoliți-vă măi fraților odată! 4. Ia ascultați la mine! 5. Ia să stăm de vorbă oleacă! 6. Măi mare încurcătură! 7. Tu măi flăcăule du-te acolo!

Exercițiul 7. Precizați și funcția sintactică a interjecțiilor din exemplele ce urmează:

1. **Aho**! car nebun, **aho**! Când te-oi încărca zdravăn cu saci de la moară..., atunci să mergi așa. (Ion Creangă). 2. **Hai** să valsăm, iubito, hohotind. (G. Bacovia) Eu atunci **hați**! de sumanul moșneagului... (I. Creangă). 3. Duminicile bâzâiam la stână și **hârști**! câte un colac. (I. Creangă) 4. Pupăza **zbârr**! pe-o dugheană. Eu atunci, **hăț!** de sumanul moșneagului. 5. Și numai **huștiuliuc**! în jos și **știobâlc**! în fundul fântânii. (I. Creangă) 6. De abia se aude de departe: **cioc! cioc**! (E. Gârleanu). 7. Din desiș se auzea: **mor-mor-mor**! 8. S-auzea câte un **jart**, **trosc**, **pleosc**, **aoleu**. (B. Delavrancea). 9. **Ham-ham** se aude și de acolo. (Gr. Vieru). 10. Sărim și noi/și turcii sar/Și-i moartea-n șanț/e **vai** și amar. 11. El vine spre pață: e groază și **vai**. (G. Coșbuc). 12. Se auziră strigătele răzlețe, **hăp**! **Hăp**! (M. Preda). 13. La a patra măsură, șeful strigă chemarea: **hap-șa**! 14. Din depărtare se auzea îndemnul **heirup**! 15. Opriți istoria –„cobor la prima/opriți la stația **Doamne-ferește**" (M. Dinescu) 16. Și odată pornesc ei, **teleap**, **teleap**, **teleap**! (I. Creangă). 17. Noapte bună, Moș Arvinte/Fă **hor**, **hor**, de-acu-nainte. (V. Alecsandri). 18. Și **gogâlț, gogâlț, gogâlț**, îi mergeau sarmalele întregi pe gât. (I. Creangă). 19. Și băgă spaima-n călătorii care merg **pâș**!**pâș**! când trec prin păduri. (M. Sorescu). 20. Zgripțuroaica numai ce aude: șârști, șârști! 21. Nu zice hop! Până nu-i sari. 22. Și toată oastea striga: URA!

Exercițiul 8. Alcătuiți propoziții în care onomatopeele: *țuști! hați! Buf! poc! Hop! Fâș!* Să aibă funcția de predicat.

Exercițiul 9. Construiți propoziții în care onomatopeele: *cirip! trosc! pitpalac! toc-toc!* să îndeplinească funcția de subiect.

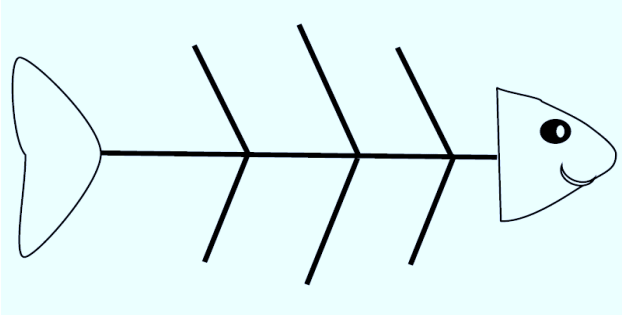
Exercițiul 10. Așezați interjecția *vai!* în diferite ipostaze sintactice, numind funcțiile sintactice realizate.

Exercițiul 11. Explicați punctuația din următorele texte:

1. Într-o țară care-a fost / era mare cel mai prost/ Bi-ba, ba-ba / Li-ba, la-ba/ Țara unde-i bun tutunul / Avea proști unul și unul / Bi-bo, bo-bi/ ri-bo, ro-bi / Cine-oleacă-avea de cap / Și-l punea după dulap, / Hu-hu, bu-hu / Bu-hu, hu-hu / Pentru că omul cel mare / Se-alegea după picioare / i-ha, ba-ha / Ba-ha, i-ha. (T. Arghezi)

2. Hau!... Hau!...depărtat sub stele-nhețate.../ În noaptea grozavă la cine voi bate? / O, vis... o libertate.../ Hau!... Hau!... depărtat sub stele-nghețate... (G. Bacovia)

Exercițiul 12. Aplicând **diagrama os de pește** găsiți cauzele și efectele folosirii interjecției în vorbire. În „capul" peștelui veți defini problema. Pe oasele mari veți identifica principalele categorii de „cauze" care influențează înțelegerea și utilizarea interjecțiilor (contextul, funcția, forma, intonația, tipul de interjecții, impactul). Sub fiecare categorie principală (oase mici), brainstormați cauze specifice (detalii, exemple, subcriterii) care contribuie la înțelegerea și utilizarea interjecției.

Algoritmul analizei morfosintactice a interjecției / locuțiunii interjecționale
Schema analizei morfologice a interjecției / locuțiunii interjecționale

1. Partea de vorbire
- **interjecție**

2. Clasificarea interjecțiilor după înțeles:
- **interjecție propriu-zisă (exprimă senzații, stări sufletești sau acte de voință)**
- **interjecție onomatopeică (reproduce sunete sau zgomote)**

3. Funcția sintactică:
- **interjecție fără funcție sintactică**
- **interjecție cu funcție sintactică de predicat/atribut/complement**

Model de analiză morfologică a interjecției / locuțiunii interjecționale

Ah, *mamă, tu! Ce slabă ești!* **(G. Coșbuc)**

Ah - interjecție, interjecție propriu-zisă (exprimă o stare sufletească), interjecție fără funcție sintactică.

Exercițiu recapitulativ

Exercițiul 1. Identificați interjecțiile/ locuțiunile interjecționale și faceți analiza lor după algoritmul de mai sus.

1. Dar cum să te cobori, căci jos era prăpădenie! Dacă vede

ea și vede, că nu mă dau, zvârr! De vreo două-trei ori cu bulgări în mine, dar nu mă chitește. Apoi începe a se aburca pe cireș, în sus, zicând: stăi, măi porcule, că te căptușește ea, Mărioara, acuș! Atunci eu mă dau iute pe-o creangă mai spre poale, și odată fac: zdup! În niște cânepă, care se întindea de la cireș înainte … și nebuna de mătuță Mărioara, după mine. (I. Creangă).

2. Și turbare de cap și frântură de limbă ca la acești nefericiți dascăli nu mi s-a întâmplat a vedea: cumplit meșteșug de tâmpenie, Doamne ferește! (I. Creangă); ... Și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei... (I. Creangă).

3. Căci așa ne amăgea mama, cu o pupăză, care-și făcea cuib de mulți ani într-un teiu foarte bătrân și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzeai vara: Pu-pu-pu! Pu-pu-pu! – desdimineață în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țărână, la niște lingurari… Și pornind eu cu demâncare, numai ce aud pupăza cântând: Pu-pu-pu! Pu-pu-pu! Pu-pu-pu!

TEST GRILĂ
INTERJECȚIA

1. Interjecția este partea de vorbire care:
   a) exprimă substanța, adică obiectele gramaticale;
   b) arată caracteristica verbului, circumstanța;
   c. redă stări affective sau sunete din natură.

2. Nu este adevărată afirmația care întregește enunțul: *Interjecția fâș…*
   a. are derivate;
   b) își poate schimba valoarea gramaticală;
   c. nu poate îndeplini funcție sintactică.

3. Sunt doar interjecții cuvintele din seria:
   a) adio, amin, na-vă;
   b) alleluia, halal, uită;
   c) bâldâbâc, poftim, poftiți.

4. Este scrisă conform normelor limbii literare interjecția de la punctul:
   a) evrika;
   b) bodaproste;
   c) mersi.

5. *Ura* este:
   a) interjecție;
   b) imperfectul verbului *a urî;*
   c) singularul substantivului urale.

6. este interjecție cuvântul:
   a) hatâr;
   b) halal;
   c) habar.

7. Cum interpretați grupurile du cuvinte: *Doamne ferește!* și *Ia te uită!*

a) locuțiune verbal;
b) locuțiune interjecțională;
c) locuțiune adverbial.

8. Interjecția din propoziția: *Hai la școală.* Are funcția sintactică de:

a) subiect;
b) nu are funcție sintactică;
c) predicat verbal (interjecție predicativă).

9. În propoziția: *Ce faci măi Ion acolo?* virgulele se pun:
a) după *ce faci, măi*;
b) după *ce* și *Ion*;
c) după *ce faci* și *Ion*.

10. Este corectă forma:

a) turavura;
b) tura vura;
c) tura-vura.

11. Este interjecție cuvântul de la punctul:

a) Uite!
b) Uită!
c) Uită-te!

12. Onomatopeele sunt interjecții care reproduc:

a) senzații și stări sufletești;
b) sunete care însoțesc actele fiziologice omenești, sunete emise de animale, sunete și zgomote din natură;
c) manifestări de voință.

BIBLIOGRAFIE

1. Bărbuță I., Limba română prin exerciții. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2009. 231 p.
2. Bărbuță Ion et allii. Gramatica practică a limbii române. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006. 240 p.
3. Bărbuță I., Constantinovici E., Gramatica limbii române. Chișinău: Pro Libra, 2019. 277 p.
4. Cristian-Foghel G., O gramatică pentru toți. București: Lucman, 1997. 448 p.
5. Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Univers Enciclopedic, 2021. 1152 p.
6. Dragomirescu Adina (coord.) et allii. Gramatica limbii române pentru elevi și profesori. Sinteze și exerciții. București: Corint Educațional, 2022. 495 p.
7. Gramatica limbii române. I Cuvântul. București: Editura Academiei Române, 2005. 712 p.
8. Gruiță G., Gramatica normative. Cluj-Napoca: Dacia, 1989. 183 p.
9. Iancu M., Olivotto R., Teste de limba română. București: Ulpia Traiană, 1996. 207 p.
10. Ionescu Cristina, Matei Cerkez, Gramatică și stilistică, București, 1997. 256 p.
11. Enache Daniela, Enache Gheorghe, Teste la limba română. București: 1995.
12. Pană Dindelegan G., Gramatica limbii române pentru gimnaziu. Ediția a II-a. București: Univers Enciclopedic Gold, 2022. 480 p.
13. Pană Dindelegan G., Dicționar de întrepretări gramaticale. București: Univers Enciclopedic Gold, 2020. 560 p.
14. Popescu Ștefania, Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții, București, 1983. 685 p.

15. Popa Ion, Popa Marinela. Limba română. Gramatică. Fonetică. Vocabular. Ortografie și ortoepie. București: Niculescu, 2015. 476 p.
16. Lăzărescu Rodica, Ortografia pe înțelesul tuturor. București: Corint, 2008. 125 p.
17. Șerban Sergiu, Limba română. O gramatică a greșelilor. București: Niculescu, 2008. 200 p.
18. Zdrenghea Mircea, Limba română contemporană. Morfologia. Cluj: EDP, 1970.